

ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΝΑΟΥΣΗΣ

Ἡ δράση, ὁ χαρακτήρας καὶ τὸ παρουσιαστικό τοῦ Γερο-Καρατάσιου

Τό νερό ἀπό
ὑγιεινῆς πλευρᾶς

Γιά τή σωστή
ἀνάγνωση
τοῦ λογοτεχνικοῦ
κειμένου

(μέρος β')

Τί πρέπει νά
γνωρίζει ἡ ὥριμη
γενεά γιά τή
στάση της
ἀπέναντι τῶν νέων

Στραβός πλάτανος

Φωτ Γ. Κοσμαρίκου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Α Τ Ζ Υ Θ Α Ι

Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» στηρίζεται στήν ἀγάπη καί τό ἐνδια-
φέρον τῶν συνδρομητῶν της

Παρακαλοῦμε νά μεριμνήσετε γιά τήν ἀνανέωση
τῆς συνδρομῆς τοῦ ἔτους 1980

ΦΥΛΑΞΤΕ ΤΑ ΤΕΥΧΗ ΤΗΣ «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ»,

Μέ τό 9ον τεῦχος ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ συμπληρώνεται ὁ πρῶτος τόμος τῆς «Νιάουστας»

Μέ τό 2ο τεῦχος θά προμηθευτεῖτε καί τό εὑρετήριο τῆς ἱλῆς τοῦ πρώτου τόμου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ξέροιας

“ΝΙΑΟΥΣΤΑ”

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΕΤΟΣ Γ' — ΦΥΛΛΟ 8 — ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1979

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Όδ. Ντινόπουλος, Έλένη Μήτσουλα, Λευκή Σαμαρά
Χρ. Μουχέγιερ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Γεώργ. Γκέσιος

Βασ. Κων(νου) 32 — Τηλ. 28.646.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Μαρία Μπιλιούρη
Καραμπατάκη 1 Τηλ. 28.150

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ:

Γιάννης Καρατσιώλης, Γεωπόνος ΔΕΗ, τηλ. 22.557

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ:

Στραβός Πλάτανος: Γιάννη Κοσμάρικου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: «Βιβλιοτυπωτική»

Περικλής Ζέγγος και Σία
Αντ. Καμάρα 3 τηλ. 260.140 — Θεσσαλονίκη

Περιεχόμενα

Επίκαιρα

ΜΟΥΜΤΖΙΔΟΥ Κ.: Χρονογράφημα «Τί φταίει» 92

Ίστορικά

ΛΙΟΝΙΔΗ Γ.: Η δράση, ο χαρακτήρας και το πα-
ρουσιαστικό του Γερδ-Καρατάσιου 93

ΜΗΝΟΠΟΥΛΟΥ Θ.: Λεονάρντο Ντά Βίντσι 95

ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ ΟΔ.: Ήμερολόγιο κυριοτέρων
γεγονότων της επανάστασης των Ναουσαίων
τό 1822 97

ΠΑΠΟΥΛΙΔΗ Κ.: Μάξιμος ο Γραικός, ο φωτιστής
των Ρώσων 99

Κοινωνικά—Έρευνες

ΞΗΡΟΥΤΥΡΗ Ι.: Τί πρέπει να γνωρίζει η ώριμη
γενιά για τη στάση της απέναντι των νέων 102

ΚΟΥΚΟΥΛΟΥ Γ.: Το νερό από υγιεινής πλευράς 106

ΠΑΠΑΖΑΧΟΥ Β.: Σεισμός, κίνδυνος και προσπά-
θειες αντιμετώπισής του 109

Λογογραφικά

ΣΠΑΡΤΗ Ν.: Τόπι κι τώρα «Αντέτχια της κα-
ρδας» 113

Λογοτεχνικά

ΜΟΥΧΑΓΙΕΡ Χ.: Για τη σωστή ανάγνωση του λο-
γοτεχνικού κειμένου 114

ΣΙΑ Δ.: Ένα παιδί μιλάει για ειρήνη 118

Γεωπονικά

ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ ΟΔ.: Δενδροκομικά θέματα 119
Γεωργικές ειδήσεις 121

Εικαστικά

ΜΗΝΟΠΟΥΛΟΥ Θ.: Εικαστική κίνηση στη Θεο-
σσαλονίκη και Αθήνα 122

Θέματα της πόλης μας

Έγκαίνια χειροτεχνικής του Κ.Ε.Κ. Ναούσης 123

Το Λοϊκό Πανεπιστήμιο του Πολιτιστικού Κέντρου
Ναούσης 124

Μέρες ξενοιασιών του ΣΕΟ 125

Σύλλογος των εν Αθήναις Ναουσαίων 126

Κυνηγητικός Σύλλογος Ναούσης 127

Αγαπητέ φίλε γειά σου

Με ιδιαίτερη χαρά και συγκίνηση παρουσιάζουμε το όγδοο τεύχος της «Νιάουστα». Η χαρά και η συγκίνηση αυτή δεν προέρχεται μονάχα γιατί κατορθώσαμε να εμφανίσουμε ακόμα ένα τεύχος. Αυτό το γεγονός, για τους υπευθύνους του περιοδικού δεν είναι και τόσο σημαντικό. Για μας το πιο σημαντικό είναι το γεγονός που βλέπουμε να διευρύνεται η κυκλοφορία του περιοδικού μέσα και έξω από την Νάουσα. Είναι ένα δείγμα αγάπης και εμπιστοσύνης προς την «Νιάουστα». Το γεγονός αυτό μας ενθαρρύνει και μας εμπνέει αισιοδοξία για την ομαλή πρὸς τὰ εμπρός πορεία της «Νιάουστας».

Αγαπητέ φίλε

Η «Νιάουστα» μέρα με την μέρα και από τεύχος σε τεύχος αποκτά φωνή και δύναμη. Αυτό το έχεις ήδη αντιληφθεί. Επιθυμούμε όμως, η φωνή αυτή να γίνει πιο δυνατή και πιο αποτελεσματική. Γιατί τότε μόνο θα λαμβάνεται υπόψη η γνώμη της. Γιατί τότε μόνο θα μπορούμε να βοηθήσουμε αποφασιστικά, θετικά και ουσιαστικά στην πνευματική και πολιτιστική κίνηση της πόλης. Επιθυμούμε ακόμα η φωνή της «Νιάουστας» να αποκτήσει μεγάλη εμβέλεια και κύρος για να μπορεί να ακούγεται πιο μακριά, έξω και πέρα από τα όρια της πόλης και της επαρχίας μας. Θέλουμε η φωνή της «Νιάουστας» να γίνει η φωνή της Νάουσας και όλων των Ναουσαίων όπου κι αν βρίσκονται όπου κι αν εργάζονται. Για την επιτυχία των σκοπών της «Νιάουστας» όλοι έχουμε το μερίδιο της ευθύνης, όλοι πρέπει να βοηθήσουμε, ο καθένας όπου και όπως μπορεί. Ο καθένας ως κάνει το χρέος του.

Αγαπητέ φίλε

Όπως και στο προηγούμενο τεύχος γράψαμε, οι στήλες της «Νιάουστας» είναι διαθέσιμες σε όλους και ιδιαίτερα στα νειάτα, στους νέους ταλαντούχους συγγραφείς και λογοτέχνες. Αυτό για τώρα. Θό το ξαναπούμε στο επόμενο τεύχος.

Ο. Ντιν.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΙΔΙΩΤΩΝ	ΔΡΑΧ. 200
ΔΗΜΟΙ, ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ, ΣΥΝΕΣΜΟΙ	» 300
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΟΛΛΑΡΙΑ	12

Οι πόρτες του Ζαχαροπλαστείου ανοίγουν διαρκώς, και διαρκώς καινούργια πρόσωπα μπηγνουν, κοντοστέκονται, ψάχνουν με τὰ μάτια για κάποιο που περιμένουν, κάθονται, πίνουν ή τρώνε κάτι, διαβάζουν τὴν ἐφημερίδα τους, κουβενιάζουν, λένε περιμένω τὸ τραῖνο. Κοιτάω δεξιά — ἀριστερά, στὴν πόρτα, αὐτοὺς που μπαίνουν — βγαίνουν, ψάχνω κι' ἐγὼ χωρίς νὰ ξέρω τί. Νὰ! πού μπαίνει ἐκείνη τὴν ὥρα ἓνας κύριος ψηλός, με τὸ κουστούμι του τὸ γκρι καὶ μιὰ τσάντα. Φαίνεται ὅτι κάτι ψάχνει. Δὲ δίνω σημασία. «Κανένας ἐφοριακὸς θάναί καὶ ψάχνει γιὰ τεκμήρια» σκέφτομαι.

Σηκώνομαι, ἀποφασίζω νὰ κάνω καμιὰ βόλτα στὸ σταθμὸ. Δυὸ κύριοι κουβεντιάζουν στὴ γω-

Τῆς Κικῆς Μουμτζίδου

νία, ὅθελά μου ἀκούω. «Τὸ τραῖνο ἔχει καθυστέρηση» Ἀστεῖο πράμα, τὸ τραῖνο. Φαίνεται ὁ Ο. Σ.Ε. ἔχει ἀπεργία. Μπορεῖ καὶ νὰ χάλασε ἡ μηχανή, τὸ πιὸ πιθανὸ εἶναι ὅμως νὰ ἔμεινε ἀπὸ μαζούτ. Τί νὰ φταίει, σήμερα ὅλα φταίνει. Ὁ ΟΣΕ ἢ ΔΕΗ, ὁ ΟΤΕ, τὰ καύσιμα, τὰ τεκμήρια, ὁ Ἀγιοτολάχ... ("Ἀλλή ἱστορία αὐτὴ. Σὲ λίγο προβλέπεται νὰ εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τὰ πάντα). Ποιὰ «πάντα» καὶ γιατί νὰ φταίει. Αὐτὸς ἐπαναφέρει τοὺς νέους στὸ ἴσιο δρόμο, κλείνει τίς ντισκοτέκ, ἀπαγορεύει... τὴν ξένη μουσική, πόπ — κλασσική, τὰ νυχτερινὰ κέντρα, φοράει... τὸ φερετζὲ στίς γυναῖκες, ἡσυχάζει... τὰ πολιτικὰ πάθη καὶ ἓνας Θεὸς ξέρει τί ἄλλο ἀκόμα.

Ἔχει περάσει περίπου μιὰ ὥρα καὶ ἡ καθυστέρηση συνεχίζεται. Εὐτυχῶς πού σκέφτηκα νὰ πάρω τὴν ὑπερταχεία. Ἔδωσα κάτι παραπάνω ἀλλὰ, τούλάχιστο, θὰ φτάσω με ὑπερταχεία, καθυστέρηση. Μ' αὐτὴ τὴ σκέψη καλμάρω κάπως, συνεχίζω νὰ κόβω βόλτες, συνεχίζω νὰ σκέφτομαι, συνεχίζω νὰ ψάχνω τί φταίει. Σὲ λίγο θὰ ἀρχίσω νὰ ἀγανακτῶ, ξέροντας ὅτι τίποτε δὲ θὰ γίνει. Σταματῶ στὸ περίκτερο τοῦ σταθμοῦ, ἀγοράζω κάτι νὰ φάω, νὰ διαβάσω, νὰ περάσει ἡ ὥρα τέλος πάντων! Μιὰ ἐφημερίδα, μιὰ σοκολάτα, κάτι λίγες καραμέλες. «Οἱ σοκολάτες ἀνέβηκαν» μοῦ λέει ὁ περιπτεράς, ἐνῶ μοῦ δίνει τὰ ρέστα. «Κι' αὐτὲς!» μουρμουρίζω. «Τί νὰ κάνουμε, κοπέλα μου» μοῦ λέει. «Τὸ πετρέλαιο φταίει!» Ἐδῶ φταίνει τὰ καύσιμα.

Κάθομαι σ' ἓνα παγκάκι, ἀνοίγω τὴν ἐφημερίδα, ρίχνω μιὰ ματιὰ στὴν πρώτη σελίδα. Σκο-

«Τί φταίει»

τωμοί, θιασμοί, πολιτική, ὅλα με κεφαλαῖα. Γυρνῶ, ἐνδιαφέροντα πράγματα μεταξὺ δευτέρας καὶ τρίτης σελίδας. Ταβάνες πού θὰ δοῦμε, αὐτὸ τὸ χρονο. προγράμματα ΕΡΤ — YΕΝΕΔ, σταυρόλεξα, διαφημίσεις. Διαφημίσεις διάφορες. Πρῶτη θέση ἔχουν τὰ ἀπορρυπαντικά, κάθε ἀπορρυπαντικὸ ἔχει δικό του στυλ. Ἡ δύσκολη νοικοκυρὰ πλένει μ' αὐτὸ, ἡ καλὴ νοικοκυρὰ μ' ἐκεῖνο, τὰ ρούχα πού γίνονται πεντακάθαρα ἀνήκουν στὸ ἄλλο. «Ὅταν ἀγόρασα αὐτὸ τὸ ἀπορρυπαντικὸ ὁ ἥλιος μπῆκε στὸ σπίτι μου, ὅλα λάμπουν, ὅλα ἀστράφτουν» Γυρνῶ σελίδα, διαφορά μανεκὲν ποζάρουν. Ὡραία! Ἐδῶ τί θὰ φορέσουμε τὸ χειμῶνα.

Στὴν τελευταία σελίδα, ἐπικαιρότης, ἐνεργειακὴ κρίση. Οἱ πάντες καὶ τὰ πάντα κουβεντιάζουν πιά μόνο γιὰ αὐτὸ, ἀνοίγεις τὸ ράδιο, ἀκοῦς αὐτὸ, τηλεόραση, τὸ ἴδιο, ἐφημερίδες, περιοδικὰ παντοῦ. Τί θὰ γίνει; τί πρέπει νὰ κάνουμε; «Οικονομία», σβῆσε τὸ φῶς, μὴν τρῶς πολὺ, μὴ διασκεδάζεις μὴ, μὴ... «Στὰ χέρια τοῦ λαοῦ τὸ μέλλον τοῦ τόπου μας λέει μιὰ φράση». Προσπαθεῖστε νὰ προσαρμοσθῆτε» συνεχίζει, ἀλλὰ ἐμᾶς μᾶς φαίνονται ἀκόμη πολὺ μακρινὰ ὅλα αὐτά. Συνεχίζουμε νὰ ξεδεύουμε, νὰ διασκεδάζουμε μὲ μοναδικὸ πρόβλημα πού θὰ πᾶμε τὸ βράδυ, τί θὰ δοῦμε, τί θὰ φάμε. Τί νὰ κάνουμε; Ἀντὶ νὰ τὰ δώσουμε στὴν ἐφορία, ἄς ξεδέψουμε λίγα ἀκόμη.

Ἀλλή ἱστορία αὐτὴ... τεκμήρια σοῦ λέει, φόροι, τέλη κυκλοφορίας, αὐξάνονται κάθε μέρα, νέοι νόμοι, μὴν ἀγοράζεις, μὴν πουλᾷς, μὴν κάνεις τίποτε, μὴν ἔχεις ἐπιθυμίες φορολογούνται κ' αὐτὲς.

Τὸ τραῖνο σφυρίζει. οἱ σκέψεις, τὸ διάβασμα, τέλος! Ἐρχεται μόνο με μιὰμιση ὥρα καθυστέρηση! Ἐλπίζω νὰ φτάσω γιὰ ἐκεῖ πού ἐκίνησα. Ἀμφιβολίες θὰ ὑπῆρχαν μόνο ἂν ταξίδευα με τὴν Ὀλυμπιακή! Ἐκεῖ ἔχουμε τίς ἀεροπειρατίες, γιὰ αὐτὲς ποῖος φταίει;

Σήμερα ὅλα φταίνει, ἐσεῖς, ἐμεῖς, οἱ ἄλλοι, οἱ πάντες καὶ τὰ πάντα. Ἐνα ἄλλο τραῖνο περνάει, γιατί δὲν ἔχει τί νὰ κάνει, ἓνα ἄλλο κάθεται νὰ ξεκουραστεῖ, τὸ δικό μας σφυρίζει, σταματάει. Ὁ κόσμος κατεβαίνει, μουρμουρίζει, διαμαρτύρεται, ἀλλὰ στὸ τέλος λέει «δὲ βαριέσαι», παίρνει τίς ἀποσκευές του καὶ προχωρεῖ.

Σύμφωνα με γνώμες συναγωνιστών του

“Ασχετα με το αν κανένας πιστεύει ή όχι στην επιστημονική άποψη, σύμφωνα με την οποία το παρουσιαστικό του ανθρώπου είναι ή όχι καθρέφτης του άγνωστου εσωτερικού κόσμου του ή αν οι άνθρωποι πρέπει να κρίνονται μονάχα από το έργο τους, ή και από τον χαρακτήρα τους, θα (άνα —) δημιουργήσω μερικά ανέκδοτα και χαρακτηρισμούς — κριτικές για τον Μακεδόνα πολέμαρχο του 1821 Γέρο - Καρατάσο, σύμφωνα με κείμενα ανθρώπων που τον γνώρισαν από κοντά, γιατί, έτσι, θα γίνει δυνατή μια καλύτερη προσοικειώση του σύγχρονου αναγνώστη του περιοδικού «Νιάουστα» με τη δράση και «το είναι» του μεγάλου τούτου ήρωα.

Νομίζω πως μια τέτοια νοερή έπαφή είναι πολλαπλά χρήσιμη και ωφέλιμη:

1. Ο γραμματικά του Γεώργιος Γαζής (ο οποίος υπήρξε και νεκρολόγος του) γράφει (βλ. Λεξικόν της επαναστάσεως κτλ, Ίωάννινα 1971, σελ. 75) τα εξής:

«Καρατάσιος. Αυτός επωνομάσθη ούτως από το εις Βέροϊαν χωρίον. Καρατάσι λεγόμενον, το δέ κύριον του ὀνομα ἦν Τάσιος (= Ἀναστάσιος) ἀπέκτησε δὲ τὴν δόξαν καὶ τὸ καπεταναῖον μετὰ τὸ σπαθί του, χωρὶς νὰ τὰ εὕρῃ ἀπὸ τὸν πατέρα του, ὡς οἱ ἄλλοι καπεταναῖοι· διότι ἡ φύσις τὸν ἐστόλισε μετὰ ἀνάστημα καὶ κάλλος θαυμάσιον, μετὰ νοὺν πολεμικὸν καὶ ἀνδρείαν ἀρειμάνιον· ἔθεν καὶ ὁ Ἀληπασιᾶς εὐρών αὐτὸν τοιοῦτον, τὸν ὤψωσεν εἰς φήμην καὶ πλοῦτην καὶ τὸν ἐθεώρει ὡς δημιουργὸν τοῦ γένους (τσιράκι). Ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Ἑλλάς ἔλαβον ἐκδοσεύσεις πολλὰς εἰς τὸ διάστημα τῆς Ἐπαναστάσεως ἀπὸ τὸν Καρατάσιον, ὅστις ἄλλο δὲν ἐσυλλογίζετο, εἰμὴ πῶς νὰ σκοτώσῃ Τούρκους, διὰ τὰ

Ἡ δράση, ὁ χαρακτήρας καὶ τὸ παρουσιαστικό τοῦ Γερο - Καρατάσου

Στὸ Δειχαλεύρι, τὴν πατρίδα τῶν Καρατασσιῶν, ὁ πρόεδρος καὶ μέλη τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τοῦ Συλλόγου Ἀποφοίτων μετὰ τὸν πρόεδρο τῆς Κοινότητος Στενημόχου

Σημείωμα τοῦ δικηγόρου Γιώργου Χ. Χιονίδου

ἐκδικῆται τοὺς τυράννους, οἵτινες νικῆσαντες εἰς Νιάουστα καὶ αἰχμαλωτίζαντες τὴν γυναῖκα τοῦ Καρατάσιου, μετὰ τὰ πολλὰ δάσανα, τὰ ὅποια τῆς ἔκαμαν σκληρῶς, τῆς

ἐκοψαν τελευταῖον καὶ τὰ θυξία καὶ τὴν ἔθαψαν ζωντανήν καὶ ὀρθήν μετὰ θυξία κομμένα. Εἴτα ἕνα υἱὸν τοῦ Καρατάσιου τὸν ἐτούρκευσαν καὶ σώζεται ἔτι εἰς Αἴγυπτον τουρκευμένος.

Ὁ Καρατάσιος λοιπὸν ἀτυχῆσας τοιοιτοτρόπως εἰς τὴν Ἐπανάστασιν τῆς πατρίδος του, μόλις διεσώθη μετὰ ὅπλα εἰς χεῖρας καὶ μετὰ τρία τέκ-

να (τὸν Δημήτριον Τσάμην, τὸν Κώνστα καὶ μίαν θυγατέρα), διωκό-
μενος ἐφθασεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅ-
που συναθροίσας τὰ Μακεδονικὰ καὶ
Θεσσαλικὰ στρατεύματα ἠγωνίσθη
γενναίως καὶ ἐκδικήθη εἰς Τρίκε-
ρα ἀρκούντως εἰς μίαν μάχην. Ζω-
γρῶν, φονεῶν καὶ ξεσχίζων ὡς λέ-
ων πεινῶν διὰ τὰ πάθη τῆς γυναι-
κὸς του τοῦ Τούρκου. Μόνος ἔτι
ὁ Καρατάσιος, κατὰ τὰ 1825, ἐπα-
πείνωσεν εἰς τὸ Νεόκαστρον τὴν
ὄφρυν τοῦ ἐπηρμένου Ἱμπραήμ πα-
σιᾶ Αἰγύπτου, καταφονεύσας τὸ
στράτευμά του εἰς μίαν μάχην, καὶ
λειψαυτῆρας αὐτὸ, καὶ τοὺς φονευ-
μένους ξεγυμνῶσας ἀνεχώρησε νικη-
τῆς καὶ τροπαιοῦχος. Συντόμως ὁ
εἰπεῖν, ἂν ὑπῆρξεν ἄσπονδος ἐχθρὸς
καὶ τίγρις μαινομένη κατὰ τὸν Τούρ-
κων εἰς τὸ διάστημα τῆς τῶν Ἑλ-
λῆνων Ἐπαναστάσεως, ἦτον ὁ Κα-
ρατάσιος. Ἀπέθανε δὲ πλήρης ἡ-
μερῶν καὶ ἐτάφη ἐντίμως ἀπὸ τὸν
Αὐγ. Καποδίστριαν εἰς Ναύπακτον
τὸ 1830. Ὁ Καρατάσιος ἦτον ἐκ
φύσεως κατωμένος διὰ στρατηγός,
ἔχων ὅλα τὰ εἰς τοῦτο ἀπαιτούμενα
προτερήματα, διὸ καὶ τὴν ὑπό-
ληψιν καὶ σεβασμὸν εἶχον πρὸς αὐ-
τὸν τὰ στρατεύματά του, ὥστε τὸν
ὠνόμαζον παπποῦ (= πάππε), ἡ-
γουν πατέρα. Αὐτὸς ἔτι εἰς κόμματα
πολιτικά δὲν ἀνακατῶνετο, ἀλλ' ἐ-
σέβετο ἐπίσης ὅλους τοὺς ἰσχυροὺς
τῆς ἡμέρας καὶ ἐπειθετο μὲ σέβας
εἰς ὅλας τὰς Κυβερνήσεις τῆς Ἑλ-
λάδος· μὲ ὅλον τοῦτο δὲν ἔλλειψαν
νὰ τὸν κατατρέξωσι καὶ πότεν τινες
ἀπὸ φθόνου.

2. Ὁ Γιάννης Βλαχογιάννης (Βλ
Ἄπαντα τῶν Νεοελλήνων κλασσι-
κῶν, Βλαχογιάννης Ι, Ἱστορικὴ ἀν-
θολογία, Ἀθήναι, ἄ.ε.ε., σελ. 159)
διασώζει τὸ ἐξῆς (ὑπ' ἀριθμ. 268)
ἀνέκδοτο - χριτικὴ, πού ἀναδημο-
σιεύει ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα «Ὁ Φιλο-
πατρις», φύλλο τῆς 20.3.1858, χω-
ρὶς ὅμως νὰ ἀναφέρει ποῦς εἶναι
ἐκεῖνος, πού τὸ ἔγραψε:

«Ο ΠΑΠΠΟΥΣ» (Καρατάσιος)

Ἠκολούθησα τὸν Παπποῦν καθ'
ὅλας τὰς ἐκστρατείας του διὰ τῆς

ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος· μοῦ φαίνε-
ται ὅτι βλέπω ἀκόμη τὸ ἀρρενωπὸν
καὶ εὐχαρὶ πρόσωπόν του, μοῦ φαί-
νεται ὅτι τὸν ἀκούω ἀκόμη προφέ-
ροντα τὰς μονοσυλλάβους του προ-
σταγὰς καὶ μηδέποτε συγχωροῦντα.
Ἄγιον εἶγος, τὸ ἐνθυμιόμην· ὡς
τώρα, μὰς κατελάρδανεν βλοσυρὸς, ὁ-
ταν παριστάμεθα ἐμπροσθέν του· τὸ
νεῦμα του ἦτο προσταγὴ ἀδυσώπη-
τος, καὶ οὐαί εἰς τὸν παραδότην αὐ-
τῆς· ἡ ἀταραξία του ἐν καιρῷ τῶν
μαχῶν ἦτο ἀνρίαντος ὀρειχαλκίνου
ἀταραξία· οὐδεὶς εἶδεν αὐτὸν ἐφ'
ὅλης του τῆς ζωῆς ὀπισθοδρομήσαν-
τα ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν. Τὸν ἐνθυ-
μιόμην, ὅταν ἐπὶ τῆς Μαγνησίας κα-
τεπολέμει τοὺς Τούρκους· μόλις ἡ-
ριθιούμεθα δισχιλίοι περὶ τὸν Παπ-
ποῦν, καὶ ἐναντίον ἡμῶν ἀλλεπάλ-
ληλα καὶ ἀτελεύτητα ἐφόρων τῶν
ἀπίστων τὰ στίφη εἰς τὸ ὀροπέδιον
τῶν Τρικέρων. Τέσσαρας ἡμέρας καὶ
τέσσαρας νύκτας εὐρέθη καθήμενος
ἐπὶ τῆς αὐτῆς πέτρας ὁ γέρων, ἀ-
σάλευτος ὡς ἡ πέτρα αὐτῇ, καὶ τὴν
σήμερον ἀκόμη δεικνύεται ἀπὸ τοὺς
ἐντρόμους κατοίκους ὁ τόπος, ἐφ' οὗ
ἐκάθητο κατὰ τὴν τετραήμερον ἐ-
κείνην σφαγὴν.

— «Καὶ ἂν ἤθελα νὰ φύγω, ἔλε-
γεν ἐπειτα γελῶν, μηδὲ μὲ ἄφηναν
τὰ γεράματα».¹

3. Τέλος, ὁ κατ' ἐπινάλιψήν πρω-
θυπουργὸς καὶ ἀγωνιστὴς τοῦ 1821
Ἰωάννης Κωλέττης τὸν νεκρολόγη-
σε ὅλ. Γεωργίου Χ. Χιονίδη, Σχε-
διάσμα περὶ τοῦ Γέρο — Καρατάσου
καὶ τῆς οἰκογενείας του, Μακεδονι-
κὰ 9 (1969) 295 — 315 καὶ συγ-
κεκριμένα τίς σελ. 314 — 315), μὲ
τὸ ἐξῆς κείμενον, πού πρωτοδημοσι-
εύτηκε στὴ «Γενικὴ Ἐφημερίδα τῆς
Κυβερνήσεως»:

«Νεκρολογία

Εἰς τῶν περιφήμων παλαιῶν κα-
πετάνων τῆς Ρούμελης καὶ τῶν ἀν-
δρειότερων ἀγωνιστῶν τῆς Ἑλληνι-
κῆς ἐπαναστάσεως, ὁ γέρων Καρα-
τάσιος, ἐτελεύτησε κατὰ τὴν 21 τοῦ
παρελθόντος Ἰανουαρίου ἐν Ναυ-
πάκτῳ.

Γεννηθεὶς ἐν Δοδρᾷ τῆς Μακεδο-
νίας, ἔδειξε παιδιόθεν σημεῖα ἐλευ-
θερίας φύσεως καὶ ἔφεσιν εἰς τὰ πο-
λεμικά. Ἄνθρωπός δὲ γενόμενος, ἀπέδει-
ξε πραγματικῶς τὸ φιλελευθέρου
καὶ τὸ φιλόπατρι τοῦ χαρακτήρος
του, φυγὼν τὴν τυραννίαν τῶν κρη-
σύντων καὶ ὑπερασπιζόμενος μὲ τὰ
ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας τὴν εἰδὴν αὐτοῦ
ἐλευθερίαν καὶ τὰ δίκαια τοῦ πλησί-
ου του.

Ἐπὶ τοῦ Ἀλλῆ παρὰ ἐπολιτεῦθῃ
φρονίμως καὶ ὠφέλησε τὴν πατρίδα,
τοῦτο μὲν ἐξολοθεύων τοὺς κακούρ-
γους, τοῦτο δὲ δίδων ἄσυλον καὶ κα-
ταφυγὴν εἰς πολλοὺς κινδύνους ἀπ'
αὐτὸν τῆς Ἠπείρου τὸν ὠμότατον
τύραννον.

Ἄμα ἤχησεν ἡ σάλπιγξ τῆς ἐλευ-
θερίας καὶ ὁ Καρατάσιος ἀκούεται
εἰς τὴν Μακεδονίαν. Τὸ ἄνισον τῆς
πάλης πρὸς πολυαριθμοὺς ἐχθρικούς
δυνάμεις φέρει τὴν ἀφρευκτον ἀπο-
τυχίαν τῶν ἐκεῖ πραχυμάτων.

Φονεύεται ὁ πρῶτος τοῦ υἱὸς καὶ
αἰχμαλωτίζονται τρεῖς ἕτεροι μετὰ
τῆς γυναικὸς του, καὶ αὐτὸς ἀτρό-
μητος τρέχει εἰς νέους ἀγῶνας· ἐ-
θεν καὶ εἰς Τρίκερα καὶ εἰς Σκιά-
θον καὶ εἰς Εὐδοίαν καὶ εἰς τὴν Ἀ-
νατολικὴν Ἑλλάδα, παντοῦ ἔστησε
τρόπαια κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Πρῶτος
ἐταπείνωσε τὴν ὄφρυν τοῦ Ἀραβῶς
εἰς τὰ πεδία τῆς Μεσσηνίας, δειξάς
καρτερίαν καὶ γενναίότητα ἡρώϊ-
κὴν.

Δεφύλαξε μέχρι γήρατος ἀκμήν
νεανικὴν, ὑπῆρξε δὲ γενναῖος καὶ
εὐεργετικὸς.

Αὐτὸς ἦταν λοιπὸν ὁ σπουδαῖος
συμπatriώτης μας Γέρο — Καρα-
τάσιος, πού δόξασε τὰ μακεδονικὰ
ὅπλα σ' ὀλόκληρην τὴν Ἑλλάδα. Ἀ-
ξίζει συνεπῶς, νὰ τὸν θυμώμαστε.

ΓΙΩΡΓΙΟΣ Χ. ΧΙΟΝΙΔΗΣ

(1) Ὁ Γέρο — Καρατάσιος εἶχε καὶ
τὸ παραποσώκι Γέρο — Τορκούρης
(ἦταν πολὺ σκληρὸς).

Στά χρόνια της αναγέννησης, τότε που σιγά σιγά και δειλά είχε αρχίσει να σφυρηλατείται, ή αλλιώς γή του τρόπου της έκφρασης και της απόδοσης των έργων ζωγραφικής, εγκαταλείποντας την αυστηρή γραμμή της μεσαιωνικής τεχνοτροπίας άρχισε μια νέα εποχή, έγινε μια επανάσταση στον χώρο της τέχνης με κοιτίδα της τις πόλεις της Β. Ιταλίας, Φλωρεντία, Πίζα.

Δημιουργοί αυτού του θαύματος, αυτής της πνευματικής απελευθέρωσης είναι άνθρωποι φωτισμένοι, προικισμένοι από την φύση με μοναδικό ταλέντο, και ανάμεσά τους ο κορυφαίος ζωγράφος Λεονάρντο ντα Βίντσι, μια από τις μεγαλύτερες φυσιογνωμίες στο στερέωμα της τέχνης, μια και στο χώρο της μηχανικής, της αρχιτεκτονικής, της γλυπτικής, της αεροναυτικής.

Γεννήθηκε στις 14 'Απριλίου του 1452. Ο πατέρας του ήταν συμβολαιογράφος σε μια πόλη που είχε φέρει επανάσταση στον χώρο της τέχνης σε μια πολιτεία του πνεύματος, των γραμμάτων και της τέχνης.

Ο πατέρας του δεν του έφερε καμία αντίρρηση στην επιθυμία του να ακολουθήσει τον δρόμο της τέχνης, όπως γινόταν με άλλους ζωγράφους. Στά παιδικά του χρόνια και στα πρώτα σκιττήματα και την φλόγα του για την ζωγραφική μαθήτευσε κοντά στο μεγάλο και διάσημο ζωγράφο της εποχής εκείνης Βερόκιο.

Ήταν ταλέντο πολυσύνθετο ήταν ζωγράφος, χαράκτης, γλύπτης, αγαπούσε αφάνταστα την μουσική. Έτσι ταίριαζαν οι δυο τους, ο δάσκαλός του μάλιστα τον θεωρούσε φτασμένο ζωγράφο, μολονότι ήταν πολύ νέος, δέκα έξι χρονών και ακόμα ήταν μαθητής του.

Γραμματικές γνώσεις δεν είχε πολλές, όμως ή επαφή του με τη φύση του έφερε αναστάτωση, κατέδρασε υπεράνθρωπες προσπάθειες για να πλουτίσει τις γνώσεις του κοντά στο διάσημο Βερόκιο. Είχε τελειοποιηθεί τέλεια στην γεωμετρία, την φυσική. Ήταν 36 χρονών όταν ο δάσκαλός είχε πεθάνει. Ήταν πλέον μόνος, μα κάτοχος της τέχνης του. Ή φή-

Λεονάρντο Ντά Βίντσι

Ο μουσικός Δείννος, Λεονάρντο Ντά Βίντσι

Του Θανάση Μηνόπουλου Καθηγητού Καλών Τεχνών

μητου είχε διαδοθεί σ' ολόκληρη την Ιταλία και οι παραγγελίες για την δημιουργία διαφόρων έργων τέχνης έρχονταν ή μία πίσω από την άλλη. Τα περισσότερα θέματα του τα άντλούσε πάντοτε από την φύση, τα ζώα, τα φυτά. Ήταν πιστός αντίγραφος της φύσεως, την απέδιδε με την μεγαλύτερη λεπτομέρεια. Από τα νεανικά του έργα και σχέδια δυστυχώς ορέθησαν ελάχιστα.

Ήταν εφευρέτης έκανε πειράματα γύρω από την μηχανική, σχεδίασε, τραίνα αεροπλάνα, ελικόπτερα, υπέδειξε τρόπο εξωψώσεως του θάρους με μηχανισμό, έκανε χημικές αναλύσεις, προημίζεις χημικών ουσιών. Ήταν ταχυδακτυλουργός και έλυνε γρίφους και προβλήματα.

Σαν ζωγράφος και μάλιστα από

τους κορυφαίους της εποχής του, είχε την μεγαλύτερη πελατεία και λέγεται μάλιστα ότι είχε από τα είκοσι του χρόνια. Όμως ποτέ δεν κατάφερε να ικανοποιεί την πελατεία του γιατί άρχιζε πολλά συγχρόνως, δεν τα τελείωνε και τούτο γιατί περισσότερα καταγίνονταν με τις εφευρέσεις του παρά με την ζωγραφική.

Στον χώρο της γλυπτικής και της αρχιτεκτονικής δεν έχουμε ολοκληρωμένα έργα παρά μόνο μελέτες στα σχέδια και μόνο ελάχιστα γλυπτά του ορέθησαν. Όμως όλες του οι μελέτες, είτε στα σχέδιά του είτε στα προπλάσματά του, έδωδε την πλήρη εικόνα εκείνων που ήθελε να εκφράσει. Στην ζωγραφική του ήταν πάντοτε εκφραστικός με αδρές γραμμές, με ζωντανά απέδιδε την πλαστικότητα των μορφών του. Οι γραμμές στα περιγράμμιμα των μορφών του, απαλές θαρρείς και χαϊδεύουν την μορφή, ή σχεδόν δεν υπάρχουν. Εξωόριζε το φως από την σκιά με έναν θαυμαστό τρόπο

πού σέ μάγευε, τὰ χρώματά του, ἀπαλά αἰθέρια. Εἶχε φέρε: ὄχι μόνο στήν ζωγραφική ἀλλαγὴ ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπαγασαση στήν μηχανική, τὴ φυσική καὶ τὴ χημεία. Ἡ φήμη του ξεπέρασε τὰ σύνορα τῆς χώρας του καὶ ξαπλώθηκε σ' ὀλόκληρο τὸν κόσμο ὅταν ζοῦσε καὶ πολὺ περισσότερο μετὰ τὸν θάνατό του. Τὰ ἔργα του «ἡ προσκύνηση τῶν μάγων», «ὁ Μυστικός Δεῖπνος», τὸ πορτραῖτο τῆς «Λουκρετία Κριδέλι» ὁ περίφημος πίνακας τῆς «Ἀγίας Ἀννας», ἡ «Παρθένα μετ' τὸ Ἀδράχτι» καὶ τὸ περίφημο καὶ γνωστὸ σ' ὅλο τὸν κόσμο πορτραῖτο τῆς Μόνα - Λίζα (Τζοκόντα) θαυμάζονται ἀπ' ὅλο τὸν κόσμο καὶ ἄς πέρασαν τόσο αἰῶνες ἀπὸ τότε πού φιλοτεχνήθηκαν.

Ἀπὸ τὰ νεανικά του ἔργα εἶναι: «τὸ κεφάλι τῆς Μέδουσας» ἡ «παρθένα» μετ' τὴν καράφα, ἡ «Μαντόνα πού κῶδε φρούτα» «ὁ Εὐαγγελισμός» ἡ «Παναγία τῶν δράκων» καὶ πλῆθος ἄλλων δημιουργημάτων πού κοσμοῦν τὰ μουσεῖα τοῦ Λούβρου, τὸ Βρετανικὸ Μουσεῖο, τὰ μουσεῖα τῆς Φλωρεντίας τοῦ Μιλάνου.

Ἦταν συγχρόνως καὶ γλύπτης. Δημιούργησε ἐπιπνοὺς ἀνδριάντες ὅπως τοῦ «Σφόρτσα», τοῦ «Τριδούλκιο» δὲν κατάφερε ὅμως κανένα ἀπὸ τὰ τεράστια ἔργα του νὰ τὰ χυτεύσῃ στὸν ὀρειχάλκο μετ' ἀποτέλεσμα σήμερα νὰ μὴν σώζονται. Ὑπάρχουν ὅμως γλυπτὰ ἔργα του μικρῶν διαστάσεων ἐκπληκτικῆς δεξιότητις. Ὅμως στίς δύο αὐτὲς τέχνες (ζωγραφική - γλυπτική) ἀκόμη καὶ στήν ποίηση καὶ μουσική πού τόσο ἀγαποῦσε καὶ ἀσχολοῦνταν μετ' τὸ πάθος εἶχε ἀντίπαλό του πού φοβόταν τὸν νεαρό τότε Μιχαήλ Ἀγγελό πού ξεκινοῦσε τότε καὶ αὐτὸς τὸν μεγάλο μαραθώνιο τῆς ζωγραφικῆς - γλυπτικῆς ποίησης καὶ μουσικῆς, καὶ ἔφερε μεγάλη ἀναστάτωση διότι μεταχειρίζονταν τὸ χρώμα καὶ τὸ μέταλλο κατὰ τρόπο θαυμαστὸ σέ ἡλικία μόλις εἴκοσι: ἑξὶ χρόνων.

Οἱ δύο του, πολλὰς φορὲς ἦρθαν σὲ ρίξη, πολλὰς φορὲς κατηγοροῦσε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. Ὁ Ντὰ Βίντσι ἦταν φιλάρεσκος: ἄνθρωπος τοῦ ἀρεσαν αἱ συντροφίες, κυκλοφοροῦσε μετ' τὰ πολυάριθμα μοντέλα του, τοὺς φίλους καὶ τοὺς θαυμαστὲς του.

Ἀντίθετα ὁ Μιχαήλ Ἀγγελος ἦταν σοβαρὸς μετρημένος, ζοῦσε μόνος σάν ἐρημίτης, τὸν ἀπασχολοῦσε μόνον ἡ σύνθεσις τῶν ἔργων του καὶ ὁ τρόπος ἔκφρασης τῶν ὁλικῶν πού χρησιμοποιοῦσε στὰ ἔργα του.

Ἡ μεγάλη ἐπιτυχία τῶν δύο αὐτῶν γιγάντων τῆς τέχνης τῆς ἀναγεννήσεως ὀφείλονταν στήν ἀγάπη του γιὰ τὴν τέχνη καὶ τὴν πίστη τους σ' αὐτήν. Ἰσως θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι αὐτὴ ἡ ἀναγέννησις πού ξαφνικὰ πρόσβαλε σάν ἕνα ἄστρο φωτεινὸ καὶ σκόρπισε τὸ φῶς του σ' ὀλόκληρη τὴν Εὐρώπη ἀλλάζοντας τὴν ὅψη τῆς τέχνης ἀπὸ τὴν αὐστηρὴ μεσαιωνικὴ σὲ κλασσικὴ ἦταν ἔργο τῶν μεγάλων γιγάντων τῆς τέχνης Ντὰ Βίντσι - Μιχαήλ Ἀγγελος - Τιτσιάνο. Γιατὶ αὐτοὶ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν δύναμη τῆς ἐχνης οὗς ἦταν πρωτοπόροι στήν ἀλλαγὴ τῆς τεχνολογίας. Καὶ πρῶτος σέ ἡλικία ὁ Λεονάρντο Ντὰ Βίντσι, ἔπειτα ὁ Μιχαήλ Ἀγγελος, τρίτος ὁ Τιτσιάνο καὶ ἀκολοῦθησε ὁ Ραφα-

ήλ, ὁ Ροῦμπενς, συνέχισαν τὴν τὸσο δημιουργικὴ καὶ τόσο ζωντανὴ ἀπεικόνισις τῆς φύσης, δέδοντάς: τόσο στὰ φυσικά καὶ ὁμορφα μοντέλλα πού χρησιμοποιοῦσαν γιὰ νὰ ἀπεικονίσουν τίς μορφές τῶν ἀνθρώπων. εἴτε στίς σκηνές τῆς ἀγιογραφίας τόσο καὶ στίς λαϊκὲς τοὺς παραστάσεις.

Τὸ ἴδιο καὶ μετ' τὴν φύση. Τὸ ζωντανὸ ταπεῖο δὲν ἔπαιξε σέ ὅλους τοὺς αἰῶνες τῆς ἀνθρωπότητις νὰ ἀποτελεῖ πηγὴ ἐμπνεύσεως στοὺς καλλιτέχνες ὅμως εἶχαν τὴν δύναμη νὰ προσπαθῶσιν ἢ νὰ ἀφαιρέσουν κάτι πού τοὺς ἐνοχλοῦσε ἢ δὲν τοὺς ἄρεσε ἢ νὰ προσθέσουν κάτι δικό τους.

Ὁ Ντὰ Βίντσι ζωγράφιζε γιὰ ἀρκετὰς μέρες στὸ ἐργαστήριό κλεισμένος, ὅμως πάντοτε φρόντιζε ὥστε οἱ μέρες πού ζωγράφιζε νὰ εἶναι λιγότερες ἀπὸ τίς ἡμέρες πού κάθονταν, διότι θεωροῦσε τὸν ἑαυτὸ του ἀνὴρμπορο καὶ προσπαθοῦσε νὰ κλείσῃ στὸν ἑαυτὸ του νὰ μελετήσῃ καὶ νὰ δημιουργήσῃ: πρῶτα στήν φαντασία οὐ ὅλην ἦν σκηνὴ πού θὰ ἀπεικόνιζε τὴν κλίσση καὶ τὴν ἔκφραση πού θὰ ὄσση στὰ ἀνθρώπινα σώματα, ἀκόμα καὶ τὴν ἀνατομικὴ τελειότητα. Τὸ χρώμα τὸν ἀπασχολοῦσε ἀφάνιστα καὶ ἔκαμε κάθε εἶδους περάματα πάνω σ' αὐτό. Εἶχε πολλοὺς καὶ καλοὺς μαθητὲς στὸ ἐργαστήριό του, ὅμως κανεὶς δὲν μπόρεσε νὰ ἀκολουθήσῃ τὰ βήματά του ἐκτὸς ἀπὸ τὸν μαθητὴ του Μέλτς: τοῦ ὁποίου ὅμως ἡ ἐξέλιξις δὲν ἔφτασε ποτὲ τόσο ψηλὴ ὥς τοῦ δασκάλου του.

Σήμερα παρ' ὅλο πού πέρασαν 480 χρόνια ἀπὸ τὸν θάνατό του ἐξακολουθεῖ νὰ φωτίζει τὸ ἄστρο αὐτὸ πού ἔφερε τὸ φῶς καὶ τὴν ἀλλαγὴ τῆς τέχνης στήν κλασσικὴ ἀναγέννησις, καὶ τὰ ἔργα του νὰ θαυμάζονται καὶ νὰ θεωρεῖται ὁ μεγαλύτερος ζωγράφος τῆς ἀναγεννήσεως.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΜΗΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡμερολόγιο τῶν κυριότερων γεγονότων τῆς ἐπανάστασης τῶν Ναουσαίων τό 1822

Συνέχεια ἀπὸ τὸ 6ο τεῦχος

12. Μάχη στὴν Πλακένια Δραγασιά

— Ὁ Ἐμποῦ Λουμποῦτ φθάνει στὴν Γάστρα, στὸν κῶρο ποῦ εἶναι τοποθετημένο τὸ τουρκικὸ πυροβολικὸ (τοποθεσία κατεστραμμένη ἄμπελος).

— Τὸ Τουρκικὸ πυροβολικὸ βομβαρδίζει τὴν Νάουσα καὶ τὶς ὀχυρωμένες θέσεις τῶν ἐπαναστατῶν στὴν Πλακένια Δραγασιά.

— 8.4.79 (νέο ἡμερολόγιο) ὁ Κεχαγιᾶς μπέης διατάσσει γενική ἔξοδο γιὰ τὴν κατάληψη τῆς Πλακένιας. Τὸ στρατιωτικὸ σῶμα τοῦ Τσιάμη ἐνισχυμένο καὶ μὲ τὴν παρουσία τοῦ Ὀλύμπου Διαμαντῆ καταδιώκει ἀπόσπασμα τοῦ Κεχαγιᾶ μπέη τὸ ὁποῖο ὑποχωρεῖ ἀτάκτως παρασύροντας τὴν φυγὴ καὶ τὶς ἄλλες τουρκικὲς δυνάμεις.

— Ὁ Κεχαγιᾶς μπέης ἐπιστρέφει στὴν Γάστρα κοντὰ σὲς θέσεις τῶν πυροβόλων.

— Οἱ στρατιωτικὲς δυνάμεις τοῦ Κρεμμυδοῦσα ὕστερα ἀπὸ ἡρωϊκὴ ἄμυνα πιεζόμενες ἀπὸ τὸν ὄγκον τῶν Τούρκων ἀναγκάζονται νὰ διασκορπισθοῦν καὶ νὰ ὑποχωρήσουν.

— Οἱ ἐπαναστάτες τῆς Πλακένιας Δραγασιάς, πυροβολοῦν, ἀπὸ τὴ θέση ποῦ βρίσκονται, πρὸς τὴ σκηνὴ τοῦ Λουμποῦτ. Πολλὰ σφαίρες τρυποῦν τὴ σκηνὴ καὶ σκοτώνουν ἄρκετους Τούρκους. Ὁ στρατάρχης ὑποχρεώνεται νὰ μεταφέρει τὴν σκηνὴ σ' ἄλλη θέση.

— 9.4.79 Ἐπαναλαμβάνονται οἱ μάχες σὲ διάφορα μέρη. Ὁ Λαμποῦτ παρακολουθεῖ τὴν ἐξέλιξη τῶν μαχῶν περιοχῆς Δραγασιάς.

13. Σύσκεψη τοῦ Τουρκοῦ ἐπιτελείου

— Ὁ Λαμποῦτ Ποσᾶς προσκαλεῖ στὸ στρατηγεῖο του, τὸν Κεχαγιᾶ μπέη καὶ ἄλλους ἀνώτερους ἀξιωματικούς καὶ μελετᾷ διάφορα στρατιωτικὰ σχέδια γιὰ

τὴν ἄμεση κατάληψη τῆς Νάουσας. Στὴν σύσκεψη προσκαλεῖται καὶ ὁ Μάμαντης γιὰ νὰ ἐκφέρει καὶ αὐτὸς τὴν γνώμη του. Ὁ Μάμαντης, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε τὴ μορφολογία τοῦ ἐδάφους τῆς περιοχῆς, Ναούσης, δίνει διάφορες πληροφορίες πολὺ χρήσιμες γιὰ τοὺς Τούρκους. Συγκεκριμένα προτείνει τὴν ἐνίσχυση τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως τοῦ Ταῆρ μπέη γιὰ νὰ μπορέσει νὰ καταλάβει ἐγκαίρως τὸν Βάδο, τὴν Παναγιωπούλα καὶ τοὺς Τροχοὺς. Μὲ τὸ σχέδιο αὐτὸ ὑπὲρφαλαγίζονται καὶ ἀπομονώνονται ἔξω

Τοῦ Ὁδ. Ντινόπουλου Γεωπόνου

ἀπὸ τὴν πόλη οἱ κύριες δυνάμεις τῶν ἐπαναστατῶν ποῦ βρίσκονται στὴν Πλακένια Δραγασιά καὶ Κωτίχα ἀντιστοίχως.

14. Σύμπτυξη τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων

— Τὸ συμβούλιο τῶν ἐπαναστατῶν ἀποφασίζει τὴν σύμπτυξη τῶν δυνάμεων. Οἱ ἐπαναστάτες ὀχυρώνονται μπροστὰ καὶ κοντὰ στὴν πόλη.

— Οἱ ἐπαναστάτες τοῦ Γεροκαράτάσιου ἐγκαταλείπουν καὶ Κωτίχα καὶ φθάνουν στὴν Παλιοσίτεια καὶ τὸν Ἅγιο Θεολόγο ὅπου ὀχυρώνονται.

— Ὁ Τουρκακὸς στρατὸς εἰσέρχεται στὴν Κοιλιάδα τοῦ Μεσοδεντρίου καὶ προχωρόντας πλησιάζει στὸν Γαλασιάνο. Ὁ Λάζος Ραμαντάνης ἀνησυχεῖ καὶ ἐνημερώνει σχετικῶς τὸν Ζαφειρόκη γιὰ τὶς κινήσεις τῶν Τούρκων. Εἰδοποιεῖται ἐπίσης καὶ ὁ Καραμήτορας ὁ ὁποῖος καταλαμβάνει ἐγκαίρως τὶς ἐπικαίρες θέσεις κοντὰ καὶ γύρω στὸ Μοσκόφι. Ὁ Ραμαντάνης κατέρχεται στὸν Βάδο. Διεξάγονται μάχες καὶ οἱ τουρκικὲς δυνάμεις καθελώνονται μετὰ τὸν Βάδο καὶ Γαλασιάνο.

— 10.4.79 Οἱ Τούρκοι ὕστερα

ἀπὸ τὴν σύμπτυξη τῶν Ἑλλήνων καταλαμβάνουν ὅλο τὸν κῶρο ἀπὸ τὴν Βεροιώτικη βρύση ὡς τὴν Σκάλα, χωρὶς φυσικὰ νὰ πλησιάσουν τοὺς ἀπότομους θράχους τῆς πόλης.

— Ὁ Γεροκαράτάσιος εὐρισκόμενος στὸν Ἅγιο Θεολόγο παρεμποδίζει τὴν προώθηση τῶν τούρκων.

— Τουρκικὸ τμήμα στρατοῦ ἀπομονώνεται στὸν Παπαράδο καὶ σχεδὸν πολιορκεῖται ἀπὸ τὶς δυνάμεις τῶν Σιουγγαράων καὶ Κούντη. Οἱ ἑλληνικὲς δυνάμεις ἐπιτίθενται. Στὶς ἐπιχειρήσεις αὐτὲς παίρνει μέρος καὶ ὁ Γάτσος μὲ τὰ τμήματά του. Οἱ Τούρκοι ὑφίστανται σοβαρὲς ἀπώλειες.

— Οἱ Τούρκοι κάνουν ἀντεπίθεση διασποῦν τὸν κλοιὸ καὶ προωθοῦνται μὲ κατεύθυνση τὴν πόλη ἀκολουθώντας τὸν δρόμο ποῦ ὁδηγεῖ στὴν πύλη τῶν Ἀλωνιῶν. Οἱ ἐμπροσθοφυλακὲς τῶν Τούρκων πλησιάζουν τὸ τεῖχος καὶ ὀρμοῦν. Ἄλλοι προσπαθοῦν νὰ παραβιάσουν τὴν πύλη καὶ ἄλλοι προσπαθοῦν νὰ ἀναρριχηθοῦν στὸ τεῖχος. Ὁ Γιάννης Καρατάσιος μὲ τοὺς ἄνδρες του καταδιώκουν τοὺς Τούρκους οἱ ὁποῖοι ἐπανέρχονται στὸ στρατόπεδο Παπαράδου.

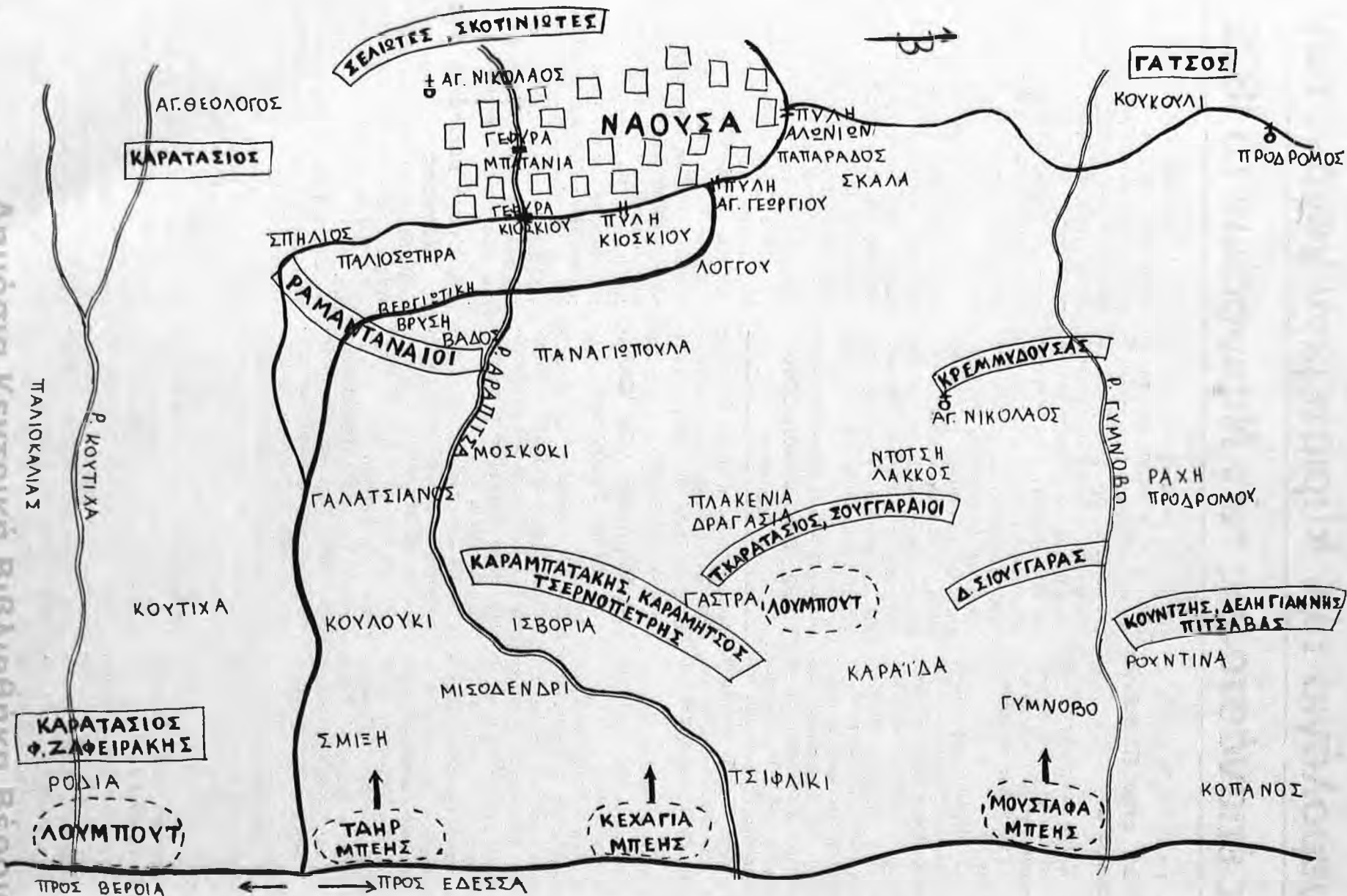
15. Στενὴ πολιορκία τῆς Νάουσας

ναλαμβάνει τὶς προτάσεις πρὸς τοὺς ἐπαναστάτες γιὰ παράδοση κ.λ.π. Οἱ προτάσεις ἀπορρίπτονται.

— 11.4.79 Οἱ Τούρκοι προετοιμάζονται γιὰ τὴν αἰφνιδιαστικὴ ἐπίθεση. Χωρὶς ἐμπόδια ἀνεβαίνουν τὰ διάφορα ὑψώματα καὶ φθάνουν σχεδὸν ὡς τὸν Μοναχὸ Πλάτανο καὶ τὸ Κιόσκι. Ἐπιτίθενται μὲ κεντρικὸ στόχο τὴν πύλη τοῦ «Κιοσκιοῦ» καὶ τὴν γέφυρα «τοῦ Κιοσκιοῦ». Ἄλλο τμήμα ἐπιτίθεται κατὰ τῆς πύλης τοῦ Ἀγίου Γεωργίου.

— Τὰ περισσότερα ἐπαναστατικὰ τμήματα μπαίνουν στὴν πό-

■ ΣΥΝΕΛΕΙΑ στὴ σελίδα 101

Σκαρίφημα περιοχής Ναούσης, όπου διεξήχθησαν οι μάχες κατά την επανάσταση το 1822. Σημειώνονται οι θέσεις των Τουρκικών δυνάμεων και των Ελλήνων επαναστατών στην έναρξη των εκδρομηραξιών (27 Μαρτίου 2822)

ΜΑΞΙΜΟΣ Ο ΓΡΑΙΚΟΣ, Ο ΦΩΤΙΣΤΗΣ ΤΩΝ ΡΩΣΩΝ

Ένας Έλληνας από κείνους που ξεσηρανε στη Ρωσία και μόρφωσαν τους Ρώσους και δόξασαν την ελληνική καταγωγή τους είναι κι'όχι ο αγιορείτης μοναχός Μάξιμος, που μετά την πολυετή παραμονή του στη Ρωσία έχασε κάθε άλλη προσωπομεία και ονομάστηκε: Γραικός.

Πολλοί ταυτίζουν το Μάξιμο Γραικό με το Μιχαήλ Τριβόλη απ' την Άρτα. Άλλοι, μεταξύ των οποίων και ο αείμνηστος Έλληνας σλαβολόγος Μιχαήλ Λάσκαρις, δέν δέχονται ότι ο Μιχαήλ Τριβόλης και ο Μάξιμος ο Γραικός είναι το ίδιο πρόσωπο.

Ο Μάξιμος ο Γραικός, ο Βατοπεδηγός μοναχός του Αγίου Όρους πέρασε στην ιστορία του πολιτισμού και στην ιστορία του ευρωπαϊκού πνεύματος, αλλά και στην ιστορία του Έλληνισμού της διασποράς ως διακρηπής θεολόγος και μοναχός του 16ου αιώνα. Σήμερα στη Ρωσία λατρεύεται ως άγιος.

Ο Μάξιμος Γραικός σπούδασε στην Ιταλία στα τέλη του 15 αιώνα. Είχε σαν δασκάλους ονομαστούς Έλληνες ούμανιστές της Βόρειας Ιταλίας, όπως τον Ίανό και τον Κωνσταντίνο Λάσκαρι, τον Νικόλαο Τομαίο και τον Λαόνικο Χαλκοκονδύλη. Στο διάστημα των σπουδών του στη Βενετία παρακολούθησε τα ενθουσιώδη κηρύγματα αλλά και το τραγικό τέλος του Σαβοναρόλα. Το 1505 ή 1506 επέστρεψε στην Ελλάδα και έγινε μοναχός στη μονή Βατοπεδίου του Αγίου Όρους. Έμεινε στο μοναστήρι του περίπου 10 χρόνια και ήταν ο μοναχός της μελέτης και της συγγραφής. Όταν ο Ρώσος ήγεμόνας Βασίλειος Ι' έβλεπε το 1516 ζήτησε απ' τους λόγιους αγιορείτες μοναχούς να στείλουν «ένα μεταφραστή των βιβλίων» τότε έλοι απευθύνθηκαν στο μοναχό Μάξιμο της μονής Βατοπεδίου. Άλλες πηγές μās πληροφορούν ότι ο Μάξιμος πήγε στη Ρωσία για να μεταφράσει το Ψαλτήρι, αλλά όταν τελείωσε τη μετάφραση τον κράτησαν και δέν τον επέτρεψαν, οι Ρώσοι να επιστρέψει στο Άγιον Όρος. Αλλά ας δούμε αναλυτικό-

Αντίγραφο μινιατούρας ρωσικού χειρογράφου του 18ου αι. με παρασταση του Όσιου Μοΐμου του Γραικού

Του Κωνστ. Παπουλίδη
Επιστημονικού συνεργάτη
του ΙΜΧΑ

τερα τα γεγονότα:

Όταν ο Μάξιμος έφτασε στη Μό-

σχα κατέλυσε στο μοναστήρι του Τζούντοφ, όπου άρχισε το μεταφραστικό του έργο με τη βοήθεια δύο Ρώσων. Η έποχή όμως που έφτασε στη Μόσχα ο Μάξιμος ήταν εποχή μεγάλης πνευματικής στέρξης για τους Ρώσους: Ο φαρισαϊσμός,

ἡ τυπολατρία, ἡ πίστη στήν ἀστρολογία καί στά ἀπόκρυφα βιβλία ἦταν τὸ χαρακτηριστικὸ στοιχεῖο τῆς ρωσικῆς πνευματικῆς ζωῆς στίς ἀρχές τοῦ 16ου αἰώνα. Γι' αὐτὸν τὸν λόγο φρόντισαν οἱ Ρῶσοι πολιτικοὶ καὶ ἐκκλησιαστικοὶ ἡγέτες νὰ καλέσουν ἓνα μορφωμένο μοναχὸ ἀπ' τὸ Ἅγιον Ὅρος, τὴν Κίεωτὸ τῆς Ὁρθόδοξου Διδασκαλίας, ὁ ὁποῖος θὰ μετέφραζε ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὅλα τὰ λειτουργικὰ βιβλία τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, ὥστε νὰ ὑπάρχει κάτι σωστό, παρμένο ἀπ' τὰ ἑλληνικά, στὸ ὁποῖο θὰ πίστευαν καὶ δὲν θὰ ἀμφισβητοῦσαν. Ἔτσι λοιπὸν μετὰ τὴ μετάρραση τοῦ Ψαλτηρίου, ὁ Μάξιμος, ἀνέλαβε μιά καὶ δὲν τὸν ἐπέτρεψαν νὰ ἐπιστέψει στὸ Ἅγιον Ὅρος, νὰ διορθώσῃ, νὰ συμπληρώσῃ καὶ νὰ μεταφράσῃ ἀπ' τὰ ἑλληνικά στὰ παλαιόσλαβικά πολλὰ ἐκκλησιαστικά λειτουργικὰ βιβλία. Τὸ ἴδιο χρονικὸ διάστημα τῆς φιλολογικῆς ἐργασίας του ὁ Μάξιμος ἀγωνιζόταν μὲ τὴ συγγραφὴ καὶ τὴ διδασκαλίαν γιὰ τὸ φωτισμὸ καὶ τὴν ἠθικοποίησιν τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη στὴ Ρωσία μίαν μεγάλη διαμάχη γιὰ τὴν τύχην τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας διαίρεσε τοὺς ἡγήτορες τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας. Ἡ μιά μερίδα ἤθελε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὰ μοναστήρια τῆς μὲ πολλὰ ἀγαθὰ, μὲ πολλὴ γῆ, μὲ πλούσια γενικά τὴν Ἐκκλησίαν, γιὰ νὰ παρουσιάζεται στὴ γῆ σὰν ἓνας ἀνεξάρτητος ὀργανισμὸς ποῦ δρᾷ καὶ κινῆται «εἰς Δόξαν Θεοῦ». Ἡ ἄλλη μερίδα, ἀντίθετα, ἤθελε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὰ μοναστήρια τῆς τὸν τύπο τῆς φτώχειας καὶ τῆς στέρησιν. Ἡ πρώτη ομάδα ἤθελε τὴ δράσιν τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸν πλοῦτον της, ἡ δευτέρη ομάδα ἤθελε τὴν ἀγιωσύνην τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴ φτώχια της. Ὁ Μάξιμος ὁ Γραικὸς ἔχοντας ὑπ' ὄψιν του τὸ Βυζαντινὸ ἥσυχασμὸ τοῦ Ἁγίου Ὁρους τοῦ 14ου αἰώνα καὶ τὸν φιλοσοφικὸ οὐμανισμὸ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, δλέποντας τοὺς φιλοκτήμονες ὅπως τοὺς χαρακτήριζε, μοναχοὺς τῇ Ρωσίας γιὰ τοὺς ὁποίους ἔγραψε πολλὰς πικρὰς ἀλήθειες, πῆγε μὲ τὸ μέρος τῶν ἀκτημόνων μοναχῶν. Ἡ ἐμπλοκὴ τοῦ Μαξίμου

Ἀντίγραφο ρωσικῆς εἰκόνας μὲ παράσταση τοῦ Ὁσίου Μαξίμου τοῦ Γρακοῦ

στὶς ἐσωτερικὰς διαμάχες καὶ σὲ πολλὰ ἐκκλησιαστικὰ θέματα τῆς Ρωσίας στάθηκε αἰτία νὰ κατηγορηθῇ ὁ μοναχὸς ἀγιορείτης ἀπὸ τὸ Μητροπολίτη Μόσχας Δανιὴλ σὰν αἰρετικὸς γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ σὰν ἐπικίνδυνος γιὰ τὸ Κράτος. Ἔτσι ὁ φωτιστὴς τῶν Ρώσων, ὁ δάσκαλος τοῦ καλοῦ, ὁ ἰδεολόγος μοναχὸς, καταδικάστηκε ἀπὸ δύο συνόδους τῆς Μόσχας τοῦ 1525 καὶ τοῦ 1551.

Τελικὰ ὁ Μάξιμος ὁ Γραικός, διότι πῆρε μέρος σὲ μίαν διαμάχην γιὰ τὸν κοινωνικὸ ρόλο τῆς Ἐκκλησίας στὴ Ρωσία, ἀναγκάστηκε νὰ παραμείνῃ ἐκεῖ 37 χρόνια, ἀπ' τὰ ὁποῖα τὰ

26 στὴ φυλακὴ. Αὐτὴ εἶναι ἡ μοῖρα πολλὰς φορὰς ὄλων τῶν ἀγωνιστῶν, ἡ τύχη ὄλων τῶν τιμῶν καὶ ἡ ἀνταμοιβὴ ὄλων τῶν ἠθικῶν στὴν Ἱστορίαν. Στὴ φυλακὴ ὁ Μάξιμος συγγράφει καὶ νοουθετεῖ. Συνηγορεῖ γιὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους ἀπ' τὴν τουρκικὴν σκλαβιά. Συνηγορεῖ γιὰ τὸ σκοφαντημένον, ἀπὸ πολλοὺς ρωσικοὺς κύκλους, Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἐπισημαίνει τὴν δυτικὴν διέσδυσιν στὴ ρωσικὴν θεολογικὴ σκέψιν. Τέλος, ἔγραψε ἀκόμη ἐναντίον τῶν Ἑθνικῶν, τῶν Μωαμεθανῶν καὶ τῶν Ἰουδαίων. Τὰ ἔργα τοῦ Μαξίμου

τοῦ Γραικοῦ ἐκδόθησαν στὴ σλαβο-
νική γλῶσσα ἀπ' τὴ Θεολογικὴ Σχο-
λὴ τοῦ Καζάν τῆς Ρωσίας τὸ 1895
καὶ τὸ 1910.

Ἀπ' τὴς ἀρχῆς τοῦ δευτέρου μι-
σοῦ τοῦ 16ου αἰῶνα ἀρχίσαν νὰ συν-
τάσσονται στὴ Ρωσία οἱ Βίοι τοῦ Ὁ-
σίου Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ σὲ μορφή
διηγήσεων, πού ἀργότερα ἔγινε τὸ
συναξάρι τῆς πλούσιας σὲ προσφο-
ρὰ ζωῆς του. Ὁ Μάξιμος ὁ Γραικὸς
πέθανε τὸ 1556. Ἡ μνήμη του γιορ-
τάζεται στὴν Ἐκκλησίᾳ τῆς Ρω-
σίας στὴς 21 Ἰανουαρίου. Τὸ τρο-
πάριο τοῦ Ἁγίου Μαξίμου τοῦ Γραι-
κοῦ ἀναφέρει ὅτι ὁ ἀγιορεΐτης μο-
ναχὸς ἦταν ἐλθεὶς ἀπὸ ζῆλο, ὅτι ἀ-
πεξενώθηκε ἀπὸ τὴν ποτερίδα του
καὶ τέλος, ὅτι ἔγινε μέτοικος στὴς ρω-
σικὲς χῶρες.

Ὁ Μάξιμος ὁ Γραικὸς ἦταν λά-
τρης τῶν φιλοσοφικῶν ρευμάτων τῆς
Ἀναγέννησης, ἂν καὶ ὁ Ρώσος Κλι-
μπάνωφ σὲ κριτικὴ του γιὰ τὸ ἔρ-
γο τοῦ Ἰκόνικωφ ἀναφέρει ὅτι στὴ
Ρωσία ὁ Μάξιμος καταπολέμησε τὴν
κλασσικὴ παιδεία. Ὁ Ρωμαιοκαθολ-
ικὸς Ιερωμένος Σουλτζε μιλάει γιὰ

ἀμφιταλαντεύσεις στὶς σκέψεις τοῦ
Μαξίμου καὶ ὁ Καθηγητὴς Ἰωάν-
νης Καλογήρου συμπληρώνει ὅτι στὸ
Μάξιμο ὑπῆρχαν δύο φιλοσοφικὲς
τάσεις. "Ὅσο κι' ἂν ἀληθεύουν οἱ
γνώμες τῶν ἐιδίκων πού ἔγραψαν
γιὰ τὸ Μάξιμο τὸ Γραικὸ, εἶναι γε-
γονός ὅτι τὰ δύο πλαίσια στὰ ὁποῖα
ἔζησε καὶ ἐδράσε ὁ Μάξιμος, δη-
λαδὴ στὴν Ἰταλία καὶ στὴ Ρωσία,
ἦταν ἐντελῶς διαφορετικὰ καὶ ἤ-
ταν ἐπόμενο νὰ σημειωθεῖ κάποια
στροφὴ ἀπὸ τὴς οὐμανιστικῆς θέσεις
τῆς Ἀναγέννησης, πού εἶχε ὁ Μά-
ξιμος στὴν Ἰταλία, στὴς συντηρητι-
κὲς καὶ πολεμικὲς ἐναντίον τῆς κλα-
σσικῆς παιδείας, πού εἶχε στὴ Ρω-
σία.

Γιὰ τὸν Μάξιμο τὸν Γραικὸ καὶ
τὸ ἔργο του ἐξακλουθοῦν νὰ γρά-
φουν τόσα Σοβιετικοὶ ὅσο καὶ Ἑλ-
ληνες ἐπιστήμονες. Εἶναι ὅμως ἄξιο
παρησαῆς ὅτι γιὰ τὸν Ἕλληνα κυ-
τὸ πού ἔζησε στὴ Ρωσία ἀσχολοῦν-
ται καὶ Δυτικοευρωπαῖοι καὶ Ἀμε-
ρικανοί.

Ἀπὸ τοὺς Σοβιετικούς ἐπιστήμο-
νες θὰ ἀναφέρουμε μόνο δύο, οἱ

ὁποῖοι ἀσχολήθηκαν μὲ πολλὴ ἀγά-
πη καὶ συμπάθεια στὸ ἔργο τοῦ
Ἀγιορεΐτη μοναχοῦ Μαξίμου. Θὰ
ἀναφέρουμε πρῶτα τὸ ἔργο τοῦ ἀει-
μνηστοῦ θεολόγου Ἰβάνωφ: Ἡ φι-
λολογικὴ κληρονομιά Μαξίμου τοῦ
Γραικοῦ, Μόσχα 1969, σελίδες 248
καὶ μετὰ θὰ ἀναφέρουμε τὴν ἐργασία
τῆς Νίνας Σινίτσινα. Ὁ Μάξιμος
ὁ Γραικὸς στὴ Ρωσία, Μόσχα 1977
σελίδες 332. Στὸ ἔργο αὐτὸ παρου-
σιάζεται γιὰ πρώτη φορὰ τὸ περιε-
χόμενο 10 ἀρχεακῶν μονάδων μὲ
ἔργα τοῦ Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ.

Τέλος, ἀπὸ τὴς ἑλληνικὲς μελέ-
τες θὰ ἀναφέρουμε τὴν κλασσικὴ
μονογραφία τοῦ ἀειμνήστου Γρηγο-
ρίου Παπαμιχαήλ, «Μάξιμος ὁ Γραι-
κός, ὁ πρῶτος φωτιστὴς τῶν Ρώσων»
Ἀθήνα 1948, σελίδες 658. Πρό-
κειται γιὰ ἔργο ζωῆς, τὸ ὁποῖο ἔ-
γινε γνωστὸ καὶ στὴν ξένη βιβλιο-
γραφία.

Αὐτὰ μόνο καὶ μάλιστα μὲ μεγάλ-
η περιλήψη, γιὰ τὸ ἔργο τοῦ λό-
γιου ἀγιορεΐτη μοναχοῦ Μαξίμου τοῦ
Γραικοῦ στὴ Ρωσία τὸ 15ο καὶ 16ο
αἰῶνα.

Τὸ ἡμερολόγιο κυριότερων γεγονότων τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1822

■ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴ σελίδα 97

λη. Ἐξω ἀπὸ τὴν πόλη βρίσκον-
ται τὰ ἐπαναστατικὰ τμήματα τοῦ
Γεροκαράτσιου, τοῦ Γάτσου, τοῦ
Κούνιτη, τοῦ Καραμήτσου καὶ
τοῦ Τσάμη Καρατάσιου πού ἐνών-
νεται μὲ τὸ τμήμα τοῦ πατέρα του
(Γεροκαράτσιου).

— Οἱ Τούρκοι κατέχουν καὶ ἐ-
λέγχουν ὅλες τὴς τοποθεσίες πού
βρίσκονται ἀνατολικά τῆς Νάου-
σας. Οἱ τούρκοι ἐλέγχουν ἀκόμη
λίγες τοποθεσίες πού βρίσκονται
νοτιοανατολικά καὶ βορειοανατο-
λικά τῆς Νάουσας. Οἱ ὑπόλοιπες
τοποθεσίες καὶ τὰ ὑψώματα εἶναι
ἐλεύθερα καὶ κατέχονται ἀπὸ
τοὺς ἐπαναστάτες.

— Ἀπὸ τὴν μέρα πού ἄρκετοὶ
ἐπαναστάτες μπαίνουν μέσα στὴ
πόλη ἐμφανίζονται τὰ πρῶτα ση-
μᾶδια κάμψης τοῦ ἡθικοῦ τοῦ ὁ-
μίχου πληθυσμοῦ. Ὁμοίως ση-
μειώνεται κάποια χαλάρωση στὴν
ἐφαρμογὴ τῶν ἀμυντικῶν σχεδι-
ων τῆς πόλης (πλημμελὴς φρού-
ρηση κ.λ.π.).

— Μέσα στὴν πόλη οἱ Ζαφει-
ράκης, Γιαννάκης Καρατάσιος,

Λάζος Ραμαντάνης καὶ Διαμαντῆς
κάνουν ὅτι εἶναι δυνατόν γιὰ
τὴν ὀργάνωση τῆς ἀμυνας τῆς πό-
λης καὶ τὴν ἀντιμετώπιση ὅλων
τῶν προβλημάτων τῆς πολιορκού-
μενης πόλης. (Διατροφή, πειθαρχία
τῶν στρατιωτικῶν τμημάτων
κ.λ.π.).

— Ὁ Ἐμποῦ Λουμποῦτ προ-
σβάλλει τὴν πόλη ἀπὸ τέσσερα
μέρη. Κεντρικοὶ στόχοι οἱ πύλες
Κιοσκιοῦ (γέφυρα καὶ κυρίως
Κιόσκι) Ἀγίου Γεωργίου καὶ Ἀ-
λωνιῶν. Ὁ Ἐμποῦ Λουμποῦτ με-
τακινεῖ τὰ τηλεβόλα καὶ τὰ τοπο-
θετεῖ κοντὰ στὸ Κιόσκι, μὲ σκοπὸ
νὰ βομβορδίσει τὴς πύλες καὶ τὸ
τεῖχος καὶ νὰ προκαλέσει κάποιο
ἄνοιγμα.

— Οἱ θέσεις τῶν τηλεβόλων
βρίσκονται σὲ ἀκάλυπτο μέρος
καὶ οἱ πυροβολητὲς ὑφίστανται
σοβαρὲς ζημιὲς ἀπὸ τοὺς ἀμυνό-
μενους Ἕλληνες. Ὁ Ἐμποῦ
Λουμποῦτ μεταφέρει τὰ τηλεβόλα
σὲ ἄλλες θέσεις μὲ σκοπὸ νὰ
γκρεμίσει τὴν πύλη τοῦ Ἀγίου
Γεωργίου. Κι' αὐτὴ ἡ προσπάθεια
ἀποτυγχάνει.

— Ἐπαναλαμβάνεται σὲ λίγο
γενικὴ τουρκικὴ ἐπίθεση ἐναντί-
ον τῶν τριῶν πυλῶν.

α. Κοντὰ στὴν πύλη τοῦ Ἀγί-
ου Γεωργίου διεξάγονται φονικὲς
μάχες. Ἡ μία ἐπίθεση διαδέχεται
τὴν ἄλλη. Ἐπικεφαλὴς τῶν ἑλ-
ληνικῶν δυνάμεων εἶναι ὁ Ζα-
φειράκης καὶ οἱ Σιουγγαράοι.
Οἱ τούρκοι ἀναγκάζονται νὰ ὑπο-
χωρήσουν.

β. Ἡ δεύτερη ἐπίθεση ἐκδηλώ-
νεται στὸ τεῖχος πού βρίσκεται
ἡ γέφυρα Κιοσκιοῦ. Οἱ ἐπαναστά-
τες ὑπὸ τὸν Λάζον Ραμαντάνη
ἀποκρούουν τοὺς Τούρκους.

γ. Ἡ τρίτη ἐπίθεση ἐκδηλώνε-
ται στὸ Κιόσκι. Ὁ Γιαννάκης Κα-
ρατάσιος ἀφήνει σκόπμα νὰ πλη-
σιάζουν οἱ Τούρκοι στὴν πύλη τοῦ
Κιοσκιοῦ. Οἱ τούρκοι προσπαθοῦν
νὰ καταστρέψουν τὴν πύλη μὲ
τσεκούρια. Ξαφνικὰ οἱ ἐπαναστά-
τες μὲ σηματομένη τὰ γιγαστάνια
ὄρμουν ἐναντίον τῶν τούρκων.
Οἱ τούρκοι σκορπίζονται καὶ φθά-
νουν στὰ μέρη τῆς Παναγιωπού-
λας.

Συνέχεια στὸ ἐπόμενο

Τι πρέπει νά γνωρίζει ἡ ὠριμη γενεά γιὰ τὴν στάση τῆς ἀπέναντι τῶν νέων

Γ' ΜΕΡΟΣ

Συνέχεια ἀπὸ τὸ 7ο τεῦχος

ΝΕΟΙ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ

Κάτι πού δοῦνται στίς δυσκολίες τίς ὁποῖες παρουσιάζει ἡ νεολαία, εἶναι ἡ μεταφυσική ἐρημία καὶ ἀδιαφορία, ἡ ἔλλειψη ἰδανικῶν καὶ ἡ ἔντονη καὶ διάχυτη τάση περιφρόνησεως τῆς αἰσθητικῆς ἀξίας, πράγματα πού ὁδηγοῦν τὸν χωρὶς φιλοσοφικὰς ρίζες σύγχρονο ἄνθρωπο καὶ περισσότερο ἀκόμη τὸν τέλει ἀρίζωτο νέο στὸν μηδενισμό. Ἡ ὀλισθητικὴ θεωρία πού ἐπὶ τόσες δεκαετίες, εἶχε θεωρηθεῖ λυτρωτική, παρουσιάζει τώρα τὴν ἀντίθετη ὁψη φέρνει στὴν ἐφαρμογὴ τῆς τὸν ἄνθρωπο νέα ἀδιέξοδα. Ἡ φιλοσοφία ἔχασε ἀπὸ πολλοὺ, μὴ περισσότερο στὴν ἐποχὴ μας τὴν ἐνεργητικὴν σημασίαν της. Ἀπὸ «φιλοσοφεῖν» κατάντησε ἀπλή συσώρευση γνώσεων..

Ἔτσι ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος ἔχασε τὴν ἔκσταση μπρᾶς στὴν δημιουργία, ἀπώλεσε τὴ ζωντανὴ ἐρώτησι τοῦ φιλοσοφικοῦ νοήματος, δὲν ἀναρωτιέται γιὰ τὸ νόημα τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὑπάρξεως, παρὰ περιορίζεται στίς συνταγὰς πού τοῦ παρουσιάζουν οἱ ἐκλαϊκευμένες ἐκδόσεις ὁ τύπος γενικά, ἡ τηλεόρασι καὶ τὸ ραδιόφωνο. Νομίζει, πῶς ὅλα τὰ ξέρεي μὲ δύο μόνο λέξεις. Πάντως διαίχεται νὰ κρυφθῇ πίσω ἀπὸ μιὰ ἑτοιμὴ θεωρία ἀπὸ ἓνα δόγμα, ἀπὸ ἓνα «ισμὸ» κι αὐτὸ σημαίνει πάντα ἀμέσως σχεδὸν μετὰ τὴν πρώτη ἐμφάνισιν. Κρύβεται λοιπὸν πίσω ἀπὸ ἓνα ἑτοιμὸ σύστημα καὶ κανονίζει τίς σχέσεις του μὲ τοὺς συνανθρώπους του μ' ἓνα λακωνικόν: «ναὶ καὶ ἐγὼ εἰμαι ἀπὸ τοῦ δικοῦ σου». Ἡ σὲ ἀντίθετη περίπτωσι καταδικάζει: μὲ τὴ στερεότυπη φράσι: «Ἀ-γῆδες αὐτὰ πού λέτε, βλακαίες». Ἐ-

τσι κυριαρχεῖ ἡ ἀσυννεγοσύνη, εἶναι ἀδύνατος ὁ διάλογος ἀνάμεσα σὲ ἀνθρώπους πού ἀνήκουν σὲ διαφορετικὰ στρατόπεδα, μὲ διαφορετὲς ἀντιλήψεις. Αὐτὴ τὴν κατὰστασι τὴν συναντοῦμε κατὰ χειροπιαστὸ τρόπο στίς αἰτίες τῶν ταραχῶν τῶν νέων καὶ τῶν φοιτητῶν στίς δυτικὰς δημοκρατίες.

Οἱ δυσκολίες πού παρουσιάζει ἡ σημερινὴ νεολαία προέρχονται ἀπὸ βαθύτερα ἀκόμη αἰτία, πού μὲ τὴν ἀλματώδη πρόοδο τῆς ἐπιστήμης δὲν προφταίνουμε, καὶ πρὸ παντὸς οἱ

Τοῦ ὁμοτίμου καθηγητοῦ τῆς Κοινωνιολογίας Ἰωάν. Ξηροτύρη

νέοι, νὰ σχηματίσουμε μιὰ σταθερὴ εἰκόνα τοῦ γύρω κόσμου.

Δὲν προλαβαίνουμε οἱ ὄριμοι νὰ σχηματίσουμε μιὰ κοσμοθεωρίαν κατὰ μείζονα θέβαια λόγῳ οἱ νέοι, νὰ σχηματίσουμε δηλαδὴ μιὰ εἰκόνα λογικὴ, ἀντικειμενικὴ γιὰ τὸν κόσμον, μὲ βάση τὰ δεδομένα τῆς ἐπιστήμης. Ὁ σημερινὸς ὄριμος καὶ φυσικὰ καὶ ὁ νέος, ὁρίσεται, ὅπως εἶπαν καὶ εἶναι σωστὸ σ' ἓνα βραχυκύκλωμα, ἀπ' ὅπου δὲν μπορεῖ νὰ βρῇ διέξοδο ἀλλήλοσυγκρούεται, ἀλλήλογορνοθοκοπεῖται....

ΕΥΜΑΡΕΙΑ ΚΑΙ ΕΥΗΜΕΡΙΑ

Κι' ἀκόμη μεγάλες δυσκολίες προέρχονται ἀπὸ τὴν εὐμάρεια καὶ τὴν εὐημερία. Τὸ περιεργὸ εἶναι, πῶς ὁ νέος σήμερα δὲν μπορεῖ νὰ βρῇ διέξοδο ἀπὸ τὸ κύκλωμα τῆς ἀφθονίας καὶ τῆς εὐημερίας, πού τοῦ προκαλεῖ ψυχικὴ ἀνασφάλεια καὶ ἀγχος, ὅσο κι ἂν ἔχει ἐξασφάλισιν τὴν ὀλικὴν του ἀσφάλεια. Ἡ ἐξασφαλισμένη καλυπέρασι ἀφαιρεῖ τοὺς ὀλικοὺς στόχους, πρὸς τοὺς ὁποίους θὰ μπορούσε νὰ στρέψῃ τὴ

δραστηριότητά του. Ἄν ἡ εὐημερία ἀποτελῇ ἓνα θελητικὸ ἀντικειμενικὸ σκοπὸ γι' αὐτοὺς πού δὲν τὴν εἶχαν ἢ δὲν τὴν ἔχουν, χάνει πολὺ ἀπὸ τὸ θελητικὸ της γιὰ ὅσους γεννιοῦνται μέσα σ' αὐτήν.

Ὅλες οἱ σύγχρονες κοινωνίες συγκεντρώνουν τίς προσπάθειές τους νὰ ἐξασφαλίσουν στοὺς νέους καὶ γενικώτερα στὸν ἄνθρωπον, ὅσο τὸ δυνατὸν πρὸ πολλὰς ἀνέσεις καὶ πρὸ πολλὰ ὀλικὰ ἀγαθὰ. Κάτω ἀπὸ τὴν προσπάθεια καὶ τὴν εὐκολία αὐτῆς τῶν τελειοποιημένων ἀνέσεων φαίνεται οἱ νέοι νὰ ἀνδιάζουν τόσο ἀπὸ τὴν πληθυσμολογίαν ὅσο καὶ τὴν εὐκολίαν ν' ἀποφεύγουν τὸν πόνο ἢ ἀπὸ τὴν ἐνκόλιαν νὰ βρίσκουν ἡδονὲς καὶ ἐπαγαστατοῦν. ἔχουμε λησμονήσει, ὅτι καὶ ἡ σπέρσις στὴ ζωὴ εἶναι εὐεργετικὴ, γιὰτὶ μᾶς κρατᾷ μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀνία, τὴν πληξί, τὸν κόπο καὶ προσηθεῖ τὸ ἀγωνιστικὸ πνεῦμα.

Οἱ δυσκολίες πρέπει ἀκόμη νὰ ξέρουμε, τίς ὁποῖες μᾶς παρουσιάζει ἡ σύγχρονη νεολαία, προέρχονται ἀκόμη ἀπὸ τὸ ὅτι ἀπὸ τὴν «κοινωνία τῆς εὐημερίας» προχωροῦμε στὴν «κοινωνία τῆς ἀνοχῆς». Ἡ ἀνοχὴ πού παρατηρεῖται ἀπὸ μέρους τῆς ὄριμης γενεᾶς καὶ τῆς ὁποῖα πέρα ἀπὸ τὸ πρέπον ὑποχώρησε ἀπέναντι τῶν αἰτημάτων καὶ περισσότερο τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν νέων, συνετείνει στὸ χάσμα τῶν γενεῶν, ἀλλὰ καὶ στὴν ψυχικὴ ἀδυναμία τῶν νέων νὰ βροῦν διέξοδο ἀπὸ τὸ βραχυκύκλωμα πού τοὺς περιβάλλει. Ἡ σημερινὴ γενεὰ τῶν ὀρίμων, τῶν γονέων ἔχασε τὸν ἑλεγχὸ ἐπάνω στὰ παιδιὰ της.

Ἡ ἀπομάρκυνσι ἀπὸ τὴν παράδοσι καὶ ἡ ἀδυναμία τῶν γονέων νὰ φέρουν σὲ πέρας τὸν δόλο τους καὶ κυρίως ἡ ἀδυναμία τῶν πατεράδων, ἀφοῦ πιά ἀπὸ τὴν περιρρέουσα

ατμόσφαιρα επηρεαζόμενα τα άτομα και ακόμη αυτά τα ίδια τα μέλη της οικογενείας ζητούν όλο και πιο πολύ υποκειμενική αυτονομία. Έτσι: τείνουμε προς τη λεγόμενη κοινωνία χωρίς πατέρα στην κοινωνία που απανίζεται: ή υπόσταση του πατέρα ως πρώτου μέσα στην οικογένεια. Οι ώριμοι δεν ξέρουν σήμερα πώς γ' αντιδράσουν, αλλά περισσότερο δεν τολμούν να ενεργήσουν καν. Φαίνεται να παραιτήθηκαν από κάθε μέτρο επιβολής, έφτασαν ως την παθητική άνοχη. Ο πατέρας μέσα στην κοινωνία της άφθονίας και της ευμάρειας έχει γίνει ή ή τραγικότερη μορφή της σύγχρονης οικογενείας κής ζωής. Η μορφή του πατέρα πεθαίνει κάθε ημέρα. Η έννοια της οικογενείας, όλο και απανίζεται, χάνεται: στα έδαφη του υποσυνείδητου.

Η ΜΑΣΤΙΓΑ ΤΗΣ ΑΝΙΑΣ

Η ήθικη κρίση που περνά ή έποχή μας επιδρά στη στάση και συμπεριφορά των νέων. Ο σημερινός άνθρωπος, όσο κι' αν ζει μέσα στην κοινωνία της ευημερίας, μαστιγίζεται από αυτή. Δέ δρίσκει νόημα στην ζωή. Οι αξίες έχουν σοβαρά διαβρωθεί. Η αναρχία είναι περισσότερο από κάθε τι πνευματική. Ο αιδαιμονισμός είναι διάχυτος. Ό,τι ήταν στέρεο έπαψε να έχει στερεότητα.

(1) Άνθρωπος: ζει μέσα σε μια άνευ προηγουμένου σύγχυση, αναζητεί δριζόντιες προσανατολισμούς και κατευθύνσεις, ώστόσο παραπαίει μέσα στο παράλογο που διέπει τον κόσμο, τó άνέχεται και σιγά σιγά τó εγκολπώνεται. Προσπαθεί να ζήσει, ώστόσο δέ λυτρώνεται από τó άγχος, την αγωνία, τó φόδο από τó πρόβλημα και τó έρωτηματικό της ύπάρξεώς του. Ο άνθρωπος σιγά, βιομηχανικές κοινωνίες ζή κατά κανόνα μέσα στην απελπισία. Έχει: χάνει: τόν έαυτό του όσο κι' αν δέ τού γίνεται συνειδητό όσο κι' αν δέ τó βλέπει. Φαίνεται να έχει: χάνει: την ύπαρξή του γιατί έχει παρασυρθεί σε- νέργειες έξω ή ξένες από τή βαθύτερη ουσία τού έαυτού του. Στηρίχθηκε μόνο και μόνο στο νού, αλλά κι αυτός μόνο δέ φτάνει, γιατί ή ήθική πράξη και ή ήθική από-

φαση δέν πηγάζουν μόνο από τόν «εγκέφαλο» δέν είναι: αποτέλεσμα μι:ς απλής διαλογιστικής λειτουργίας. Ο άνθρωπος ξέρει ποιά είναι τó καλό κι' όμως κάνει τó κακό, και τó ολόφανερο, πώς ή γνώση ενδóς προγράμματος δέν έμποδίζει, δέν αναστέλλει και τήν παράβαση. Η λογική δέν είναι: και παντοδύναμη όπως πιστεύεται στην έποχή μας. Έτσι κάτω απ' τó πνεύμα που επικρατεί πώς να μην παρουσιάζει δυσκολίες ή νεολαία; Πώς να προσανατολισθή, προς πού να βαλίση, μέσα στο κύκλωμα της έποχής μας δέ δρίσκει διέξοδο, πολιορκείται.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

Μια άλλη αίτια που εύνοει τις δυσκολίες που παρουσιάζει ή νεολαία είναι: ή αποξένωση της προσωπικότητας του ανθρώπου από τά πράγματα και τόν έαυτό του. Σήμερα ο άνθρωπος των βιομηχανικών κοινωνιών ζή τόν έαυτό του και τούς άλλους όπως ζή τά πράγματα, τά αντικείμενα με τις αισθήσεις και τó νοú, αλλά σύγχρονα χωρίς καμιά καρποφόρα σχέση προς τόν έαυτό του και προς τó περιβάλλον, γιατί έχει: «αλλοτριώσει» τόν έαυτό του. Δέν τόν αισθάνεται: ως κέντρο και δημιουργό της τεχνικής τού κατασκευάσματος του παρά σαν υπηρέτη του. Ζή τόν έαυτό του ως πράγμα, ως αντικείμενο κι' όχι σαν ενεργητικό όν, σαν φορέα ανθρωπίνων δυνάμεων. Ο σκοπός του είναι: μέσα στις βιομηχανικές κοινωνίες που ζή να πωλήση τόν έαυτό του με έπιτυχία στην αγορά.

Γι' αυτό και τήν συναίσθηση τού έαυτού του δέν τήν άντλεί από τήν ενεργητικότητα του, σαν όν, που αγαπά και σκέπτεται, παρά από τόν κοινωνικό — οικονομικό ρόλο του. Τό αίσθημα της αξίας του εξαρτάται από τήν έπιτυχία, δηλαδή αν μπορεί να πωλήση τόν έαυτό του σε συμφέρουσα τιμή. Τό σώμα του, ή νόησή του, ή νοητική ικανότητα και δυνατότητά του και ή ψυχή του, είναι τó κεφάλαιο του. Ο σκοπός της ζωής του είναι να τοποθετη-

αυτό τó κεφάλαιο εύνοικά και να αποκομίση κέρδη. Άνθρώπινες ιδιότητες, όπως φίλια, ευγένεια, καλωσύνη, κ.λπ. αντικρύζονται σαν έμπορεύματα, είδη χρήσιμα αναγεγραμμένα άπάνω στο «πακέτο της προσωπικότητας» που βοηθούν στην ανθρώπινη αγορά να έπιτευχθούν ύψηλότερες τιμές. Έτσι είναι φανερό πώς ή εκτίμηση των ίδιων των ίδιοτήτων, εξαρτάται από παράγοντες που βρίσκονται έξω απ' αυτόν, δηλαδή βρίσκονται στην παραπαιούσα κρίση της αγοράς, ή οποία άποφασίζει για ένα έμπορεύμα, για αντικείμενα, για πράγματα τά οποία δέν έχουν έαυτό όντότητα. Έτσι οι άνθρωποι τού βιομηχανικού πνεύματος των κοινωνιών μας έχασαν τόν έαυτό τους κάτω από τούς πολλούς ρόλους που ντύνονται και τις πολλές μάσκες που φορούν. Μέσα σ' αυτό τó πνεύμα και περιρέουσα ατμόσφαιρα των κοινωνιών των ώρίμων πώς να μη δυσκολεύεται ο νέος και να μη γρονθοκοπή και να μη γρονθοκοπιέται: χωρίς προσανατολισμό;

Η ΑΠΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Οι δυσκολίες, τις όποιες παρουσιάζει ή σημερινή νεολαία προέρχονται ακόμη από τήν απομάκρυνση των ανθρώπων των κοινωνιών της άφθονίας και της άνοχης από τó Θεό. Ένα πλήθος ανθρώπων θεωρεί άπόλυτα φυσιολογική τήν άπουσία τού Θεού.

Γι' αυτούς ή λέξη έχει: χάνει: εντελώς τή σημασία της. Έτσι ή καρδιά τους μένει αδιάφορη και άμετοχη σε ό,τι έχει: σχέση με τó Θεό.. όπου να σταθούμε, όπου να πάμε, όπου συγχάζουν άνθρωποι, παντός ή ίδια διαπίστωση... Ο άνθρωπος τού αιώνα μας θέλει: να είναι: α-τάρκτης, δίχως Θεού.. Ακόμη και σε περιπτώσεις που οι άνθρωποι θέλουν να ύπνοκρουν, ότι πιστεύουν, γι'α να κοροϊδέψουν τόν ίδιο τόν έαυτό τους, ακόμη και τότε παίρνει ή λέξη Θεός στα χείλη τους ένα τόνο αωμικό και γελοίο. Δέν είναι: λίγοι εκείνοι που προσπαθούν να κοροϊδέψουν τόν ίδιο τους τόν έαυτό και που καταναλίσκουν γι' αυτό μεγάλες δυνάμεις, μόνο και μόνο απ'

τόν παράλογο φόβο κάποιας άδρίστης τιμωρίας, μορφής τάχατες κολλάσεως... Πολλοί έχουν χάσει την έννοια του Θεού κρατούν όμως με έπιμονή τη λέξη γιά να κρύψουν την άπιστία της καρδιάς τους, που δεν θα ήθελαν να την δημολογήσουν Ζούν ωστόσο να πιστεύουν, ότι Θεός δεν υπάρχει. Στόν αιώνα μας κυριαρχεί τό πνεύμα μιας άθεϊστικής έκτροχιασμένης θρησκευτικότητας.

Οι περισσότεροι τών συγχρόνων ανθρώπων πιστεύουμε στο Θεό και τόν δεχόμαστε σαν αυτόνότητο, ότι αυτός υπάρχει. Οι άλλοι αυτοί που δεν πιστεύουν σ' αυτόν φυσικά και στην υπαρξή του, δε διαφέρουν και τόσο, όσο φαίνεται, από μιας τούς άλλους. Δηλαδή με άλλα λόγια, τόσο ή άπιστία, όσο και ή πίστη δεν μας προκαλούν ανώνυμες νύχτες ή σοβαρή ανησυχία. Στόν πολιτισμό μας είναι ζήτημα αν υπάρχει κάποια διαφορά μεταξύ πιστών και άπίστων, άθεων ούτε από ψυχολογικής πλευράς ούτε από πραγματικής θρησκευτικής. Αν δηλαδή ένας πιστός στο Θεό ή όχι. Τό Θεό τόν αντικρύζουν σαν ένα γενικό διευθυντή του άπειρου, τύπου Ανωτάτου Έταιρείας του σύμπαντος. Μέσα σ' αυτό τό οργανικό κώμα πως να αναπνεύσει ο νέος; Αυτός είναι ο κόσμος που είχαν οι ώριμες γενεές. Αυτό τόν χαλασμένο κόσμο που είχαν οι ώριμες γενεές, αυτόν τόν κόσμο έρτηκαν τά παιδιά, που επαναστατούν σήμερα ή παίρνουν τούς δρόμους με τό κλειστό στόμα, τό πολύχρωμα ράκη, τά άπλυτα κορμιά και κεφάλια, τη θλίψη, την περιφρόνηση και την αγδία.

ΕΛΛΕΙΨΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Μια άλλη αίτια που δυσκολεύει την διαλή ανάπτυξη της σημερινής νεολαίας είναι, που ο σημερινός άνθρωπος τών διομηχανικών κοινωνιών διακρίνεται γιά την στεγνή ψυχραιμία και τό άσυγκίνητο της καρδιάς του, την απόκρουση της συ-

νασθηματικότητας. Τό πνεύμα αυτό έπέδρασε δυσμενώς επάνω στόν ψυχικό κόσμο τών νέων ως την παρέρκλιση. Ο άνθρωπος της κοινωνίας της άφθονίας γνωρίζει μόνο τό πάθος του πραγματισμού και στέκεται διστακτικά και δύσπιστα άπέναντί στην συνασθηματικότητα. Μέσα στο μηχανικό κόσμο που δημιουργήσε ή ώριμη γενεά, οι έννοιες αγάπη πίστη, έμπιστοσύνη κλπ. δεν χρησιμοποιούνται τόσο γιατί αυτός δεν τις έχει ανάγκη. Χρησιμοποιούνται όμως άλλες, όπως π.χ. οι έννοιες φροντίδα, πεποίθηση, ύπηρεσία, κλπ. οι όποιες παίρνουν ένα καινούργιο νόημα. Ένα νόημα και μία απόχρωση, που ως τώρα δεν την είχαν. Με την ανάπτυξη του τεχνικού πολιτισμού υπάρχουν έννοιες με κοινωνική σημασία, που σήμερα χάνονται κι άλλες πάλι που όφείστανται μεταβολές...

Ο άστικός επίσης γιγαντισμός συμβάλλει κι αυτός στις δυσκολίες που παρουσιάζουν οι νέοι. Οι πόλεις μακρινά προκάλουν αφάνταστα την άνία, την έρημιά και τό κενό της ψυχής τών νέων. Η ανώνυμη ζωή στις μεγάλες πόλεις συνθλίβει κατά βάθος την προσωπικότητα του νέου, ώστε να αναζητεί διέξοδο στα μακριά μαλλιά στους έξωφρενικούς της μόδας, στη μαριχουάνα στο L. S.D. στο αλκοόλ, στο εγκλημα ή στην ανταρσία χωρίς λόγο. Η ανωνυμία τών μεγάλων πόλεων τούς ώθει στο να τολήσουν με έξωτερικά έπιφανειακά γνωρίσματα και στοιχεία την προσωπικότητά τους.

Η ΜΑΖΟΠΟΙΗΣΗ

Οι δυσκολίες που παρουσιάζει ή σημερινή νεολαία φαίνεται εκτός από τά άλλα να προέρχονται και από την παρατηρούμενη μαζοποίηση τών ανθρώπων. Φαίνεται πως ο άνθρωπος τών διομηχανικών κοινωνιών όλο και να χάνει τό πρόσωπό του. Και τούτο γιατί περισσότερο από άλλες εποχές τό άτομο αισθάνεται τόν έαυτό του κάποια άκρητηριασμένο, πιεζόμενο και πνιγμένο κάτω από τό βάρος της μάζας τού κολλεκτιβισμού, κάτω από τις

ανώνυμες δίες τών οργανώσεων, τών ένώσεων κλπ. Φαίνεται τό άτομο να αισθάνεται τόν έαυτό του στην όλο και αυξανόμενη πίεση τών διαφόρων μαζικών ένώσεων, όλο και ανίκανο γιά άμυνα. Ο άνθρωπος κάτω από τό πνεύμα αρχίζει να άμφιβάλλει γιά την ατομική δύναμη.

Βλέπει πως όλα τά αποφασιστικά και τά σπουδαία βρίσκονται στα χέρια τών γιγαντιαίων ένώσεων και σχηματών. Κι άσχημη στις χώρες που νόμιζε κανένας, πως είναι τάχατες τελειότερες, δημοκρατίες κι εκεί παρατηρεί κανένας πόσο δύσκολα στέκεται τό αυτόνομο πρόσωπο, ή έλευθερη προσωπικότητα. Πόσο δυσκολεύεται να διεκδικεί τόν έαυτό της και να επιβάλλεται. Παντού, προς όλες τις κατευθύνσεις, όπου κι αν στραφής, συναντάς τόν κολλεκτιβισμό, τη μάζα, τάς ένώσεις, τά συνδικάτα κλπ. μαζικά όργανα που αντιπροσωπεύουν και αντικαθιστούν τό άτομο, που τό σπρώχνουν πίσω τόσο την θέληση, όσο και την εθούνη του. Τι μπορεί να κάνει κανένας μπρος στις ανώνυμες οργανώσεις και μπρος στις δύναμικές ομάδες; Τίποτε γι' αυτό παρασέρνεται τό άτομο από τό ρεύμα και χάνεται μέσα σ' αυτό τό ανώνυμο και αδύναμο πλήθος, χωρίς προσωπικότητα και δικό του πρόσωπο. Χάνεται και σκεπάζεται ή ατόνομη και αντεκλειστική θέληση του ατόμου κάτω από τό μαζικό πνεύμα. Έτσι έτοιμάζεται, για - σιγά μέσα σ' αυτό τό πνεύμα, συνειδητά κι άσυνήθιστα, ο δρόμος προς τόν ολοκληρωτισμό.

Η μαζοποίηση είναι μια από τις βασικές αίτιες γιά την ήθική πτώση και την άγελποίηση τών ανθρώπων, την άπώλεια της πνευματικότητας, της αυτοπεθαρχίας και της φρονήσεως. Ο άνθρωπος φαίνεται παρά την τεχνική πρόοδο, όλο και να προσαρμόζεται προς μία κατώτερη σκέψη και προς κατώτερα συναισθήματα και αξίες, ενώ σύγχρονα παρατίεται από μια ανεξάρτητη ατόνομη και αντεκλειστική κρίση. Διορατικά πνεύματα επιστήμων αυ-

των των κίνδυνος της δημοκρατίας.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

Η άγωγή ως σύστημα και κοινωνική λειτουργία διεργάζεται σήμερα μια έντονη κρίση με δυσμενείς επιπτώσεις: επάνω στην άρμονική συμβιωτική ζωή των ανθρώπων. Μια πουδαία κατάσταση από την οποία προερχονται οι δυσκολίες που παρουσιάζει η νεολαία. Μια δαδειλική σύγχυση επικρατεί στο πεδίο του ήθικου προβλήματος των αξιών, των ανθρωπιστικών αρετών και των κανόνων που διέπουν ή πρέπει να διέπουν τις ανθρώπινες σχέσεις. Το τεχνοκρατικό - διοικηχανικό πνεύμα δεν μπορεί να προκαλέσει μόρφωση, παρά υψηλό διοικητικό επίπεδο. Για την ήθικη ανάπτυξη και τους κανόνες των ανθρωπίνων σχέσεων των μελών μιας κοινωνίας θα πρέπει να ενδυναμωθεί απόλυτα και μόνο ο άνθρωπος με μέσον την άγωγή που την παραμέλησε εξαιτίας του απλωμένου ύψους της εποχής. Δεν πρόκειται ή ωριμη γενεά να στερεώσει το νέο με ελεύθερη σκέψη ελεύθερη συνείδηση απέναντι στην ευημερία που έφερε ο τεχνικός πολιτισμός: ώστε ο νέος να βρει το δρόμο της πραγματικής μορφώσεως, που θα τον πορεύεται σ' όλη του τη ζωή.

Είναι πολλά τα σκιά και επιζητούμε σύνδρομα της κοινωνίας, της ευημερίας και της ανοχής που επιδρούν στις δυσκολίες τις οποίες παρουσιάζει η σημερινή νεολαία. Η ευημερία των διοικηχανικών κοινωνικών έλυσσε μερικά προβλήματα, αλλά άρχισε να δημιουργεί άλλα νέα, δύσκολα. Είναι πολλά τα πεδία και οι τιμίες, που η κοινωνία της αφοσίωσης τα έχει μεταβάλλει. Ο τεχνικός πολιτισμός που προΐδν του είναι η κοινωνία της αβθονίας και της φιληθονίας.

Η ΦΙΛΗΘΟΝΙΑ

Ο άνθρωπος των ήμερών μας και από πολύ ο νέος γίνεται γρήγορος κυνηγός της απολαύσεως, χάνεται και παραδίδεται σ' αυτήν μπορεί να τη κανέναν σύψυχα με τεράσεις

κοινωνικές επιπτώσεις ήθικης δουλειάς και ανελευθερίας. Ο άνθρωπος των διοικηχανικών κοινωνιών προχωρεί προς την αισθησιακή απόλαυση τόσο ελεύθερα, που σε παραμένει εποχές ή σημερινή στάση του θα θεωρούνταν ανάρμοστη ή ακόμη σαν κάτι το αδύνατο, κάτι που δεν μπορούσε κανέναν κι' αν το σκεπτόταν, να το εκτελέσει και μάλλον έτσι να μη συμβαίνει τίποτε.

Η εξόρμηση της νεολαίας προς τις απολαύσεις είναι στην εποχή μας κάτι το εξαιρετικά έντυπιακό. Με την απώλεια κάθε μέτρου στο πεδίο αυτό, νομίζει κανένας πως προχωρούμε προς μια κοινωνία υπεργονιστών. Η νεολαία ζη μέγα σ' έναν κόσμο που χαρακτηρίζεται από υπερβολική δημοσιότητα του...σεξ. Δεν μπορεί να ξεφύγει από αυτή την αβροδιστική ατμόσφαιρα. Το έντονο ως τόσο αβροδιστικό κλίμα μέσα στο οποίο ζει και κινείται ο νέος είναι έργο των ωρίμων. Η υπερβολική δημοσιότητα του σέξ είναι έργο των ωρίμων κι όχι των νέων. Το γυνικό θέατρο είναι έργο των ωρίμων. Ο νέος τραγουδάει και σ' αυτόν τον τομέα και δεν μπορεί να βρει αδιέξοδο. Αν δεν αισθάνεται: αϊδω για τις ελεύθερες σεξουαλικές επιθυμίες και πράξεις μήπως στο βάθος αυτού του ξεφρενου σεξουαλικού κυνηγήματος βρίσκεται η αντίδραση κατά της κατακαλιτικής κοινωνίας της απρόσωπης και ανέκφραστης τεχνοκρατούμενης κοινωνίας που καταπνίγει την ελευθερία του ατόμου σε όλους τους τομείς της ζωής: Πρωπαντός του νέου;

ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Γενικά μπορεί να παρατηρήσει κανένας, πως ανάμεσα στις αλλαγές που παρουσιάζονται στην εποχή μας στις ανθρώπινες σχέσεις, μια έντονη μορφή πήρε η διάσταση μεταξύ των γονέων και των παιδιών, μεταξύ ωριμής και νέας γενεάς. Οι γονείς έπως και κάθε ωριμία στην ήλικία ανθρώπου δεν είναι πια το νέο πρόσωπο αβθενικά, παρά, το επεικέ-

στερο, είναι κάτι από το «έξου» που πρέπει να αναγνωρίζουν στο έφηβο και να του παρέχουν τα δικαιώματά.

Φαίνεται πως εκτός από τα άλλα ή σημερινή ωριμη γενεά έχασε πολύ-πλευρα και πολύμερα το σταθερό κοσμοθεωρητικό προσανατολισμό της και παραδέρνει χωρίς σταθερά ιδανικά και ήθικους δεσμούς, μέσα στη σύγχυση που της προκαλέσαν οι επανωτές τεχνικές οικονομικές και πολιτικές αλλαγές της τελευταίας 20ετίας. Τα διώματα των συχνών και αλλεπαλλήλων αυτών μεταβολών στα πεδία του εξωτερικού και εσωτερικού κόσμου της, την αδυνατίσαν ψυχικά σοβαρά, ώστε να μην είναι σε θέση να μπορεί να διαπαιδαγωγήσει τον νέο. Άλλωστε πολλές φορές αυτοί οι ίδιοι οι ωριμοί δεν είναι σε θέση ν' ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της ζωής τους, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί σήμερα από τον τεχνικό - οικονομικό πολιτισμό.

Η ωριμη γενεά μέσα στη δίνη και στη σύγχυση των καιρών μας φαίνεται να έχασε την ικανότητα να μπορεί να τοποθετήσει τη νεολαία μέσα στο σύνολο της ζωής, να την οδηγήσει έτσι, ώστε αυτή να πειθαρχήσει όλες τις δυνατότητές της. Φαίνεται να μη μπορεί να συλλάβει τη σημασία της νεότητας και τα δριάζ της, ούτε και την αξία της, αλλά και την ανεπάρκειά της. Φαίνονται να στερείται ή ωριμη γενεά εσωτερικής πειθαρχίας και κατά συνέπεια δεν μπορεί ν' απαιτήσει τέτοια κι από τη νεολαία. Παραδέρνει μέσα σε αχαλίνωτη σύγχυση και δεν βλέπει πως κατά πρώτο και κύριο λόγο αυτή είναι υπεύθυνη για τις αντικοινωνικές και όλοιο παρουσιάζει ή νέα γενεά στην απελπισία της να όγη έξω από το κύκλωμα της συγχύσεως της ζωής, μέσα στην οποία παραδέρνει χωρίς διέξοδο. Κάτω από την πνιγηρή ατμόσφαιρα της καταναλωτικής και μαζικής κοινωνίας. Κινείται απεγνωσμένα με ψυχολογία πολιορκημένου αιχμαλώτου μέσα στα τείχη της κοινωνίας της αβθονίας και της ευημερίας.

Τό νερό από υγιεινής πλευράς

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

Τό νερό μαζί με τόν αέρα απο-τελουν τὰ πλέον απαραίτητα στοι-χεία τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ραγδαία τεχνολογική πρόοδος ἴδια τὰ τελευταία πενήντα χρόνια ἀπει-λεῖ νά ἀλλοιώσει καί τὰ δύο.

Οἱ ἡμερήσιες ἀνάγκες σέ νερό τοῦ ὀργανισμοῦ ἀνέρχονται σέ δύο λίτρα περίπου μέχρι τρία τὸ καλοκαίρι· κι ἀνάλογα μέ τίς συνθήκες ἐργασίας. Ἕνας θερμαστής πού ἐργάζεται π. χ. σέ θερμὸ περιβάλλον ἢ ὁ ἀγρό-της πού παραμένει ἐργαζόμενος μέ-σα στὸ λισιπύρι χρειάζονται: 6 — 8 λίτρα νεροῦ τὴν ἡμέρα γιὰ νὰ ἀνα-πληρώσουν τὸν ἰδρώτα πού χάνουν καί τίς ἄλλες φυσιολογικές ἀνάγκες.

Πλὴν τοῦ νεροῦ πού ὁ ὀργανισμὸς με ὁδηγὸ τὸ αἷσθημα τῆς δίψας κα-ταναλίσκει κάθε ἡμέρα, χρειάζεται: ὁ ἄνθρωπος γιὰ τίς οἰκιακές του ἀ-νάγκες πολὺ μεγαλύτερες ποσότητες. Ἀκόμη περισσότερο νερό ἔχει ἀνά-γκη ἡ βιομηχανία, ἡ γεωργία καί οἱ βιομηχανικές μονάδες παραγωγῆς ἡλεκτρισμοῦ.

Ἀπὸ στατιστικά στοιχεία τῆς ἐ-ταιρίας ὑδάτων ἡ μέση κατανάλωση στήν Ἀθήνα — Πειραιᾶ κατὰ 24 ὥρον κατ' ἄτομον τὸ 1938 ἀνῆρχετο σέ 70 λίτρα. Τὸ 1968 ἀνῆλθεν σέ 150 λίτρα, στή Λάρισα σέ 135 λί-τρα, τὴν Ἰδία χρονιά σέ 100 λίτρα στήν Καλαμάτα καί 185 λίτρα στή Σπάρτη.

Στὴ Νάουσα μὲ ἀπὸ τίς πλέον εὖ-νοούμενες πόλεις ἀπὸ ἀπόψεως ἀφθo-νίας νεροῦ, μέ τὸ παραδοσιακὸ πνεῦ-μα τῆς σπατάλης, τὴν ἀνυπαρξία ὑδρομέτρων καί τὴν λειτουργία πολ-λῶν φυγείων ἡ κατανάλωσις νεροῦ ἀκολουθεῖ τελείως ἀνισὸν κατανο-μὴν κυμαινομένη ἀπὸ 100 — 500 λίτρα τὸ 24ωρο κατ' ἄτομον.

Ἀπὸ τὴν συνολικὴ παροχὴ τῶν πηγῶν τοῦ Ἀγίου Νικολάου τμημα ἀνερχόμενον σέ 500 λίτρα νεροῦ ἐγκλωβίζεται στὸ ὑδραγωγεῖο κατὰ δευτερόλεπτον γιὰ τὴν ὀδρευσι τῆς Ναιούσης. Ἡ ποσότης αὕτη φθάνει τὰ 43.200 κυβικά τὸ 23ωρο κι ἀντι-στοιχεῖ θεωρητικὰ σέ 2.200 λίτρα

κατ' ἄτομον περίπου.

Οἱ οἰκιακές ἀνάγκες καταναλώ-σεως ἐκτείνονται ἀντιστρόφως ἀνάλογα

μέ τὴν ἡλικία τῶν ἀτόμων. Ἔτσι κα-τὰ μέσον ὅρον ὑπολογίζεται ὅτι: ἄ-τομα ἡλικίας:

1. ΠΙΝΑΚΑΣ

2 - 4	ἐτῶν	ἀπαιτοῦν	περίπου	75 - 80	λίτρα	νεροῦ/τὸ	24ωρο
5 - 7	>	>	>	67 - 70	>	>	>
8 - 10	>	>	>	57 - 60	>	>	>
11 - 14	>	>	>	48 - 50	>	>	>
15 - 18	>	>	>	35 - 40	>	>	>
ἐνήλικοι	>	>	>	35 - 40	>	>	>

Γιὰ ἄλλες οἰκιακές ἀνάγκες χρει-άζονται:

Γιὰ κατάδραγμα τοῦ δρόμου 2 λίτρα κατὰ 1m².

Γιὰ πότισμα τοῦ κήπου 3 λίτρα κατὰ 1m².

Γιὰ πλύσιμο τοῦ ἀποχωρητηρίου 10 λίτρα κατὰ 1m².

Γιὰ λουτρὸ (γυνὴ) 40 - 80 λί-τρα.

Γιὰ λουτρὸ (μέ μπανιέρα) 180 λίτρα.

Γιὰ πλύσιμο αὐτοκινήτου 60 - 120 λίτρα.

Οἱ βιομηχανικές ἀνάγκες γιὰ νε-

μυχανικῶν νέων ἐπενδύσεων.

Τὸ νερό εὐρίσκεται στὴ φύση εἴ-τε ὡς ὀρόχινο εἴτε ὡς ἐπιφανειακὸ εἴτε ὡς ὑπόγειο.

ΤΟ ΒΡΟΧΙΝΟ ΝΕΡΟ:

Προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐξάτμισι τῶν θαλασσῶν, τῶν λιμνῶν καί γενι-κὰ τῶν ἐπιφανειακῶν ὀδατίνων συλ-λογῶν. Ὑπολογίζεται ὅτι: κάθε χρό-νο περὶ τὰ 200 δις. ἑκατομύρια m³ νεροῦ πέφτουν στὴ γῆ ὑπὸ μορφὴν βροχῆς, χιονιοῦ ἢ χυλάζης.

Ἡ βροχὴ παραλαμβάνει οὐσίες πού αἰωροῦνται στήν ἀτμόσφαιρα ὅπως κονιορτὸ, ὀργανικές οὐσίες, μι-κροβία, ἰχνη ἀμμωνίας κ.λ.π. Λό-γω τῆς παρουσίας τῶν μικροβίων προκαλεῖται ἀποσύνθεση τῶν ὀργαν-κῶν οὐσιῶν κι ἔτσι προσδίδεται δυ-σάρεστη ὀσμὴ στὸ συντηρούμενο σέ δεξαμενὴ βρόχινο νερό γιαντὸ καί μόνο σέ περίπτωση ἀνάγκης χρησι-μοποιεῖται: τὸ νερό αὐτὸ ὡς πόσιμο κι ἀφοῦ ἡ συλλογὴ του γίνῃ μέ ἐπι-μέλεια καί ἀπορροφθεῖ ἡ ἀρχικὴ πο-σότης πού ἀποπλύνει: τὴ στέγη ἢ ἄλλη ἐπιφάνεια συλλογῆς τοῦ νε-ροῦ. Κυρίως χρησιμοποιεῖται: στὰ ἄνδρα νησιὰ πρὸς πόσιν. Βελτιοῦ-ται ἡ ποιότητά του σημαντικὰ ἀν-μεταξὺ τῆς ἐπιφανείας συλλογῆς καί τῆς δεξαμενῆς συντηρήσεως ἀπ' ὅ-που καί ἀντλεῖται: γιὰ τίς οἰκιακές ἀνάγκες, ἐγκατασταθεῖ στοιχειῶδες ἀμμοδυσιστήριον τὸ ὁποῖο φιλτρά-ρει τὸ νερό καί τὸ καθιστὰ τελεί-ως ὑγιεινὸ. Τὸ βρόχινο νερό χαρα-κτηρίζεται ὡς μωρὸν δηλαδὴ ἀνού-σιον λόγῳ ἐλλείψεως ἀλάτων. Συ-νέπεια ἐλλείψεως ἀλάτων εἶναι δυ-νατὸν νὰ προσβάλλει τοὺς μολυβδo-σωλῆνες καί νὰ προκαλέσει μακρο-

Τοῦ Γεωργ. Κουκούλου Διευθυντοῦ τῆς Παθολογικῆς Κλινικῆς Νοσοκομείου Ναούσης

ρὸ εἶναι πολλαπλάσιες τῶν οἰκια-κῶν καί σημειώνουν διαρκῶς ἄνοδο. Ὑπολογίζεται ὅτι: ἡ ἐτήσια αὔξη-ση τῶν βιομηχανικῶν ἀναγκῶν εἶ-ναι περίπου 3% σέ παγκόσμια κλί-μακα καί σέ πολλὰ κράτη προσβάλ-λει ἡ ἀνάγκη νὰ θεσπιστοῦν μέτρα οἰκονομίας στὴ βιομηχανικὴ χρησι-μοποίησι τοῦ νεροῦ παράλληλα μέ τὸν καθορισμὸ καί τὴν ἐξυγίανση τῶν βιομηχανικῶν ἀποβλήτων προτοῦ διαχευεθοῦν αὐτὰ στὰ ποτάμια ἢ στὴ θάλασσα.

Οἱ ἀπαιτήσεις τῆς γεωργίας γιὰ νερό μέ τὴν ἐκρηκτικὴ αὔξησι τῶν καλλιεργειῶν, καθιστοῦν τίς ἀνάγκες γιὰ τὴν ἐξέυσρησιν του ἀκόμη ὀξύτε-ρες καί ἐπιτακτικότερες δεδωμένου ὅτι ἡ ἐτήσια αὔξησι τῶν νέων καλ-λιεργειῶν εἶναι: κατὰ ἄδρον ὕπολο-γιζομένη 5 φορές μεγαλύτερη τῶν βιο-

χρονίως δηλητηρίασιν ἀπὸ μόλυθου.

ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΑ ΝΕΡΑ:

Εἶναι τὰ νερὰ τῶν ποταμῶν, τῶν ρυακίων καὶ τῶν λιμνῶν. Σ' αὐτὰ ὑπάγεται καὶ τὸ θαλασσίνο νερὸ καίτοι μὴ πόσιμο καὶ ἰδιαίτερης συστάσεως (πλούσιο σὲ ἀλάτι καὶ ὠρισμένα ἄλλα στοιχεῖα). Ἡ μόλυνση στὰ νερὰ αὐτὰ εἶναι: εὐκόλη, εἴτε ἀπὸ τὸν κονιορτὸν ποῦ φέρει ὁ ἀέρας, εἴτε ἀπ' εἰς ἀκαθαρσίες ποῦ συμπαράσῃρει ἡ θροχὴ ἀπ' τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους καὶ ἀκολοῦθως ἀποθέτει σ' αὐτὰ.

Τὰ ἐπιφανειακά νερὰ ὑφίστανται: ἓνα εἶδος αὐτοκαθάρσεως χωρὶς ὅμως αὐτὴ νὰ εἶναι πλήρης. Αὐτὴ ἐπιτυγχάνεται:

1) Μὲ τὴν ὑπεριώδη ἀκτινοβολία τοῦ ἡλίου ἢ ὅποια ὅμως δὲν προχωρεῖ σὲ ἱκανοποιητικὸ θάθος.

2) Μὲ τίς ὀξειδοτικές ἢ χημικὲς ἐπεξεργασίας ποῦ λαμβάνουν χώραν συνεχῶς ἢ τὴν τυχὸν διοχέτευση ἀπολυμαντικῶν οὐσιῶν ἀπὸ βιομηχανικὰ ἀποβλήτια.

3) Τὴν καθίζηση τῶν διαφόρων οὐσιῶν ἢ μικροβίων στὸν πυθμένα ἢ τὴν κολήση τῶν ποταμῶν.

Ἐἴςτις μερικὰ χιλιόμετρα μετὰ τὴν ρύπανση τὰ νερὰ αὐτὰ καθίστανται ἀρκούντως καθαρὰ ἀλλ' ὅχι καὶ νὰ πληροῦν τίς ἰδιότητες τοῦ ὑγιεινοῦ νεροῦ. Ὁ λόγος χαρακτηριστικὸς ἐπ' αὐτὸν λέγεται: «Ἀπὸ ποτάμι ποῦ πέρασε ἀπὸ 40 πέτρας, μπορεῖ νὰ πιεῖς».

Ἐν τούτοις ἡ αὐτοκάθαρση δὲν ἀπομακρύνει τὸ μικρόβιον τῆς φυματιώσεως τοῦς διαφόρους ἐντερικούς καὶ τὴν ἰδ. τῆς λοιμώδους ἡπατίτιδος. Ἐκτός ἀπὸ τὴν μικροβιακὴ μόλυνση τὰ ἐπιφανειακά νερὰ ρυπαίνονται ἀπὸ τοξικὰς οὐσίας βιομηχανικῶν ἀποβλήτων, παραθεϊούχας οὐσίας ἀπ' τὸ πλύσιμο οὐσιῶν ἢ ψεκαστήρων σὲ ποτάμια καὶ τὴν διοχέτευση οἰκικῶν ἀποβλήτων μὲ ἀπορριπτικὰς οὐσίας ἢ οἰκιακοὺς δόθρους.

ΥΠΟΓΕΙΑ ΝΕΡΑ:

Τὰ ἐπιφανειακά νερὰ καθὼς καὶ τῆς θρόχης εἰσδύουν διὰ τῶν πόρων ἢ ρωγμῶν τοῦ ἐδάφους καὶ συλλέγονται σὲ ὑπόγειες δεξαμενὰς, ὁ πρῶ-

μὲνας τῶν ὑπογίων ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀδιυπέραστο πέτρημα. Κατὰ τὴν διόδον τοῦ νεροῦ διὰ μέσου τῶν πόρων τοῦ ἐδάφους φιλτράρεται καὶ ἀπαλάσσεται ἀπ' τὰ μικρόβια καὶ τίς ξένες οὐσίας οἱ ὁποῖες τὸ ρυπαίνουν. Τὸ ἐλάχιστον στρώμα διηθήσεως τοῦ ἐδάφους γιὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ ὡς ὑγιεινοῦ εἶναι τὰ 4 μέτρα χωρὶς αὐτὸ νὰ ἐγγυᾶται πλήρη ἀσφάλεια: ὁμοῦ ἐνδέχεται τὸ ἐδαφος νὰ ἔχει ρωγμὰς μεγάλας καὶ ἡ διήθησις νὰ εἶναι ἀτελής. Κατὰ τὴν διόδον τοῦ νεροῦ διὰ τοῦ ἐδάφους, ὠρισμένα αὐθόλαστα συστατικά του παραλαμβάνονται ἀπ' αὐτὸ καὶ τὰ ὁποῦα μαζί μὲ τὴν ποσότητα τοῦ ἀέρος ποῦ διατηρεῖ ἢ διαλύσει προσδίδουν στὸ ὑπόγειον νερὸ εὐχάριστη γεύση καὶ ἀναψυκτικὴν.

Αὐτὸ ὀφείλεται: ἐν μέρει καὶ εἰς τὴν σχετικὰ χαμηλὴν θερμοκρασίαν τοῦ ὑπογείου νεροῦ ἢ ὅποια παραμένει σταθερὰ καὶ δὲν ἐπηρεάζεται ἀπ' τίς μεταβολὰς τῆς θερμοκρασίας τῆς ἀτμοσφαιράς.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΤΟΥ ΥΓΙΕΙΝΟΥ ΝΕΡΟΥ:

Τὸ πόσιμον νερὸ πρέπει νὰ πληροῖ τῶνς κάτωθι ὁρους γιὰ νὰ χαρακτηριστεῖ ὑγιεινόν.

1) Νὰ μὴ περιέχει παθογόνους μικροοργανισμούς. Ὁ ὅρος αὐτὸς ἐνέχει ἐξαιρετικὴ σημασίαν διότι πολλὰς ἀρρώστιας ἰδιαίτερα σοβαρὰς εἶναι δυνατόν νὰ μεταδοθῶν ἀπ' τὸ πόσιμον νερὸ, ὅπως ὁ κοιλιακὸς τύφος, οἱ παράτυφοι, ἡ χολέρα, ἡ δυσεντερία, οἱ λεπτοσπειρώσεις, οἱ ἐλμινθιάσεις τοῦ ἐντέρου (δηλ. ἀσκαρίδεις κοινῶς λεθιθρεῖς) καὶ ὀξυουροι. Καθὼς: ἐπίσης καὶ οἱ ἰογενεῖς, ἡ ἡπατίτις καὶ ἡ πολιομυελίτις. Ἡ ἀνέυρεση τῶν παθογόνων μικροοργανισμῶν εἰς τὸ νερὸ εἶναι ἐξαιρετικὰ δύσκολη.

Ἰσχυρὰ ἐνδείξη μόλυνσεως τοῦ νεροῦ ἀποτελεῖ ἡ ἀνέυρεση ἀπεκκριτικῶν οὐσιῶν τοῦ ἀνθρώπου ἢ τῶν ζώων σ' αὐτὸ ὅπως ἀμμωνίας, νιτρικῶν ἀλάτων ἢ μικροβίων ποῦ διαδίδουν φυσικὰ στὸ ἐντερικὸν ἢ τοῦ καλοδιατηρηθῶν καὶ ἐντερικῶν.

2) Νὰ μὴ περιέχει ξένες ἐπιδιδάσεις οὐσίας εἰς ὁποῖες παραλαμβά-

ναι εἴτε ἀπ' τὸ ἐδαφος εἴτε ἀπὸ προσμίξεις βιομηχανικῶν ἀποβλήτων. Οἱ οὐσίες αὐτὲς εἶναι τὸ ἀρσενικόν, ὁ μόλυθος, τὸ χρώμιον, τὸ κάδμιο, ὁ ὑδράργυρος ἄλλας κυανίου ἢ ραδιενεργὰ κατὰλοιπα.

3) Τὸ πόσιμον νερὸ πρέπει νὰ εἶναι ἄχρουν, ἄοσμον, διαυγὲς δροσερόν καὶ εὐχαρίστου γεύσεως. Τὰ ἀνωτέρω προϋποθέτουν πλήρη στεγανότητα τοῦ ὑδραγωγείου. Ἡ ἐμφάνισις θολοῦ νεροῦ ὅπως σ' ἐμᾶς μετὰ ἀπὸ παρατεταμένη θροχὴ χαρακτηρίζεται: τὸ νερὸ ὡς μὴ ὑγιεινόν καὶ πιστοποιεῖ τὴν μὴ στεγανότητα τοῦ ὑδραγωγείου. Ἀδρὰ ἐνδείξη ἐπίσης μὴ ὑπάρξεως στεγανότητος τοῦ ὑδραγωγείου ἴδια σὲ διακεκομμένη πυροχὴ νεροῦ ἀποτελεῖ καὶ ἡ γαλακτώδης χροιά λόγω ἀφθόνου παρουσίας ἀέρος ποῦ προκαλεῖται ἀπὸ εἰσρόφησιν διὰ μέσου τῶν ρωγμῶν τῶν σωλήνων. Ἡ γαλακτώδης αὐτὴ χροιά παρέργεται εὐθὺς ὡς ἡρηγύνη τὸ νερὸ στὸ ποτήρι.

4) Ἡ περιεκτικότης σὲ διαλυμένους οὐσίας δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνει ὠρισμένα ὅρια. Οὐσίας ὅπως ὁ σίδηρος, τὸ μαγγάνιον, ὀργανικὰς ἢ ἀζωτούχας οὐσίας, πρέπει νὰ εἶναι ὅσιν τὸ δυνατόν σὲ ἐλάχιστη ποσότητα.

Ἡ ἀνωτέρω ἀρχὴ δὲν ἰσχύει: γιὰ τὰ διαλυμένα διττανθρακικὰ ἄλατα ἀσβεστοῦ καὶ μαγνησίου, ποῦ ἀποτελοῦν τὸ λεγόμενον πουρὶ καὶ χαρακτηρίζουν τὴν σκληρότητα τοῦ νεροῦ.

Τὰ σκληρὰ νερὰ εἶναι μὲν ἀντιοικονομικά γιὰ τὴν βιομηχανία καὶ τὴν οἰκιακὴν χρῆσιν (δὲν βράζουν εὐκόλα τὰ ὀπρια, δὲν παράγουν ἀρκετὴ σαπουνάδα, ἀπαιτοῦν περισσότερον σαποῦνι τὸ δὲ πλύσιμο τῶν ρούχων διαρκεῖ περισσότερον καὶ δὲν φθάνει τὸ ἱκανοποιητικὸ σημεῖον ποῦ ἀπαιτεῖ ἡ νοικοκυρά) ἀλλὰ ἀπὸ ἐρευνῶν τῶν τελευταίων ἐτῶν διεπιστώθη ὅτι εἶναι: ὑφέλιμα πρὸς πόσιν ὡς προφυλάσσοντα τὰ ἄγγεῖα ἴδια τὰ στεφανιαία ἀπὸ τὴν πρόωγη ἀρτηριοσκληρώσει. Ἀποτελεῖ ἱατρικὴ πραγματικότητα τὴν ὁποία υἱοθέτησε καὶ ἡ πυγκόσμιος ὀργάνωσις ὡς: ὅτι σὲ περιοχὰς ποῦ γίνεται χρῆσις σκληροῦ νεροῦ τὰ ἐμφράγματα τοῦ

μυοκαρδίου είναι λιγώτερα εν σχέσει με άλλες όπου καταναλίσκεται νερό μαλακό. Και μιά και ο λόγος γιά τα σκληρά νερά πρέπει να τονισθεί, ότι αποτελεί χονδροειδή αμάθεια, ή συχνά διατυπωμένη άποψις και από τους Ιατρούς ακόμη ότι αιλία της δημιουργίας των λίθων στα νεφρά ή τη χολή είναι ή υπερβολική σκληρότης (το πουρί) του νερού. Το ποσοστό νεφρολιθιάσεων ή χολολιθιάσεων είναι το ίδιο σε περιοχές πληθυσμού που κάνει χρήση σκληρού νερού και σε εκείνες που έχουν ως πόσιμο νερό το δρόχινο όπως σε διάφορα νησιά και το όποιο έχει σκληρότητα ως γνωστόν μηδέν.

5) Το νερό δεν πρέπει να έχει διαβρωτικές ιδιότητες επί των μετάλλων ή του σκυροδέματος (μπετόν), επειδή είναι δυνατόν να εμπλουτισθεί με ουσίες κυρίως μόλυβδο ή σίδηρο και να προκαλέσει μακροχρονίας διλητηριάσεις. Διαβρωτική δράση αποκτά επί των μετάλλων όταν περιέχει περίσσειαν ελευθέρου διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) και δξυγόνου. Σ' αυτές τις περιπτώσεις όπως το νερό της Σάριζας ή του Ξυνοῦ νερού Φλωρίνης, πρέπει να χρησιμοποιούνται πλαστικοί σωλήνες και γυάλινα σκεύη γιά την εμφιάλωση.

6) Το πόσιμο νερό πρέπει πάντοτε να παρέχεται σε άφθονη ποσότητα και υπό έπαρκή πίεσι. Είναι αυτονόητο ότι ή νοικοκυρά γιά να πλύνει Ικανοποιητικά μιά ποσότητα λαχανικών χρειάζεται άφθονο νερό και με άρκετή πίεσι είδ' άλλως οι τυχόν υπάρχουσες ξένες ουσίες δεν απομακρύνονται και γλυστερούν στη σκιάτα.

ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ:

Η μικροβιολογική εξέταση είναι το έγκυρότερο και ασφαλέστερο πιστοποιητικό καταλληλότητας γιά να χαρακτηριστεί το νερό υγιεινό και πόσιμο. Προς το σκοπό αυτό δεν αρκεί μία μόνον εξέταση αλλά πολλές ως θα αναφερθεί παρακάτω.

Ός προαναφέρθηκε ή εξέταση αυτή αποσκοπεί στην αναζήτηση και άριθμηση των κολλοακτηριοειδών και κατά δεύτερο λόγο των έντεροκόκκων και του διαθλαστικού βα-

κτηριδίου, επαναλαμβάνει δια μίαν επί πλέον φορά ότι ή παρουσία των προαναφερθέντων μικροβίων αποτε-

λεί ισχυράν ένδειξιν ρυπάνσεως του νερού δια περιττωματικών ούσιων και το χαρακτηρίζει ως μη πόσιμο.

2. ΠΙΝΑΚΑΣ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	Είς 100 κ. εκ. νερού Κολλοακτηριοειδή	Ώς περιχίλια Coli
Κατηγορία 1 Έξαιρέτων	0	0
Κατηγορία 2 Κατάλληλον	1 — 3	0
Κατηγορία 3 Υποπτον	4 — 10	0
Κατηγορία 4 Ακατάλληλον	10 — 30	0 — 5

Αί άνωτέρω κατηγορίες καταλληλότητας νερού άφορούν σε φυσικά νερά τα όποια δεν υπέστησαν χλωρίωση. Με την χλωρίωση επιτυγχάνομεν την απολύμανση του νερού και είναι ή πλέον εν χρήσει μέθοδος απολύμανσεως. Μετά την χλωρίωση ο κολλοακτηριοειδής δείκτης κατέρχεται εις το 0. Έκτεταμένες έρευνες με διάφορες πυκνότητες χλωρίου εις το πόσιμο νερό δεν απέδειξαν βλαπτικήν δράσιν επί του οργανισμού. Απολύμανση του νερού επιτυγχάνομεν και με το δζον, αλλά είναι δαπανηρά μέθοδος γ:αυτό και δεν όρίσκει εφαρμογή. Η απολύμανση ένδεικνυται γιά νερό των κατηγοριών 2 και 3 προς πληρεστέραν ασφάλειαν και βελτίωσιν της ποιότητος του νερού.

Γιά τα φυσικά νερά σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα πρέπει 50% των δείγματων που υποβάλλονται σε μικροβιολογική εξέταση σε τακτά χρονικά διαστήματα κατά την διάρκεια του έτους να μήν κατέρχονται της κατηγορίας 2 και τα υπόλοιπα κάτω της κατηγορίας 3 του προαναφερθέντος πίνακος.

ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΑ ΝΕΡΑ ΓΙΑ ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ (ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΤΑΜΩΝ)

Ο κίνδυνος μόλυνσεως από έντεροακτηριδία του θαλασσιού νερού είναι ελάχιστος λόγω της μεγάλης άρρωσεως εκτός εάν ή μόλυνσις είναι μαζική δηλ. στις εκβολές ποταμών εις τους όποιους εκβάλλει δίκτυο ύπονόμων ή κεντρικοί ύπόνομοι έντός της θαλάσσης.

Τά άνωτέρω επιτρεπτά όρια γιά την καταλληλότητα των θαλασσίων

ακτών στην Ελλάδα έχουν ως εξής:

1η κατηγορία Κατάλληλα: Κολλοακτηριοειδή από 0 — 50/100 κ.έ

2α κατηγορία Παραδεκτά με επιφύλαξιν 50 — 300 κολλοβ.) δθ/100 κ.έ.

3η κατηγορία Υποπτα μή συνιστάμενα 300 — 500/100 κ.έ.

4η κατηγορία Ακατάλληλα ή επικίνδυνα άνω των 500/100 κ.έ.

Πλην του άνωτέρω μικροβιολογικού κριτηρίου ακατάλληλα κρίνονται και τα θαλάσσια νερά στα όποια έχουν εκχυθεί προϊόντα πετρελαίου ή διομηχανικών αποβλήτων.

ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΟΛΥΜΒΗΤΙΚΩΝ ΔΕΞΕΜΕΝΩΝ:

Το νερό των δεξαμενών μπορεί να μολυνθεί από μικρόβια του δέρματος ή απ' τα ούρα των λουομένων. Επειδή δέ το νερό των δεξαμενών δεν ανανεώνεται έπαρκώς εν σχέσει με τον αριθμό των κολυμβητών πρέπει να ύφίσταται χλωρίωση.

Θεωρείται κατάλληλο τότε μένον άν μετά την χλωρίωση ο μικροβιολογικός έλεγχος σε 100 κ.έ νερού της δεξαμενής δεν άνευρεθεί κολλοακτηριοειδής.

ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΝΕΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΡΟΦΗ ΟΣΤΡΑΚΟΔΕΡΜΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΑΛΙΕΓΜΑΤΩΝ

Στα νερά αυτά ο μικροβιολογικός έλεγχος δεν πρέπει να αποδείξει την παρουσία κολλοακτηριοειδών πάνω από 70 σε 100 κ.έ. νερού.

Ο ΣΕΙΣΜΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι σεισμοί είναι τα καταστρεπτικότερα και τρομερότερα φυσικά φαινόμενα στη γη. Τα αποτελέσματά τους μπορούν να συγκριθούν μόνο με τα αποτελέσματα των μοντέρνων πυρηνικών όπλων. Περί τα δύο δισεκατομμύρια άνθρωποι κατοικούν στις μεγάλες σεισμικές ζώνες της Γης και ζουν κάτω από τη συνεχή απειλή τους. Κάθε χρόνο αρκετές χιλιάδες άνθρωποι χάνουν τη ζωή τους από τους σεισμούς και οι ζημιές που προκαλούνται από αυτούς ανέρχονται σε πολλά δισεκατομμύρια δραχμές.

Ο σεισμικός κίνδυνος, παρά την ανάπτυξη της έπιστήμης της Σεισμολογίας και της τεχνικής των αντισεισμικών κατασκευών, όχι μόνο δε φαίνεται να ελαττώνεται με το πέρασμα του χρόνου αλλά μάλλον αύξηθηκε κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Η αύξηση αυτή οφείλεται βασικά στη μεγάλη ανάπτυξη σε ύψος, έκταση και πληθυσμό των μεγάλων πόλεων και τη δημιουργία νέων οικισμών σε σεισμικά επικίνδυνες περιοχές οι οποίες ήταν παλιότερα ακατοίκητες.

Επειδή οι κοινωνικές συνέπειες των σεισμών (οικονομικές, ψυχολογικές, κλπ.) είναι πολύ σημαντικές, οι σεισμοί δεν αφορούν μόνο τους ειδικούς έπιστήμονες και τεχνικούς αλλά και τους κοινωνιολόγους, γιατρούς, οικονομολόγους, ασφαλιστές, την πολιτεία και κάθε απλό πολίτη.

Για τους παραπάνω λόγους, είναι απαραίτητο, σε χώρες μεγάλης σεισμικότητας, όπως είναι η πατρίδα μας, η πολιτεία και οι έπιστήμονες όχι μόνο να λαβαίνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την ανάπτυξη των έπιστημονικών μέσων και μεθόδων αντιμετώπισης του σεισμικού κινδύνου αλλά και να μεριμνούν για τη σεισμολογική μόρφωση και συνεχή ενημέρωση των πολιτών πάνω στα σχετικά προβλήματα. Η άγνοια πάνω στα βασικά προβλήματα που αφορούν το σεισμικό κίνδυνο μπορεί να έχει ανυπολόγιστες ψυχολογικές και άλλες κοινωνικές συνέπειες.

Στο άρθρο αυτό, δίνονται αρχικά όρισμένες βασικές σεισμολογικές έννοιες (σεισμικό ρήγμα, μέγεθος σεισμού, ένταση σεισμού, κλπ.) επιδιώκεται, κατόπιν, η ενημέρωση των αναγνωστών πάνω σε βασικά θέματα που αφορούν το σεισμικό κίνδυνο και τις έπιστημονικές προσπάθειες αντιμετώπισής του. Έπισημαίνονται, τέλος, όρισμένες από τις βασικές υποχρεώσεις της πολιτείας, των έπιστημόνων, των διαφόρων κοινωνικών φορέων και των όπλων πολιτών για να είναι ευνατή η μείωση των συνεπειών των σεισμών.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ

Έγινε προσπάθεια, οι γνώμες που εκφράζονται στο άρθρο αυτό να μην αποτελούν μόνο προσωπικές απόψεις του συγγραφέα αλλά να είναι διεθνώς παραδεκτές.

2 ΤΡΟΠΟΣ ΓΕΝΕΣΗΣ ΤΩΝ ΣΕΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΑΥΤΩΝ

2.1. Τρόπος γένεσης των σεισμών

Έχει σήμερα αποδειχθεί με πλήθος γεωφυσικών και γεωλογικών παρατηρήσεων, ότι ολόκληρη η Γη περιβάλλεται από ένα σκληρό στρώμα πετρωμάτων. Το δύσκαμπτο αυτό στρώ-

Τού Β. Κ. Παπαζάχου

Καθηγητού της Γεωφυσικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

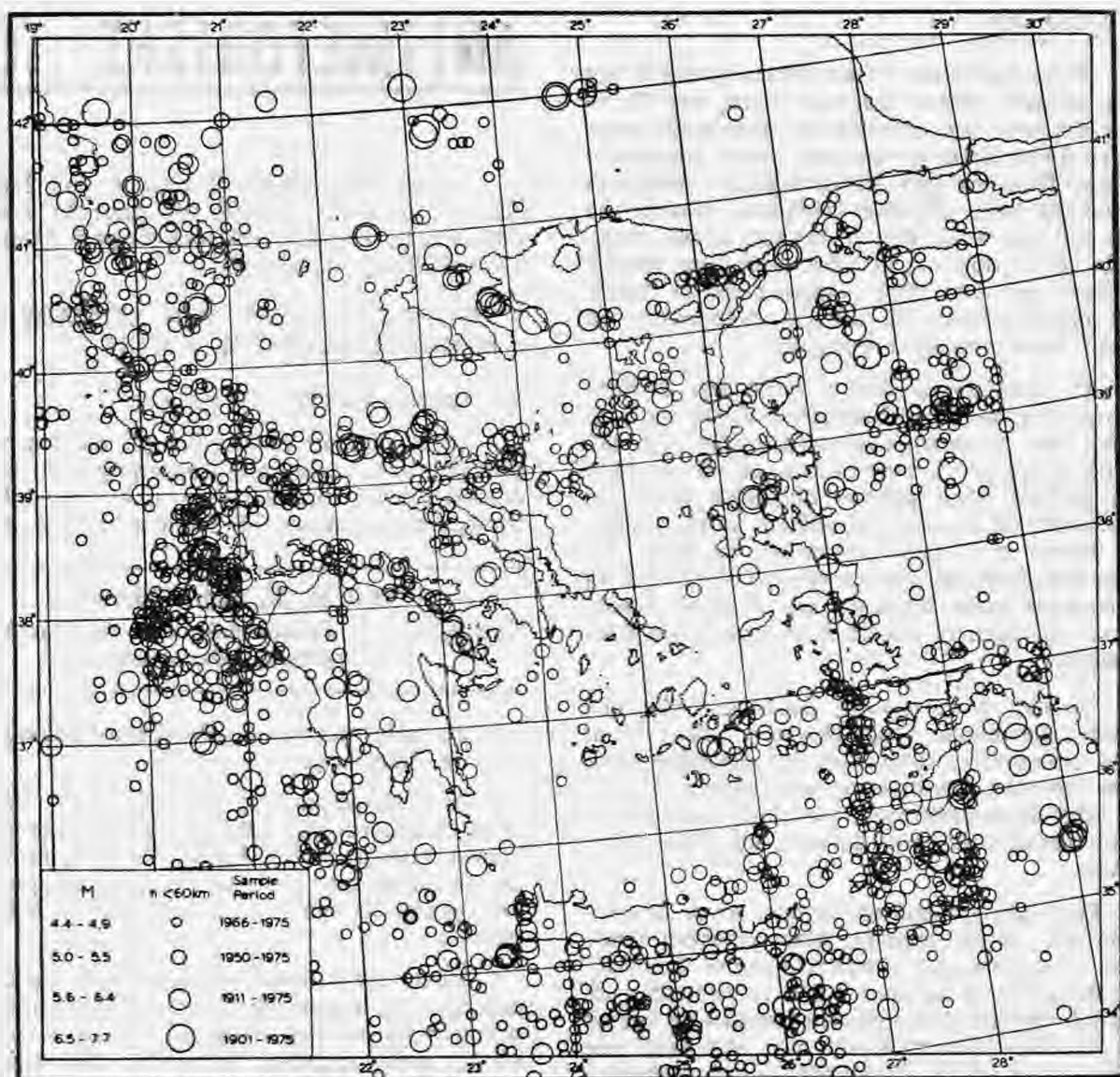
μα έχει μέσο πάχος 80 χιλιόμετρα περίπου και λέγεται λιθόσφαιρα.

Η λιθόσφαιρα της Γης δεν είναι ένιαία, αλλά χωρίζεται σε διάφορα τμήματα που λέγονται λιθοσφαιρικές πλάκες. Αμέσως κάτω από τη λιθόσφαιρα το υλικό είναι παχύρρευστο και σχηματίζει ένα στρώμα που λέγεται ασθενόσφαιρα.

Μέσα στην ασθενόσφαιρα δημιουργούνται ρεύματα μεταφοράς, ανάλογα με τα αντίστοιχα ρεύματα της ατμόσφαιρας, με συνέπεια το υλικό της ασθενόσφαιρας να κινείται και να άσκει έτσι όριζόντιες έφαπτομενικές δυνάμεις στον πυθμένα των λιθοσφαιρικών πλακών. Οι λιθοσφαιρικές πλάκες αναγκάζονται έτσι να κινούνται ή μία σε σχέση με την άλλη. Άλλοι οι λιθοσφαιρικές πλάκες συγκλίνουν, άλλοι αποκλίνουν, και άλλοι ή μία κινείται έφαπτομενικά σε σχέση με τη διπλανή της.

Αποτέλεσμα της σχετικής κίνησης και σύγκρουσης των λιθοσφαιρικών πλακών είναι η άρχη παραμόρφωση των πετρωμάτων τους. Η παραμόρφωση αυτή είναι μεγάλη κοντά στις επιφάνειες έπαφής των λιθοσφαιρικών πλακών. Για το λόγο αυτό, κοντά στις επιφάνειες αυτές μαζεύονται μεγάλα ποσά ενέργειας που βρίσκεται σε δυναμική μορφή και αναπτύσσονται έντονες δυνάμεις οι όποιες συνεχώς αύξανουν.

Όταν οι δυνάμεις αυτές γίνουν πολύ μεγάλες σε ένα σημείο ώστε να μπορούν να υπερ-

Χάρτης επικέντρων των σεισμών που έγιναν στον Ελληνικό χώρο και γύρω περιοχές κατά την περίοδο 1901-1975

νικήσουν την άντοχή του υλικού της λιθόσφαιρας στο σημείο αυτό, το πέτρωμα θραύεται (σπάει) και δημιουργείται έτσι ένα ρήγμα, δηλαδή μια επιφάνεια που χωρίζει τα πετρώματα σε δυο μέρη.

Κατά τη διάρρηξη των πετρωμάτων της λιθόσφαιρας οι δυο πλευρές του ρήγματος ολισθαίνουν (γλιστρούν) ή μιά πάνω στην άλλη κατά αντίθετες κατευθύνσεις μέχρις ότου αποκτήσουν νέες θέσεις ισορροπίας. Οι πλευρές των ρηγμάτων δεν είναι ομαλές. Για το λόγο αυτό αναπτύσσονται έντονες δυνάμεις τριβής και αντίστασης οι οποίες αναγκάζουν τα υλικά σημεία των πλευρών του ρήγματος να ταλαντώ-

νονται. Δηλαδή, η δυναμική ενέργεια παραμόρφωσης των πετρωμάτων στην περιοχή γύρω από το ρήγμα μετατρέπεται σε κινητική ενέργεια ταλάντωσης των υλικών σημείων των πλευρών του ρήγματος. Η ταλάντωση αυτή μεταδίδεται στα γειτονικά υλικά σημεία, αυτά τη μεταδίδουν στα γειτονικά τους κ.ο.κ. Έχουμε έτσι διάδοση της σεισμικής κίνησης μέσα στη Γη. Η διαδιδόμενη αυτή διατάραξη λέγεται στην έπιστήμη σεισμικό κύμα. Τα κύματα αυτά φθάνουν μέχρι την επιφάνεια της Γης και αποτελούν το σεισμό.

Η διάρρηξη αρχίζει σε όρισμένο σημείο, έστω Α, του ρήγματος όπου παράγονται τα πρώτα κύματα του σεισμού και προχωρά πάνω στο

ρήγμα προς όρισμένη κατεύθυνση και με όρι-
σμένη ταχύτητα μέχρις ότου φθάσει σέ ένα άλ-
λο σημείο, έστω Β', όπου θά σταματήσει. Τό
σημείο, Α', του ρήγματος όπου αρχίζει ή διάρ-
ρηξη λέγεται έστία του σεισμού, ενώ τό σημείο
της επιφάνειας της Γης άκριβώς πάνω από την
έστία λέγεται μικροσεισμικό επίκεντρο και είναι
αυτό πού προσδιορίζουμε με τούς σειсмоγράφους.
Η απόσταση μεταξύ του επίκεντρου και
της έστίας λέγεται έστιακό βάθος. Σεισμοί γί-
νονται μέχρι τό βάθος των 720 χιλιομέτρων μέ-
σα στη Γη.

2.2 Μέτρηση τών σεισμών

Γιά νά μπορούμε νά συγκρίνουμε τούς διά-
φορους σεισμούς μεταξύ τους πρέπει νά έχου-
με ένα τρόπο ύπολογισμού μιας ποσότητας πού
μετράει απόλυτα τς πόσο μεγάλος είναι κάθε
σεισμός. Τέτοια ποσότητα είναι τό μέγεθος του
σεισμού πού ακολουθεί τή γνωστή κλίμακα RI-
CHTER, ή όποία πήρε τό όνομά της από τό ό-
νομα του σεισμολόγου πού τήν επινόησε. Ο ύ-
πολογισμός του μεγέθους βασίζεται σέ μετρή-
σεις τών σειсмоγραμμάτων, τά όποία είναι οί ά-
ναγραφές τών σεισμικών κυμάτων από εύαίσθη-
τα όργανα πού λέγονται σειсмоγράφοι ή σεισμό-
μετρα.

Οί σεισμοί προκαλούν βλάβες όταν τό μέ-
γεθος τους είναι μεγαλύτερο από 5. Τό μεγα-
λύτερο μέγεθος γνωστού σεισμού πού έχει μέ-
χρι σήμερα παρατηρηθεί σ' όλη τή Γη είναι πε-
ριπου 8,9. Υπάρχουν σεισμοί πού τό μέγεθος
τους είναι ίσο μέ μηδέν ή και μικρότερο. Ο με-
γαλύτερος σεισμός πού παρατηρήθηκε στον έλ-
ληνικό χώρο κατά τόν εικοστό αιώνα έγινε κον-
τά στό Κύθηρα τό 1903 και είχε μέγεθος 8,1.

Τό μέγεθος ενός σεισμού αποτελεί μέτρο
της ενέργειας πού απελευθερώνεται στην έστία
του. Μπορούμε μάλιστα νά ύπολογίσουμε τήν
ένέργεια αυτή όταν γνωρίζουμε τό μέγεθος του
σεισμού. Ένας σεισμός μέ μέγεθος κατά μιá
μονάδα μεγαλύτερο από τό μέγεθος ενός άλ-
λου σεισμού έχει ενέργεια 30 φορές περισσό-
τερη από τόν άλλο σεισμό.

Τό μέγεθος είναι πολύ χρήσιμη ποσότητα
αλλά δέν αποτελεί μέτρο τών σεισμικών βλαβών
και τών άλλων αποτελεσμάτων τών σεισμών,
γιατί τά αποτελέσματα αυτά έξαρτώνται και ά-
πό άλλους παράγοντες, όπως είναι ή απόσταση
του τόπου πού γίνεται ή παρατήρηση από τήν
έστία του σεισμού, τό βάθος της έστίας του, από
τό άν τό επίκεντρο του σεισμού είναι σέ κατοι-
κημένη περιοχή ή σέ άκατοίκητη (π.χ. στη θά-
λασσα κλπ). Γιαυτό, πρέπει νά έχουμε άλλη
ποσότητα νά μετράμε τά αποτελέσματα ενός

Σεισμικό ρήγμα πού έκοψε, στις 20 Ιουνίου 1978 τήν
άσφαλο κοντά στό χωριό Γερακαρού Θεσσαλονίκης

σεισμού σέ διάφορους τόπους γιά νά μπορούμε
νά τά συγκρίνουμε.

Η ποσότητα πού μετράει τά κατά τόπους
αποτελέσματα λέγεται ένταση του σεισμού και
ακολουθεί έμπειρικές κλίμακες, ή γνωστότερη
από τίς όποιες είναι ή δωδεκαβάθμια κλίμακα
MERCALLI — SIEBERG. Οί βαθμοί της κλί-
μακας αυτής, όπως και τών άλλων μακροσει-
σμικών κλιμάκων, καθορίζονται μέ βάση τόν
τρόπο πού γίνονται αισθητοί οί σεισμοί και τίς
βλάβες πού προκαλούν αυτοί στό κτίρια κλπ.
Ένταση ένα (I) έχει ένας σεισμός σέ ένα τό-
πο όταν γράφεται μόνο από τούς σειсмоγράφους
και δέ γίνεται αισθητός από τούς ανθρώ-
πους, ένταση δύο (II) όταν γίνεται αισθητός
από μερικούς στους άνώτερους όρόφους, κοκ.,
ένταση έντεκα (XI) όταν καταστρέφει όλα τά
σπίτια και ένταση δώδεκα (XII) όταν καταρρέ-
ουν όλες οί οικοδομές μέχρι τά θεμέλια.

Οί εντάσεις ενός σεισμού είναι διαφορετι-
κές σέ διάφορους τόπους και έξαρτώνται βασι-
κά από τήν απόσταση του τόπου παρατήρησης
από τό επίκεντρο του σεισμού και από τό έδα-
φος θεμελίωσης τών τεχνικών κατασκευών στο
σημείο παρατήρησης. Έτσι, ό σεισμός της 20ης
Ιουνίου 1978 στην περιοχή τών λιμνών Λαγ-
καδά — Βόλβης είχε ένταση VIII στο χωριό Στί-

βος, ένταση VII στη Θεσσαλονίκη, ένταση V στην Κατερίνη, ένταση III στο Βόλο κλπ.

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΕΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΥΤΩΝ

Τά σεισμικά κύματα όταν φθάνουν στην επιφάνεια της Γης προκαλούν μεταβολές στο έδαφος, στο νερό της θάλασσας και της Ξηράς, και στις τεχνικές κατασκευές και έχουν άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στους ανθρώπους.

Τά πιο συνηθισμένα αποτελέσματα των σεισμών στο έδαφος είναι τά σεισμικά ρήγματα, μικρές έδαφικές διαρρήξεις, έδαφικές βαθύνσεις, έδαφικές κατολισθήσεις και ύψομετρικές μεταβολές. Από τις μεταβολές αυτές επικίνδυνες για τόν άνθρωπο είναι κυρίως οι κατολισθήσεις έδαφών κατά τη διάρκεια του σεισμού ή μετά απ' αυτόν. Υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες ολόκληρα χωριά ή και κωμοπόλεις καλύφθηκαν από χαλαρά εδάφη που κατολίσθησαν από απότομες πλαγιές. Τά σεισμικά ρήγματα δέν είναι απ' εύθειας επικίνδυνα για τόν άνθρωπο, προκαλούν όμως σοβαρές βλάβες στις οικοδομές όταν διασχίζουν τό έδαφος πάνω στο οποίο είναι αυτές θεμελιωμένες.

Οι σεισμοί προκαλούν σημαντικές μεταβολές στο νερό της Ξηράς και της θάλασσας. Έντονες ταλαντώσεις του νερού των λιμνών και των ποταμών και μεταβολές της παροχής των πηγών είναι τά σημαντικότερα αποτελέσματα των σεισμών πάνω στο νερό της Ξηράς. Στη θάλασσα οι σεισμοί έκτος από την ταλάντωση του νερού, δημιουργούν τεράστια κύματα που είναι διεθνώς γνωστά ως τσουνάμι. Τά ύψη των κυμάτων αυτών είναι συχνά πολλές δεκάδες μέτρα.

Τέτοια κύματα παρατηρούνται συνηθέστερα κοντά στις άκτες του Ειρηνικού Ωκεανού όπου διατηρούν ύψη πολλών μέτρων ακόμα και σε αποστάσεις αρκετών εκατοντάδων χιλιομέτρων από τους χώρους γένεσης. Αυτά προκαλούν συχνά πολύ μεγάλες καταστροφές. Κύματα τσουνάμι έχουν παρατηρηθεί πολλές φορές και στον έλληνικό χώρο.

Παρ' ό,τι υπάρχει κάποιος σεισμικός κίνδυνος ό οποίος προέρχεται απ' εύθειας από τη φύση (κατολισθήσεις, κύματα τσουνάμι), ό μεγάλος σεισμικός κίνδυνος για τόν άνθρωπο προ-

έρχεται ούσιαστικά από τά ίδια τά δημιουργήματά του, δηλαδή από τις τεχνικές κατασκευές.

Οι μεγάλες οικονομικές απώλειες που προκαλούνται από τους σεισμούς οφείλονται βασικά στις άμεσες σεισμικές βλάβες των κτιρίων και στις έμμεσες βλάβες που προκαλούν οι πυρκαϊές οι οποίες δημιουργούνται κατά τη διάρκεια των σεισμών (από βραχυκυκλώματα κλπ.). Αποτελέσματα επίσης των βλαβών και καταρρεύσεων των κτιρίων είναι οι 10.000 περίπου θάνατοι και οι πολλές χιλιάδες τραυματισμοί που προκαλούνται κάθε χρόνο σ' όλη τη Γη από τους σεισμούς.

Πέρα από τά παραπάνω, οι σεισμοί προκαλούν στους ανθρώπους νευρική υπερδιέγερση, φόβο, ναυτία, κλπ. Αναστέλλουν τό συνηθισμένο ρυθμό της κοινωνικής ζωής και δέν είναι λίγες οι περιπτώσεις κατά τις οποίες ή γένεση μεγάλων σεισμών είχε σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία των κατοίκων σεισμόπληκτων περιοχών λόγω σοβαρών επιδημιών που προκλήθηκαν από την έλλειψη μέσων καθαριότητας (νερού κλπ.).

Συνέπεια των άμεσων αποτελεσμάτων των σεισμών που άναφέραμε παραπάνω είναι διάφορες οικονομικές, κοινωνικές και πολλές φορές και πολιτικές επιπτώσεις αυτών. Οι οικονομικές συνέπειες των σεισμών δέν οφείλονται μόνο στις βλάβες και καταστροφές των κτιρίων αλλά και στο γεγονός ότι επί μεγάλα χρονικά διαστήματα κατά τις περιόδους έντονης σεισμικής δράσης οι κάτοικοι των σεισμόπληκτων περιοχών δέν εργάζονται και παρατηρούνται μετακινήσεις κατοίκων και μεταφορά επιχειρήσεων μέ συνέπεια την οικονομική κάμψη της άγοράς.

Ένας μόνο σεισμός μπορεί νά στοιχίσει σε μία χώρα περισσότερα από τόν ετήσιο προϋπολογισμό της και μπορεί νά όπισθοδρομήσει την οικονομία της επί αρκετά χρόνια.

Οι σεισμοί στη χώρα μας καταστρέφουν περί τά 900 σπίτια, προκαλούν σοβαρές βλάβες σε 3.000 οικοδομές, σκοτώνουν 50 ανθρώπους και τραυματίζουν περί τους 500 σε χρονικό διάστημα ενός έτους κατά μέσο όρο.

Είκειν τὰ χρόνια κατὰ βασιμαηλιοῦ τοῦ Σαββατόβραδου τὰ κουρίτσια ἀχίρνοῦσαν τοῦ ἄντυμα τῆς νύφης. Ἐνα μικρὸ πιδι ἀπὸ χαλί-ζικη μᾶνα κὶ πατέραν τὴν ἐρίχνειν τοῦ πουκάμι-σου. Τὰ κουρίτσια ἔβαναν δάφνεις θαρακουμέ-νους στοῦ κιφᾶλι κὶ τραγουδοῦσαν τραγούντηγια γιὰ τὴν νύφη κὶ τοῦ γαμπροῦ.

Ὅντας μπιτίζειν τ' ὄλαγμα τοῦ γαμπροῦ κὶ γένουνταν κὶ ἡ κώχη, τὰ βιουλιὰ μὴ τοὺς ἀκα-λιομένους τοῦ γαμπροῦ κὶ τοῦ γαμπρὸ ἀπὸ πί-σου κινουῦσαν νὰ πάρουν τοῦ νουνό. Οὐ νουνός ἔδουνειν ἄρνι ἢ Ζυγοῦρι Ζουντανὸ θαρακουμέ-νου κὶ θαμένου κόκκινου ὄπους τὴν Πασκαλιά. Στὰ κέρατα ἀπὸ τοῦ ἄρνι μπουντοῦσαν ἀπὸ ἓνα μῆλο θαρακουμένου. Τὰ μῆλα αὐτὰ ὅταν τ' ἄρνι ἔφτανειν μὴ τὰ βιουλιὰ στοῦ γαμπροῦ τοῦ

Τοῦ Νικ. Σπάρτη
Καθηγητοῦ ΚΑΤΕΕ

σπίτι χύνουνταν οἱ συμπηθηρές κὶ τὰ κουρίτσια ποιά κὶ ποὺ ποιά νὰ τὰ πάρει γιὰ νὰ τίς βγῇ τοῦ τυχηρό. Κὶ ἄλλοι ἀκαλιομένοι κὶ στινοὶ συγ-κινεῖς ἔστειλναν ἄρνιά ποὺ τὰ ζαλικώνουνταν ἓνας στοὺν νώμου κὶ τῷπηνναν μὴ τὰ βιου-λιά.

Τώρα ποῦν αὐτὰ ὀλασημυνήθηκαν τῷφαγειν ἢ ἡέλιξη.

Τότι οὐ νουνός ἔστειλνειν κὶ τὰ στέφανα τί τίς λαμπάδεις κὶ ἓνα φουστάνι γιὰ νὴ νύφη μὴ πουρικά σ' ἓναν τρανόν δίσκου. Ἐστειλνειν κὶ ἓνα πηρήφανου κὶ ἡσυχου ὄλουγου στουλι-αμένου γιὰ νὰ καθαλικέψη ἡ νύφη.

Τώρα οὐ νουνός στέλνει κούρσα στουλι-αμένη.

Οἱ ἀκαλιομένοι ποὺ πῆγηναν μὴ τὰ βιουλιὰ στοῦ νουνό βαστοῦσαν ἀμπρουστά κὶ ἓνα φλά-μπουρου. Σ' ἓνα μακρὸ καλάμι μπουντοῦσαν ἓ-να πουρτουκάλι θαρακουμένου κὶ ἔδιναν στήν κουρφή ἓνα μαντίλι χρυσοκεντημένου. Κὶ ὄν-τας κινουῦσαν ἀπ' τοῦ νουνό, ἀμπρουστά πῆγν-νειν τοῦ φλάμπουρου. οὐπίσου οὐ δίσκους μὴ τίς λαμπάδεις κὶ οὐπίσου ἢ μουσικὴ κὶ οἱ χαριώ-τοι. Τοῦ γαμπρὸ τούν ἐκρυσαν ντίη οιαπίσου γιὰ νὰ μὴν ἰδῇ ἀσυφάνουτη τὴ νύφη.

Ὅταν ἔφταναν στῆς νύφης τοῦ ἀπίτι πρῶ-τα ἀνέβηνειν τοῦ φλάμπουρου. Ἐνας ἀπ' τοὺς ἀκαλισάδεις βαστοῦσιν τοῦ φλάμπουρου, τοῦ χαμηλόουνειν ἀμπρουστά στὴ νύφη κὶ αὐτὴ τοῦ προσκινούσιν τρεῖς φουρές.

Ἡ μᾶνα τῆς νύφης κὶ τὰ κουρίτσια στέ-κουνταν στοῦ σκαλί κὶ ἡ πιθηρὰ ἔζουνειν ἓνα ζουνάρι στοῦ γαμπρὸ κὶ τούν ἔδουνειν τὴν ἡύ-χή της.

Κάτου στήν αὐλὴ οἱ χαριώτοι τοῦ γαμπροῦ ἔκλειψαν οὔτι εὗρισκαν κὶ οἱ σπητικοὶ ἔκαμαν τάχα δὲ γλέπουν. Καμιὸ οὐρνίθα κᾶναν κασμάν οὔτι κὶ ἄν. Κὶ ὅλοι οἱ χαριώτοι κερνιούνταν στῆς

Τότι κὶ τώρα

ΑΝΤΕΤΧΙΑ ΤΗΣ ΧΑΡΑΣ

νύφης τοῦ σπίτι.

Τώρα οἱ χαριώτοι πάνουν ἴσια στήν ἱκκλη-σιὰ.

Τότι στήν ἀρχὴ τῆς σκάλας ἔδουναν στὴ νύφη μιά λειτουργιὰ ποὺ τὴν τσάκιζειν κὶ ἔδου-νειν τὴ μισὴ στοὺς σπητικούς κὶ τὴν ἄλλη μισὴ στοῦ γαμπροῦ τοὺς σπητικούς ποὺ τὴν ἔτρουγαν. Ὑσαρνας χειρητοῦσιν τοὺς γοννιούς της κὶ ὅλους τοὺς συγγινεῖς, τοὺς γειτόνους κὶ τὰ μι-κρὰ πιντιγιά.

Τρία τέσσαρα σκαλιὰ πρὶν κατέβη ἡ νύφη ἔκαμνειν τοῦ σταυρὸ της κὶ τὰ βιουλιὰ ἐπηζαν ἓναν λιπητηρόν σκουπόν. Τοῦ σταυρὸ της τούν ἔκαμνειν πολὺ ἀργὰ ἔτσι ποὺ ὅλοινοι οἱ σπητι-κοὶ κὶ ἡ νύφη ἐκληγαν. Γιὰ νὰ μπιντίσει ἀγλή-γουρας οὐ σταυρὸς οὐ νουνός τὴν ἐπηνρειν τοῦ δειεῖ τοῦ χέρι κὶ τούν μπιτίζειν τοῦ σταυρὸ της.

Ὅταν κατέβηνειν ὕσαρνας ἡ νύφη τὴ σκά-λα οὐ νουνός τὴν ἀνέβαζειν στοῦ ὄλουγου. Τ' ὄλουγου τοῦ βαστοῦσαν ντιγὸ συμπηθηροὶ ἀδέρ-φκια ἢ συκινεῖς τῆς νύφης ἓνας ἀπὸ δῶ κὶ ἓνας ἀπὸ κεῖ. Οἱ ἀκαλισάδεις κρατοῦσαν ἰά τρανά τὰ φανάργια κὶ ἐφηγκαν τὴ νύφη γιὰ νὰ τὴ γλέπουν οὐλοῖνοι στοῦ δρόμου. Κὶ ὅλοι οἱ χαριώτοι μὴ τὴ νύφη τοῦ φλάμπουρου τοῦ δίσκου μὴ τὰ στέφανα κὶ τὰ βιουλιὰ πῶπηζαν ἓνα σιγα-νόν σκουπόν κινουῦσαν γιὰ τοῦ γαμπροῦ τοῦ σπί-τι. Οὐ γαμπρὸς κρυμένους ἐρχηται οὐπίσου ἀπ' τοὺς χαριώτεις. Στὴ νύφη ρίχνουν ρύζι στοῦ δρόμου.

Τώρα ἡ νύφη κὶ γαμπρὸς ἀνταμώνουνται στήν ἱκκλησιὰ.

Ὅταν ἔφτανειν ἡ νύφη στοῦ γαμπροῦ τοῦ σπίτι τὰ χρόνια εἰκεῖνα κὶ πρὶν κατέβει ἀπ' τᾶλου-γου δῶριζειν μαντίλια, σκουφούνια, στοὺς κου-νιάδους κὶ τίς κουνιάδεις. Τὰ δῶρα τᾶβανειν στοὺν νώμου τους κὶ ἔσκυφτειν κὶ τοὺς φιλοῦ-σειν ἀπὸ ἓναν—ἓναν.

Δῶριζειν κὶ τούν πιθηρὸ κὶ τούν φιλοῦσιν τοῦ χέρι κὶ αὐτὸς τὴν κατέβαζειν ἀπ' τᾶλου-γου. Τὰ βιουλιὰ ἐπηζαν συνέχεια.

Ὅταν κατέβηνειν ἀπ' τᾶλουγου σέβηνειν μὴ τοῦ δειεῖ πουδᾶρι στοῦ σπίτι τοῦ γαμπροῦ κὶ στοῦ τρίτου τοῦ σκαλί τὴ δέχουνταν ἡ πιθηρὰ μὴ τοῦ τυχηρό της. Τοῦ τυχηρό της ἦταν ἓνας δίσκους μὴ ντιγὸ πουτηράκια κρασί ἓνα πλαστὸ ψουμί ἢ λειτουργιὰ. Πρὶν πάρει τοῦ δίσκου ἢ νύφη φιλοῦσιν τῆς πιθηρᾶς τοῦ χέρι. Ὑσαρ-νας τῆς τούν ἐπηνναν τοῦ δίσκου κὶ ἀνέβηνειν ψηλὰ στοῦ σπίτι.

Για τη σωστή ανάγνωση του λογοτεχνικού κειμένου

2. Η διαδικασία για την προσέγγιση

Όπως τονίσαμε στο προηγούμενο τεύχος η «άντίσταση» που προβάλλει κάθε λογοτεχνικό κείμενο προϋποθέτει και ανάλογη προσπάθεια από τη μεριά του αναγνώστη για την εξουδετέρωσή της, δηλαδή για την έντελέστερη προσέγγιση - βίωση του λογοτεχνήματος. Οι προτάσεις όμως που κάναμε για τη σωστή διαδικασία ανάγνωσης δεν μπορούν να νοηθούν σαν τὰ μοναδικά κλειδιά αποκωδικοποίησης των συμβόλων που εκπέμπει το κείμενο, γιατί κάθε κείμενο έχει ιδιαίτερη ύψη και δεν πρέπει να προσεγγίζεται με φορμαλιστικό τρόπο. Ο φορμαλισμός ρηκαίνει την ανάγνωση και σπάνια αγγίζει ουσιαστικά το κείμενο. Χωρίς να άγνοούμε ορισμένες σταθερές διακασίες ανάγνωσης, σαν βάση για την προσέγγιση του κειμένου, είμαστε υποχρεωμένοι, παράλληλα, να κρατήσουμε εύελικτη στάση, όπως την επιβάλλει η ιδιοσυστασία του κειμένου.

Αν πρέπει όμως να ακολουθήσουμε μια συγκεκριμένη πορεία ανάγνωσης, που θα έχει τη φιλόδοξη πρόθεση να μιά απομακρύνει από την «ανάγνωση σαλονιού», είμαστε υποχρεωμένοι να περάσουμε μέσα από την ακόλουθη διαδικασία:

- 1) Πρώτη ανάγνωση.
- 2) Υλικό για την επεξεργασία του κειμένου:
 - α) Στοιχειώδη χρονολογία από τη ζωή και το έργο του λογοτέχνη
 - β) Το ιστορικό - κοινωνικό πλαίσιο (ντόπιο και ξένο).
 - γ) Βοηθητικό υλικό από το υπόλοιπο έργο του λογοτέχνη.
- 3) Ένδεικτικές έπισημάνσεις πάνω στο κείμενο και γύρω απ' αυτό με τη βοήθεια του υλικού.
- 4) Δευτέρα ανάγνωση - ψηλάφηση του κειμένου.¹

Η διαδικασία ανάγνωσης που προτείνουμε² χαρακτηρίζεται από μια έντατικοποίηση της προσοχής από τη μεριά του αναγνώστη, έργο που αρχικά θα φανεί ιδιαίτερα επίπονο, αλλά που έγγυεται, ταυτόχρονα, άποτελέσματα θετικά, ενώ καλύπτει με τιμο τρόπο τους στόχους που θέσαμε παραπάνω και άφορούν την υπεύθυνη προσέγγιση του λογοτεχνήματος.

Για να δώσουμε σαφέστερη εικόνα αυτής της αναγνωστικής διαδικασίας,

θα επιχειρήσουμε να την εφαρμόσουμε πάνω ο' ένα πολύ γνωστό ποίημα του Γ. Σεφέρη, το «Γυρισμό του ξενιτεμένου». Ο «Γυρισμός» δημιουργεί προβλήματα ανάγνωσης μιά και ο Σεφέρης εδώ λόγος ξεγελάει τον αναγνώστη με την έξωτερική ευκολία ροής του (συμβατική ακολουθία στροφικών συμπλεγμάτων, ξεκάθαρο και οικείο θέμα νόστου, λεκτική καθαρότητα κ.ά.) και έπτα μιά πρώτη (κι άνωσδήποτε έπιδερμική) έπαφή δέ θα είχε κομιά σχέση με τις προθέσεις μας.

1. ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΟΥ

—Παλιέ μου φίλε τι γυρεύεις;
χρόνια ξενιτεμένος ήρθες
με εικόνες που έχεις αναθρέψει
κάτω από ξένους ούρανοους
μακριά απ' τον τόπο το δικό σου. 5

—Γυρεύω τον παλιό μου κήπο
τά δένδρα μου έρχονται ως τη μέση
κι οι λάφροι μοιάζουν με πεζούλια
κι όμως σαν ήμουν παιδί
έπαιζα πάνω στο χοιτάρι 10

κάτω από τους μεγάλους ίσκιους
κι έτρεχα πάνω σε πλαγιές
ώρα πολλή λαχανιασμένος.
—Παλιέ μου φίλε ξεκουράσου
σιγά σιγά θα συνθίσεις· 15

θ' ανηφορίσουμε μαζί
στα γνώριμά σου μονοπάτια
θα ξαποστάσουμε μαζί
κάτω απ' το θόλο των πλατάνων
σιγά σιγά θα 'ρθούν κοντά σου 20

το περιβάλλει κι οι πλαγιές σου.
—Γυρεύω το παλιό μου σπίτι
μέ τ' άψηλά τα παραθύρια
σκοτεινιασμένα απ' τον κισσό
γυρεύω την άρχαία κολόνα 25

που κοίταζε ο θαλασσινός.
Πώς θες να μιν' ο' αυτή τη σπάνη
οι στέγες μου έρχονται ως τους ώμους,
κι όσο μακριά και να κοιτάξω
βλέπω γονατιστούς ανθρώπους 30
λές κάνουμε την προσευχή τους.

—Παλιέ μου φίλε δέ μ' άκούς:

Χρήστου Μουχάγιερ

σιγά σιγά θα συνθίσεις
το σπίτι σου είναι αυτό που βλέπεις
κι αυτή την πόρτα θα χτυπήσουν 35
σε λίγο οι φίλοι κι οι δικόι σου
γλυκά να σε καλωσορίσουν

—Γιατί είναι άπόμακρη ή φωνή σου;
σήκωσε λίγο το κεφάλι
να κοιτάξω τι μου λές 40
όσο μιλάς τ' άνάστημά σου
όλοένα πάει και λιγοστεύει
λές και θυθίζεσαι στο κώμα.

—Παλιέ μου φίλε συλλογίσου
σιγά σιγά θα συνθίσεις 45
ή νοσταλγία σου έχει πλάσει
μιά χώρα άνώπαρκτη με νόμους
έχω απ' τη γής κι απ' τους ανθρώπους.

—Πά δέν άκούω τοιμουδιά
θούλιαξε κι ο στερνός μου φίλος 50
παράξενο πώς χαμηλώνουν
όλα τριγύρω κάθε τόσο
έδώ διαθαίνονται και θερίζουν
χιλιάδες άρματα δρεπανηφόρα.
'Αθήνα, άνοιξη '88

2. ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ

α) Στοιχεία χρονολογίας από τη Ζωή και το έργο του Γ. Σεφέρη

- 1900: Γέννηση στη Σμύρνη.
1914: Έγκατάσταση στην 'Αθήνα.
1924: Πτυχία Νομικής.
1928: Διορισμός στο Έπουργείο Έξωτερικών.
1931: Έποπρόξενος στο Λονδίνο. Δημοσιεύει τη «Στροφή».
1932: Δημοσιεύει τη «Στέρνα».
1935: Δημοσιεύει το «Μυθιστόρημα».
1938: Πρόξενος στην Κορυτσά.
1938: Έπιστροφή από την Κορυτσά.
'Απόσπαση στο Έφυπουργείο Τόπου και Τουρισμού.
1941: Μέ την έξόριση έλληνική κυβέρνηση στην Αίγυπτο.

β) Η 'Ιστορία³

- 1) Έλληνική
1922: Μικρασιατική καταστροφή.

1924: 'Ανσκήρυξη Δημοκρατίας.
 1925 - 1928: Πολιτική αστάθεια.
 1928: 'Ο Βενιζέλος Πρωθυπουργός.
 1933 - 35: Πτώση Βενιζέλου — Πολιτική αστάθεια.
 1935: Θάνατος Δημοκρατίας — Παλιννόρθωση μοναρχίας.
 1936: Δικτατορία 4ης Αυγούστου.
 1940 - 41 OXI. 'Αλβανική έποποιία.
 1941. Κατάληψη 'Ελλάδας από Γερμανοϊταλούς και Βουλγάρους.

2) Εύρωπαϊκή

1925: 'Ιταλία· Φασισμός (Μουσολίνι)
 1933: Γερμανία· Ναζισμός (Χίτλερ)
 1936 - 49: 'Ισπανία· 'Εμφύλιος πόλεμος. 'Ηττα των δημοκρατικών και δικτατορία Φράνκο.
 1938: 'Ο Χίτλερ προσαρτά την Αυστρία.
 1939: Διαμελισμός Τσεχοσλοβακίας. Κατάληψη Πολωνίας από Χίτλερ. Β' Παγκόσμιος Πόλεμος.

γ) 'Αποσπάσματα από τὸ προσωπικὸ ἡμερολόγιο τοῦ Γ. Σεφέρη «Μέρες», Γ' 1934-1940.

1937 12 Δεκέμβρη, Ἀθήνα,

«Εἶναι πὸ εὐκολο νὰ περάσει καμὴλα ἀπὸ τὴν τρύπα θελόνας, παρὰ 'Ελλάδας πολιτικὸς νὰ καταλάβει τὴν 'Ελλάδα».

1938 Τρίτη, 5 'Ιανουαρίου, Ἀθήνα,

«'Ο τόπος αὐτὸς πὸν μᾶς πληγώνει, παῖ μᾶς ἐξευτελίζει...»

«Δὲν πιστεύω σ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους πὸν φλυαροῦν ἢ στοὺς ἄλλους πὸν δὲν ξέρουν τί κάνουν· δὲν ἐννοῶ νὰ βουλιάζω μέσα στὴν ἀπερίγραπτη μίξερια τῶν χαρακτῆρων - πιστεύω σὲ δύο - τρεῖς ἰδέες πὸν προχωροῦν, καὶ τώρα ὁκάμην, ὑστερ' ἀπὸ χιλιάδες χρόνι, σ' αὐτὴ τὴ γλώσσα.

Γι' αὐτὲς τίς δυὸ - τρεῖς ἰδέες πὸν πρέπει νὰ ζήσουν ἐδῶ... ὑπομένω αὐτὴ τὴν ἀθλιότητα».

13 Μάρτη

«Ακόμη τούτ' τὴν ἀνοιξὴ
 ραγιάδες, ραγιάδες,
 τοῦτο τὸ καλοκαίρι,
 καμμένη Ρούμελη»⁴

Ἀπρίλης, 'Εθνικὸς Κήπος

«Ἐπειτα (στὸ ὑπουργεῖο)· ἄνθρωποι μπερδεμένοι καὶ περίπλοκοι· ἕνα κρύμα γκρίζο - γκρίζο βράσιμης φωτῆς

οὐσίας - τοὺς τριγυρίζει καὶ βάφει τίς κινήσεις τους, τὰ λόγια τους, τίς πράξεις τους».

Σεπτέμβρης, Κυριακὴ βράδυ, Κηφισιά (Γράμμα)

«... καθὼς ἴμουν ἔτοιμος νὰ πλავίσω μὸν τηλεφώνησαν τὴν ἐπιστράτευση τῶν Τσέκων... Πέρασα ἀπὸ τὸ 'Υπουργεῖο... Βαρὶές ὥρες, Αἰσθάνομαι κανεῖς... τὸν ἀψηλὸ πυρετὸ τῆς Εὐρώπης πὸν ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή ἐτοιμαζότανε νὰ παραδοθεῖ στὸν πόλεμο...»

«...Ἐνιωθα μόνος, ἀποχωρισμένος ἀπὸ τὰ πάντα... Ὡς τώρα γεύτηκα πολλὰς φορὲς τὴ μόνωση μέσα στὸ παρὸν... Παράξενος κλονισμὸς νὰ γίνῃς πῶς ποτὲ δὲ θὰ μπορέσεις νὰ ἔχεις συντρόφους...»

«...Εἶναι ἀληθινὰ παράξενον νὰ ἔχεις ζήσει ὁλόκληρη τὴ ζωὴ σου γιὰ νὰ ὑπηρετήσεις ἕνα Θεὸ καὶ, ξαφνικὰ, νὰ βλέπεις πῶς κανένας πὰ δὲν τὸν πιστεύει τὸ Θεὸ σου. Ἀπέσβετο καὶ ἄλλον ὕδωρ. — Σὲ λίγο θὰ πρέπει ν' ἀποφασίσουμε μὰ γιὰ πάντα, σὲ τί ἀληθινὰ μπορεῖ νὰ χρησιμεύσει ἡ ζωὴ μας...».

1939

Δευτέρα, 13 Φεβρουαρίου

«Χτὲς προτελευταία ἀποκριὰ. Καρναβάλι στὴν Πλάκα. Ρομβίες καὶ ὀργάνια. Φωνὲς μεθυσμένων. Τοῖκνα ἀπὸ τὸ κοκορέτσιο καὶ μυρωδιὲς κραιοῦ στὸς δρόμους. Ὅλες τοῦτες αἱ μέρες σὰν ἀρρώστια, ἐδῶ πὸν κάθονται. Δὲ μ' ἐνοχλεῖ αὐτὸ τὸ ἀφάνταστο προστύχεμα πὸν προσδεύει ὁλοένα καὶ ἀποβλακώνει τὸ λαὸ...»

Μεγάλῃ Παρασκευῇ, 7 Ἀπρίλη

«Τὴ νύκτα βομβαρδισμὸς τοῦ Ἀλβάνου· τὴν αὐγὴ ἀπόβαση τῶν Ἰταλῶν...»

γ) Τρία ποιήματα ἀπὸ τὸ «Ἡμερολόγιο Καταστρώματος Α'»

Ο ΔΙΚΟΣ ΜΑΣ ΗΛΙΟΣ

'Ο ἥλιος αὐτὸς εἶταν δικὸς μου καὶ δικὸς σου· τὸν μοιραστήκαμε ποῖος ὑποφέρει πίσω ἀπὸ τὸ χρυσαφὶ μεταξωτὸ ποῖος πεθαίνει· Μιὰ γυναῖκα φώναζε κτυπώντας τὸ στεγνὸ στήθος της: «Δειλοὶ μὸν πῆραν τὰ παιδιὰ μου καὶ τὰ κομμάτισαν, οεῖς τὰ σκοτώσατε κοιτάζοντας μὲ παράξενες ἐκφράσεις τὸ βράδι τίς πυγολαμπίδες ἀφηγημένοι μέσα σὲ μιὰ τυφλὴ συλλογῇ». Τὸ αἶμα στέγνωσε πάνω στὸ χέρι πὸν τὸ πρασίνιζε ἕνα δένδρο ἕνας πολεμιστὴς κοιμότανε σφίγγοντας τὴ λόγχη πὸν τοῦ φώτιζε τὸ πλευρὸ.

«Οἱ Ἀγγλοὶ κοιμοῦνται, οἱ Γάλλοι γράφουν λαμπρὰ δοκίμια γενικῆς πολιτικῆς...»

Δευτέρα 10 Ἀπρίλη

«...Ἐδῶ κι ἕνα χρόνο οἱ τραγικὲς σπηγὲς ξανάρχονται τόσο συχνά, πὸν δὲν ἀξίζει πιά τὸν κόπο νὰ τίς ἀναφέρεις... Αὐτὸς ὁ πόλεμος... ἔχει τοῦτο τὸ χαρακτηριστικὸ: Μιὰ δύναμη τοῦ κακοῦ βρῆκε τὸν τρόπο νὰ ἐξευτελίζει, νὰ στρατατοῦρει, νὰ ἐκμηδενίζει ἕναν ὁλόκληρο κόσμον, βγάζοντας στὴν ἐπιφάνεια τὴν ἰδιοτέλεια, τὴ δειλία, τὴ μικροπρέπεια, τὴν ποταπότητα, πὸν πάει κανεῖς νὰ πιστέψει πῶς εἶναι οἱ βασικὲς ἰδιότητες τῶν ἀνθρώπων πὸν κυβερνοῦν αὐτὸ τὸν κόσμον. Ἡ δύναμη αὐτὴ τοῦ κακοῦ ἔχει τὴν ὄψη ἐνδὸς τέλεια μηχανοποιημένου κτήνους, ὁλωσδιόλου ἀνεύθυνου, γιατί ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἀνθρωπιά δὲν παίζει κανένα ρόλο στὸ οὐστημὰ της. Αὐτὴ εἶναι ἡ τιμωρία. Οἱ τιμωρούμενοι: μὰ λάσπη ἀπὸ ἀδυναμίες... Ὡστόσο ἡ φρίκη εἶναι πὸν δὲν μπορεῖς νὰ πεθάνεις μαζί μ' ἕνα φίλο...»

Κυριακὴ, 16 Ἀπρίλη

«...Προσπαθεῖ νὰ τὰ βγάλει κανεῖς πέρα, γιστὶ αὐτοὶ εἶναι οἱ κανόνες τοῦ παιχνιδίου. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὸ, καμιά ἀλληλεγγύη. Ἐκεῖ πὸν εἶμαι τοποθετημένος δὲν ἔχω συντρόφους».

Πέμπτη, 7 Σεπτέμβρη

Τσακισμένα νεῦρα. Τὸ ποτήρι ξεχειλίζει. Χτὲς πιάσαν τὸν Κωστάκη* καὶ τὸν ἐκτοπίζουν γιὰ ἕνα γράμμα στὸν Κανελλόπουλο, γραμμένο στὸ βρόντο».

Τρίτη, 17 Ὀκτώβρη

«...Ἀηδία. Δὲν πῆγα σήμερον στὴ δουλειὰ μου ἀπὸ καθαρὴ ἀηδία».

Εἶταν δικός μας ὁ ἥλιος, δὲ βλέπαμε τίποτε πίσω ἀπὸ τὰ χρυσὰ κεντάδια ἀργότερα ἤρθαν οἱ μαντατοφόροι λαχανιασμένοι βρώμικοι τρσυλίζοντας συλλαβὲς ἀκατανόητες
εἴκοσι μερόνυχτα πάνω στὴ στέρφη γῆς καὶ μόνο ἀγκάθια
εἴκοσι μερόνυχτα νιώθοντας ματωμένες τὲς κοιλιὲς τῶν ἀλόγων
κι οὔτε στιγμὴ νὰ σταματήσουν γιὰ νὰ ποῦν τὸ νερὸ τῆς βροχῆς
Εἶπες νὰ ξεκουραστοῦν πρῶτα κι' ἔπειτα νὰ μιλήσουν, σὲ εἶχε θαμπώσει τὸ φῶς.

Ξεψύχησαν λέγοντας: «Δὲν ἔχουμε καιρὸ» γγίζοντας κάτω ἀκτίδες·
ξεκνοῦσες πῶς κανεῖς δὲν ξεκουράζεται.

Οὐρλιαζε μιὰ γυναῖκα: «Δειλοὶ» σὰν τὸ αὐτὸ τῆς νύκτα
θὰ εἶταν ὡραία κάποτε σὰν ἐσένα
μέ στόμα ὕψος, τίς φλέβες ζωντανὲς κάτω ἀπ' τὸ δέρμα
μὲ τὴν ἀγάπη.

Ὁ ἥλιος αὐτὸς εἶταν δικός μας· τὸν κράτησες ὁλόκληρο δὲ θέλησες νὰ μ'
ἀκολουθήσεις

κι ἔμαθα τότε αὐτὰ τὰ πράγματα πίσω ἀπὸ τὸ χρυσάφι καὶ τὸ μετάξι·
δὲν ἔχουμε καιρὸ. Σωστὰ μιλήσαν οἱ μαντατοφόροι.

Α Φ Η Γ Η Σ Η

Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος πηγαίνει κλαίγοντας
κανεῖς δὲν ξέρει νὰ πεῖ γιατί
κάποτε νομίζουν πῶς εἶναι οἱ χαμένες ἀγῶνες
σὰν αὐτὲς ποὺ μᾶς βασανίζουνε τόσο
στὴν ἀκροθαλασσιὰ τὸ καλοκαίρι μὲ τὰ γροιμηφόωνα.

Οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι φροντίζουν τίς δουλειὲς τους
ἀτέλειωτα καρτιά παιδιὰ ποὺ μεγαλώνουν, γυναῖκες
ποὺ γερνοῦν δύσκολα
αὐτὸς ἔχει δυὸ μάτια σὰν παπαροῦνες
σὰν ἀνοιξιὰτικες κοιμμένες παπαροῦνες
καὶ δυὸ βρυσσοῦλες στὲς κόχες τῶν ματιῶν.

Πηγαίνει μέσα στοὺς δρόμους ποτὲ δὲν πλαγιάζει
δρασκελώντας μικρὰ τετράγωνα στὴ ράχη τῆς γῆς
μηχανὰ μᾶς ἀπέραντης δόξης
ποὺ κατάντησε νὰ μὴν ἔχει σημασία.

Ἄλλοι τὸν ἄκουσαν νὰ μιλᾷ
μοναχὸ καθὼς περνοῦσε
γιὰ σπασμένους καθρέπτες πρὶν ἀπὸ χρόνια
γιὰ σπασμένες μορφὲς μέσα στοὺς καθρέπτες
ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ συναρμολογήσει πιά κανεῖς.
Ἄλλοι τὸν ἄκουσαν νὰ λέει γιὰ τὸν ὕπνο
εἰκόνες φρίκης στὸ κατώφλι τοῦ ὕπνου
πρόσωπα ἀνυπόφορα ἀπὸ τὴ στοργή.

Τὸν συνηθίσαμε εἶναι καλοβαλμένος καὶ ἥσυχος
μονάχα ποὺ πηγαίνει κλαίγοντας ὁλοένα
σὰν τίς ἱππὲς στὴν ἀκροποταμὶὰ ποὺ βλέπεις ἀπ' τὸ τρένο
ξυπνώντας δακρυὰ κάποια συννεφιασμένη αὐγὴ.

Τὸν συνηθίσαμε δὲν ἀντιπροσωπεύει τίποτε
σὰν ὅλα τὰ πράγματα ποὺ ἔχετε συνηθίσει
καὶ σὰς μιλῶ γι' αὐτὸν γιατί δὲ βρίσκω
τίποτε ποὺ νὰ μὴν τὸ συνηθίσατε·
προσκυνῶ.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΜΕΡΑ

Εἶταν ἡ μέρα συννεφιασμένη. Κανεῖς δὲν ἀποφασίζει
φυσοῦσε ἕνας ἀγέρας ἐλαφρὺς: «Δὲν εἶναι γρήγορος εἶναι σιρόκος» εἶπε κάποιος.
Κάτι λυγρὰ κυπαρίσσια καρφωμένα στὴν πλαγιά κι' ἡ θάλασσα
γκρίζα μὲ λίμνες φωτεινὲς, πῶς πέρα.

8. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

α) Τὸ ποίημα γράφεται τὴν ἀνοιξὴ
τοῦ 38 καὶ πρωτοδημοσιεύτηκε στὸ πε-
ριοδικὸ «Νέα Γράμματα» στὰ τέλη
τοῦ ἴδιου χρόνου. Δύο χρόνια ἀργό-
τερα (1940) ὁ Σεφέρης τυπώνει τὴ
συλλογὴ «Ἡμερολόγιο καταστρώμα-
Α'», ὅπου ἐντάσσει τὸ «Γυρισμὸ» καὶ ἀτ-
ποιήματα ποὺ παραθέτουμε. Τὴν ἴδια
χρονιὰ κυκλοφορεῖ τὴ συλλογὴ «Τε-
τράδια γυμνασμάτων 1» καὶ τὸν τόμο
«Ποιήματα 1», ὅπου περιλαμβάνει τὸ
σύνολο τῆς μέχρι τότε ποιητικῆς του
παραγωγῆς.

β) Τὰ ποιήματα ποὺ παραθέτουμε σὰν
ὕλικό γιὰ τὴν προσέγγισή τοῦ «Γυρι-
σμοῦ» μπορεῖ νὰ ἔχουν ἐπιφανεια-
κὲς διαφορὲς μὲ τὸ ποίημα, ἀλλὰ μιὰ
προσεκτικότερη ἀνάγνωσή τους εὐκο-
λα θὰ ἀποκαλύψει τίς κοινὲς (μὲ τὸ
«Γυρισμὸ») φλέβες ποὺ ἀπλώνονται
στὸν κορμὶ τους καὶ μεταφέρουν στα-
θερὰ θεματολογικὰ ὕλικά, ὅπως εἶ-
ναι ἡ ἀπόγνωση γιὰ τὸ ἀλλοιωμένο
(ἀφιλο καὶ μουντὸ) περιβάλλον ποὺ
ἀναγκάζεται νὰ ὑπομένει τὸ ἄτομο καὶ
ἡ ἀγωνία του γιὰ τὸ ἀθέβαιο καὶ ζο-
φερὸ μέλλον.

γ) Ἀπὸ τὴ μελέτη τῶν σταχυολογή-
σεων ἀπὸ τὸ προσωπικὸ ἡμερολόγιο
τοῦ ποιητῆ φαίνεται εὐκόλα ἡ ἴδια
στάση ποὺ υἱοθετεῖ ὁ Σεφέρης τὴν πε-
ρίοδο αὐτή: στάση ἐναγώνιου ἀνθρώ-
που ἀπέναντι στὴ μιζέρια τῆς ζωῆς
καὶ στὸ ὑποβάθμιμο τῆς ποιότητάς
της. Ἐπισημαίνουμε παράλληλα τὴν
ἐλλειψὴ φίλων καὶ τὸ ἀναγκαστικὸ
—θεληματικὸ πέρασμά του μέσα ἀπὸ
τὰ ἐπιτακτικὰ μονοπάτια τῆς μόνωσης.

δ) Τὸ ποίημα γράφεται σὲ μιὰν ἀ-
ποφοροιστικὴ γιὰ τὴν καριέρα τοῦ ποιη-
τῆ στιγμὴ, ἀφοῦ μόλις ἔχει ἀποσπα-
στεῖ ἀπὸ τὴν Κορυπιά στὸ «Υφουπου-
γεῖο Τύπου καὶ Τουρισμοῦ. Οἱ συνθη-
κὲς ἐργασίας δὲν εἶναι εὐχάριστες
γιὰ τὸ Σεφέρη, ποὺ ἀπεχθάνεται
κάθε μορφὴ ἐξάρτησης ἀπὸ ἀριθμίες,
στενοκέφαλους καὶ ἀντιδραστικούς συ-
ναδέλφους καὶ προϊσταμένους, ποὺ
ὑπηρετοῦν τὸ ἀνελεύθερο καθεστῶς
τοῦ Ι. Μεταξά καὶ ὑποβλέπουν κάθε
φιλελεύθερο ἄτομο. Ὁ ποιητὴς νιώθει
παγιδευμένος σ' ἓνα τέτοιο περιβάλ-
λον, γεγονὸς ποὺ τὸ δείχνει (ἄμεσα ἢ
ὑπαινικτικὰ) καὶ στὸ προσωπικὸ του
ἡμερολόγιο.

ε) Τὸ ἱστορικὸ καὶ κοινωνικὸ πλαι-
σιό πρὸς βιώνει ὁ ποιητὴς στὸ ἐσωτερι-
κὸ ὁριοθετεῖται καὶ σφραγίζεται ἀπὸ
τὴν κυριαρχία τοῦ καθεστώτος τῆς 4ης

Οι στρατιῶτες παρουσίαζαν δπλα οὰν ἄρκισε νὰ ψιχαλίζει.
«Δὲν εἶναι γρηγὸς εἶναι σιρόκος» ἡ μὲνη ἀπόφαση ποὺ ἀκούστηκε.
Κι' ὅμως τὸ ξέραμε πὼς τὴν ἄλλη αὐγὴ δὲ θὰ μᾶς ἔμενε
τίποτε πιά, μήτε ἡ γυναίκα πίνοντας πλάι μας τὸν ὕπνο
μήτε ἡ ἀνάμνηση πὼς εἴμασταν κάποτες ἄντρες,
τίποτε πιά τὴν ἄλλη αὐγὴ.

«Αὐτὸς ὁ ἀγέρας φέρνει στὸ νοῦ τὴν ἀνοιξη» ἔλεγε ἡ φίλη
περιπατώντας στὸ πλευρὸ μου κοιτάζοντας μακριὰ «τὴν ἀνοιξη
ποὺ ἔπεσε ξαφνικὰ τὸ χειμῶνα κοντὰ στὴν κλειστὴ θάλασσα.
Τόσο ἀπροσδόκητα. Πέρασαν τόσα χρόνια. Πὼς θὰ πεθάνουμε;»
Ἔνα νεκρώσιμο ἐμβατήριον τριγύριζε μέσ' στὴν ψιλὴ βροχῇ.
Πὼς πεθαίνει ἓνα ἄντρας; Παράξενο κανέννας δὲν τὸ συλλογίστηκε.
Κι' ὅσοι τ' ὀσκέφτηκαν εἴταν οὰν ἀνάμνηση ἀπὸ παλιὰ χρονικὰ
τῆς ἐποχῆς τῶν Σταυροφόρων ἢ τῆς ἐν — Σαλαμίνι — ναυμαχίας.
Κι' ὅμως ὁ θάνατος εἶναι κάτι ποὺ γίνεται· πὼς πεθαίνει ἓνας ἄντρας;
Κι' ὅμως καρδίζει κανεὶς τὸ θάνατό του, τὸ δικό του θάνατο, ποὺ δὲν ἀνήκει
σὲ κανέναν ἄλλον

καὶ τοῦτο τὸ παιχνίδι εἶναι ἡ ζωὴ.
Χαμήλωνε τὸ φῶς πάνω ἀπὸ τὴ συννεφιασμένη μέρα, κανεὶς δὲν ἀποφάσιζε.
Τὴν ἄλλη αὐγὴ δὲ θὰ μᾶς ἔμενε τίποτε· ὅλα παραδομένα μήτε τὰ χέρια μας·
κι' οἱ γυναῖκες μας ξενοδουλεύοντας στὰ κεφαλόβρυστα καὶ τὰ παιδιὰ μας
στὰ λατομεῖα.

Ἡ φίλη μου τραγουδοῦσε περιπατώντας στὸ πλευρὸ μου ἓνα τραγούδι σακα-
τεμένο:

«Τὴν ἀνοιξη, τὸ καλοκαίρι, ραγιάδες...»
Θυμότανε κανεὶς γέροντες δασκάλους ποὺ μᾶς ἄφησαν ὄρφανούς.
Ἔνα ζευγάρι πέρασε κουβεντάζοντας:
«Βαρέθηκα τὸ δειλινὸ, πᾶμε στὸ σπῆτι μας
πᾶμε στὸ σπῆτι μας ν' ἀνάψουμε τὸ φῶς».

Ἀθήνα, Φεβρουάριος '39

Αὐτοῦστου, ποὺ παραμορφώνει τὴν
πολιτικὴ ζωὴ τῆς χώρας καὶ υποβαθμί-
ζει τὸ ἐπίπεδο τοῦ πολιτισμοῦ της. Ὁ
ποιητὴς ζεῖ τὸ δράμα τῆς χώρας του
μὲ τὴ διπλὴ ιδιότητα τοῦ δημόσιου
ὑπαλλήλου καὶ τοῦ πνευματικοῦ ἀν-
θρώπου, γεγονὸς ποὺ πιστοποιεῖ καὶ
τὸ προσωπικὸ συνειδησιακὸ του δρᾶ-
μα.

ζ) Ἡ πολιτικὴ κατάσταση στὴν Εὐ-
ρώπη εἶναι ἐξίσου ζοφερή. Ἡ ἐπιθε-
τικὴ συμπεριφορὰ τοῦ ναζισμοῦ καὶ τοῦ
φασισμοῦ καὶ ἡ ἐξάπλωσις τῶν ἀνελεύ-
θερων καθεστώτων δημιουργοῦν ἓνα
μόνιμο πλῆγμα ἀπειλῆς γιὰ τίς φιλε-
λεύθερες δημοκρατίες καὶ ἄγχος γιὰ
ὅλα τὰ εἰρηνόφιλα ἔθνη, ποὺ, ὅπως
ὁ ποιητὴς, ἔχουν νωπὲς μνήμες ἀπὸ

τὴ φρίκη τοῦ Α' Παγκόσμιου Πολέ-
μου.

Ὁ Σεφέρης δὲν ἔχει αὐταπάτες·
περιμένει τὸ ξέσπασμα τοῦ μεγάλου
πολέμου καὶ βλέπει ξεκάθαρα τὴν πε-
ριπέτεια στὴν ὁποία θὰ συρθεῖ σὲ λίγο
ἡ ἀνθρωπότητα.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Μιὰ πρὸ προχωρημένη δουλειὰ
ἀνάγνωσης θὰ περιλάβαινε καὶ μιὰ
«τρίτη ἀνάγνωση», ὅπου θὰ 'πρεπε νὰ
παίρναμε ὑπόψη καὶ ἄλλο «ὕλικό», ὅ-
πως ἱστορίες λογοτεχνίας, κριτικὲς ἐρ-
γασίες πάνω στὸ ἔργο τοῦ λογοτέχνη,
εἰδικὲς αἰσθητικὲς ἀναλύσεις πάνω
στὸ συγκεκριμένο ἔργο ποὺ διαβάζου-
με, μαρτυρίες γιὰ τὸν ἄνθρωπο κ.ά.

2. Δὲς τὸ σκῆμα ἀνάγνωσης ποὺ
προτείνει ὁ Δ. Μαρωνίτης (παρανά-
γνωση — ἀνάγνωση — φιλολογικὴ
ἀνάγνωση: «Ἡ διδασκαλία τῆς μον-
τέρνας ποίησης στὴ Μ.Ε.». Ἐκδόσεις
Ἐκπαιδευτηρίων Ζηριδῆ. Ἀθήνα 1978

3. Γιὰ σωστὴ ἐνημέρωση πάνω στὴν
ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ μεσοπολέμου
δὲς: Γ. Δαφνῆ: «Ἡ Ἑλλάς μεταξὺ
δύο πολέμων» Β' Ἐκδόση. Ἰκαρος
1974.

4. Οἱ τέσσερις πρῶτοι στίχοι ἀπὸ
τὸ γνωστὸ ὀκτάστιχο τῆς τουρκοκρατίας
ποὺ ἀπηχοῦσε τοὺς πόθους γιὰ ἀπελευ-
θέρωση τοῦ λαοῦ μας ἀπὸ τὸ δυνάστη.

5. Πρόκειται γιὰ τὸν Κ. Τσάτσο,
σημερινὸ Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας,
γαμπρὸ ἀπὸ ἀδελφὴ τοῦ Σεφέρη.

6. Δὲς: Σπ. Λιναρδάτου «Ἡ 4η
Αὐγούστου» Ἀθήνα, 1975.

Συνέχεια καὶ τέλος στὸ ἐπόμενο

ΑΠΟ ΤΗΝ ΞΕΝΗ ΠΟΙΗΣΗ

T. E. HULME

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Ἔνα ἀγγιγμα κρύου μέσα στὴ Φθινοπωρινὴ νύκτα...

Περπάτησα μακριά,

Καὶ εἶδα τὸ κοκκινωπὸ φεγγάρι ν' ἀκουμπᾷ πάνω σ' ἓνα φράχτη

ὅπως ἓνας κοκκινωπὸς ἄγρoτης.

Δὲ σταμάτησα νὰ τοῦ μιλήσω, ἀλλὰ τοῦ ἔγνεψα,

καὶ γύρω μας ἦταν τὰ μελαγχολικὰ ἀστέρια

μὲ πρόσωπα ὁσπρὰ οὰν τῶν παιδιῶν τῆς πόλης.

Μετάφραση Χ.Μ.

Γη. Ένας μικρός πλανήτης μέσα στο σύμπαν. Ένας μικρός πλανήτης με πολλή μεγάλη αξία για μας που ζούμε πάνω σ' αυτόν. Φέτος όλη η γη γιορτάζει. Όλος ο κόσμος γιορτάζει μια γιορτή που είναι αφιερωμένη στους αύριανούς κυρίους της γης. Τα παιδιά. Αυτά τα παιδιά που πρέπει να ζήσουν τώρα σ' ένα κατάλληλο περιβάλλον μακριά από πολέμους, για να μπορέσουν να γίνουν αύριο αξιοί πολίτες και να κυβερνήσουν σωστά τη γη. Τι λέει όμως; Η Ειρήνη. Να αυτό θέλει κάθε παιδί να υπάρχει. Τι θα μπορούσε άραγε να πει ένα παιδί αν το ρωτούσαν για την Ειρήνη;

Πόλεμοι, όπλα καταστροφές, πυρηνικές απειλές, φόνοι, αυτά γράφουν κάθε μέρα, οι έφημερίδες. Αυτά γράφουν μιλώντας για τον κόσμο. Αυτή είναι δυστυχώς η μορφή της γης. Κράτη και λαοί υποφέρουν, πεθαίνουν. Έκατομμύρια άνθρωποι σκοτώνονται κάθε χρόνο σε μάχες και αιματηρές συγκρούσεις. Πολλές χώρες γίνονται νεκροταφεία κάτω από φοβερές συνθήκες. Γνωρίζουν την πείνα, την στέριση, τον πόλεμο. Μέσα στην άθωα και άσχημά-τιστη ακόμα ψυχή τους φωλιάζουν όλες αυτές οι εικόνες που είναι κάτι φρικτό για μάτια άθωα.

Μάτια που δεν έφταιξαν σε τίποτα κι όμως πληρώνουν - πληρώνουν τα σφάλματα των άλλων. Τώρα ο κόσμος προσδεύει, οι πόλεμοι πρό-παι να λείψουν. Οι πόλεμοι γινόν-τουσαν πριν χιλιάδες χρόνια. Τότε ήταν μια έποχή που όλοι θέλωμε να ξεχάσουμε. Δεν κρατήσαμε τίπο-τε απ' αυτήν παρά μόνο τον πόλεμο. Αυτόν ακριβώς που έπρεπε να έχου-με ξεχάσει: ολότελα. Κι όμως όχι. Ο κόσμος προσδεύει: η επιστήμη προχωρεί κι ο πόλεμος μένει. Μένει: για να μας δείχνει ότι είμαστε α-πολίτιστοι, ότι ακόμη δεν έχουμε ξεχάσει: μια έποχή πριν χιλιάδες χρόνια. Είναι φρικτό. Και οι μεγά-λες δυνάμεις που το βλέπουν αυτό τι κάνουν; Τίποτα. Απολύτως τί-ποτα. Η προσφορά τους είναι ένα μεγάλο μηδενικό στη διεθνή ειρή-νη. Όχι μόνο αυτό αλλά με τα όπλα που κατασκευάζουν κά-νουν πιο ανεπτυγμένη στην ιδέα του πολέμου. Δεν σκέφτονται τα παιδιά. Δεν σκέφτονται τους νέους ανθρώ-πους. Κι τα αποτελέσματα του πο-

Ένα παιδί μιλάει για Ειρήνη!

λέμου τα είδαμε. Αυτοί που κυβερ-νούν τώρα τον κόσμο, όταν ήταν παιδιά ζούσαν μέσα στις φλόγες του πολέμου και τώρα που μεγάλω-σαν αυτά που είδαν όταν ήταν παι-διά τα κάνουν έργο κι έτσι κατα-στρέφουν κάθε όρατο κάθε τι που στολίζει τον κόσμο, τη φύση. Όλα είναι άσχημα κάτω από το βλοσυρό βλέμμα των δομοληστικών και των πυρηνικών όπλων. Όλα έγιναν σίδηρο, πάγος. Τώρα πιά δεν υπάρ-χει καμιά ζεστασιά, καμιά γοη-

Της Δήμητρας Σία Μαθήτριας Ε' Δημοτικού

τεία. Τίποτα σ' όμορφο και το ζε-στό. Τώρα η φύση δε θέλει πιά τα έργα των ανθρώπων, όμως οι άνθρω-ποι συνεχίζουν να την καταστρέφουν ανέλεγκτα, και όταν μετά ζητήσουν την βοήθειά της αυτή δεν μπορεί πιά να τους την δώσει. Γιατί την έχουν καταστρέψει δεν την έχουν αφήσει να τους δώσει βοήθεια. Ό-λα είναι άσχημα όταν κυβερνά ο πόλεμος χωρίς την ειρήνη υπάρχει ένα μεγάλο κενό μέσα στον κόσμο.

Αυτό το κενό προσπαθούμε να το σκεπάσουμε με την θρωμά των όπλων και του πολέμου. Όμως δεν σκεπάζεται. Χρειάζεται τη δροσιά και το άρισμα της Ειρήνης. Ένα άρωμα που σκορπίζει την ευωδιά της ανθρωπιάς την ευωδιά της ειρήνης.

Τι όμορφο που είναι να λέμε λόγια. Μά τι δύσκολο να κάνουμε έργα. Κάθε παιδί όμως αν κυβερνούσε α-πό ένα καμιάτι της γης θα σταμα-τούσε τους πολέμους, θα φύτευε ελα-στούς, ειρήνης για να απλώσουν σ' όλη την γη και να φτιάξουν ένα καλύτερο αύριο. Ο πόλεμος να να: κάτι μακρινό και άπιαστο κι όχι: να είναι κοντά μας τόσο κοντά μας που πολλές φορές να το ζούμε και εμείς οι ίδιοι. Η «Unisef» με τη συ-νεργασία του ΟΗΕ πρέπει να δημι-ουργή καινούργιες και καλύτερες συνθήκες ζωής. Μακριά από πόλεμο κοντά στην ειρήνη. Τα παιδιά να μην βλέπουν τα δάρβαρα αυτά έργα που εμείς οι ίδιοι τα δημιουργούμε. Ο αύριανός κόσμος να είναι μια νέα αυγή, μια νέα άνοιξη για την παι-κόσμια ειρήνη και για όλη την αν-θρωπότητα. Τα όπλα αυτά που καλ-λιεργούν το μίσος και την διχόνοια να εξαφανιστούν. Όμως τώρα ό-λα αυτά δεν είναι: ακατόρθωτα εί-ναι πάντως λίγο δύσκολα. Ένα πα-ράδειγμα είναι: η βία μας ή χώρα. Τόσες και τόσες φορές έχει δοκι-μάσει το μίσος και την όργη του πολέμου. Και δυστυχώς πολλοί γο-νεϊς καλλιεργούν στα παιδιά τους το μίσος για τους άλλους λαούς που κάποτε ήταν έχθροι μας.

Αυτό όμως είναι απαράδεκτο. Για τι αν και οι άλλοι λαοί σκεφτούν να ακολουθήσουν αυτή την τακτική τότε σίγουρα αντί να γινόμαστε κα-λύτεροι όλο και θα χειροτερεύουμε. Τα μίσση έχουν καλλιεργηθεί από πριν και έτσι τα παιδιά όταν με-γαλώνουν θα έχουν βρει έτοιμο το δρόμο του πολέμου. Τη λέξη Ειρήνη δεν πρέπει να τη βλέπουμε σαν μια από τις λέξεις που σχηματίζεται με μερικά από τα 24 γράμματα της άλ-φαβήτου. Πρέπει να ριζωθεί βαθιά μέσα μας. Να γίνει το πιστεύω το δικό μας και όλων των ανθρώπων της γης. Τα παιδιά πρέπει να ζούν και να μεγαλώνουν καλύτερα μα-κριά από μίσση. Και μέσα στις καρ-διές τους να κυμαρχει πάντα μια μεγάλη και ιερή λέξη Ειρήνη.

Ειρήνη για όλο τον κόσμο όλα τα έθνη όλες τις φυλές. Τα χέρια των παιδιών να ένωθούν όλα μαζί τάκι-νεζάκια, τα μαυράκια και όλα μα-ζί να υψώσουν τις αγίες φωνούλες και να φωνάζουν όλοι μαζί, ένωμέ-να ΕΙΡΗΝΗ.

Α' ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ

Κάθε έμβολιασμένο δένδρο, αποτελείται από δύο διαφορετικά μέρηματα: α) Τό τμήμα εκείνο που δίδει τήν κόμη του δένδρου, δηλαδή τούς κλάδους μ' όλη τήν φυλλομάζα, και προέρχεται από τήν έμβολιαζόμενη ποικιλία (υπέργειον τμήμα) β) τό τμήμα εκείνο που δίδει τό ριζικό σύστημα (υπόγειον τμήμα). Αυτό τό τμήμα στην δένδροκομική γλώσσα ονομάζεται υποκείμενο. Από τήν συμβίωση αυτή υποκειμένου και ποικιλίας, εάν είναι καλή ή κακή θα εξαρτηθεί ή διάρκεια ζωής του δένδρου. Αυτό εξαρτάται από τή καλή ή κακή βοτανική συγγένεια των δύο τμημάτων (ποικιλίας, υποκειμένου).

Τά υποκείμενα τά χωρίζουμε σε δύο ομάδες:

α) Τά σπορόφυτα:

Τά έν λόγω υποκείμενα προέρχονται από σπόρο (έγγενής πολλαπλασιασμός). Αυτά παρουσιάζουν καλλίτερη προσαρμογή εις τό περιβάλλον, μακροζωία, άντοχή εις τίς ασθένειες και τούς έκθερούς των δένδρων, τήν ξηρασία κ.λ.π. Έχουν όμως μεγάλη παραλλακτικότητα στη βλάστηση και σε άλλες ιδιότητες. Δίδουν δένδρα ζωηρά και δέν άνταποκρίνονται στις σημερινές τάσεις τής δένδροκομίας που απαιτεί δένδρα μικρής ή μετρίας ανάπτυξεως.

β) Οί κλώνοι:

Τά υποκείμενα αυτής τής κατηγορίας, προέρχονται από τεμάχια του δένδρου δηλαδή μοσχεύματα παραφυάδες κ.λ.π. (άγενής πολλαπλασιασμός). Τά υποκείμενα αυτού του είδους είναι φυσικό νά έχουν τίς ίδιες και άπαράλλαχτες ιδιότητες με τό μητρικό δένδρο άπ' όπου έχουν άφαιρεθεί τά τεμάχια.

Σήμερα ύστερα από μακροχρόνιες έργασίες των διαφόρων Ίδρυμάτων έρεύνης και προπαντός τής Μεγάλης Βρετανίας, υπάρχουν πάρα πολλά υποκείμενα κα-

Μήλα ποικιλίας Γκράννη Σμιθ ηλικίας δύο έτών έμβολιασμένα σε υποκείμενο M26 στο άγρόκτημα του κ. Νικ. Μαρκοβίτη

ΔΕΝΔΡΟΚΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

τάλληλα για τίς διάφορες περιοχές.

Β. ΜΟΝΤΕΡΝΟΙ ΟΠΩΡΩΝΕΣ

α) ΠΥΚΝΗ ΦΥΤΕΥΣΗ — NANA ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ

Η νέα τάση τής δένδροκομίας αποβλέπει στην έκμετάλλευση των δένδρων τά όποια έχουν μικρή ή μέτρια άνάπτυξη. Τά μεγάλα και ζωηρά δένδρα έχουν ύψηλό κόστος καλλιέργειας. Έπιβα-

λή επί νάνων υποκειμένων μπαίνει ένωρίτερα στην καρποφορία, από τό 2ον και 3ον έτος φυτεύσεώς της. Αντίθετα επί σποροφύτων, από τό 6ον έτος και άργότερα.

2) Η έτήσια παραγωγή είναι από κανονική.

3) Βελτιώνεται ή ποιότητα των καρπών και οί καρποί άποκτούν περίπου τό ίδιο μέγεθος.

4) Τά δένδρα αναπτύσσονται όμοιόμορφα και άποκτούν τό ίδιο ύψος.

5) Διαλέγει κανείς τό έπιθυμητό υποκείμενο, λαμβάνοντας υπ' όψη τίς έδαφοκλιματικές συνθήκες τής περιοχής όπου πρόκειται νά γίνει ή έγκατάσταση του όπωρώνος.

6) Έπειδή φυτεύονται πολλά δένδρα στο στρέμμα, δέν έχει και τόση μεγάλη σημασία άν συμβεί και καταστραφούν μερικά δένδρα.

7) Όλες οί καλλιεργητικές φροντίδες γίνονται πιδ άνετα, πιδ άπλά, πιδ γρήγορα και πιδ φθηνά, όπως είναι οί ψεκασμοί για τήν καταπολέμηση των έχθρων

Του Όδ. Ντινόπουλου Γεωπόνου

ρύνονται με πολλά έργατικά. Σήμερα άλλαξαν οί συνθήκες. Η έκμηχάνιση τής δένδροκαλλιέργειας είναι άναγκαία. Όπως είναι άναγκαία έπίσης, ή χρησιμοποίηση νάνων και ήμινάνων υποκειμένων τά όποια προσφέρονται καλύτερα για τήν έκμηχάνιση τής δένδροκαλλιέργειας. Τά νάνα και ήμινάνα υποκείμενα παρουσιάζουν τά άκόλουθα πλεονεκτήματα:

1) Η έμβολιασμένη ποικιλία

καὶ τῶν ἀσθενειῶν, τὰ κλαδεύματα, ἡ συγκομιδὴ κ.λ.π.

8) Μικρότερο κόστος ἀνὰ μονάδα παραγομένου προϊόντος.

9) Ἀποσβέννεται γρήγορα οἱ δαπάνες ἐγκαταστάσεως.

10) Γίνεται εὐκολώτερα ἡ προ-

σαρμογὴ πρὸς τὶς νέες ἀπαιτήσεις τῆς ἀγορᾶς ἀντικαθιστῶντας τὰ παλαιὰ δένδρα, μὲ ἄλλα νεωτέρων ποικιλιῶν πρὸ καταλλήλων.

Ἡ ἐγκατάσταση ἑνὸς ὁπωρῶνος μὲ νάνα ὑποκείμενα παρουσιάζει δύο σοβαρὰ μειονεκτήματα:

1) Ἀπαιτεῖται μεγαλύτερη δαπάνη γιὰ τὴν ἀγορὰ μεγαλύτερου ἀριθμοῦ δενδρυλλίων.

2) Τὰ ἔξοδα τῆς ἀρχικῆς ἐγκαταστάσεως εἶναι περισσότερα (πάσσαλοι, σύρματα κ.λ.π. διὰ τὴν ἐγκατάσταση τῆς παλμέτας)

6) ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΜΗΛΙΑΣ

ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΗΣ

Ζωηρότητα ὑποκειμένου	EAST MALLING Παλαιὰ ὑπ)να	MERTON S IMMUNE	MALLING MERTON	Νέα ὑποκείμενα MALLING	Σπορόφυτα
Πολὺ ἀδύνατα	—	—	—	M 27	—
Ἀδύνατα	M 9	—	—	—	—
Μετρίως ἀδ)τα	—	—	—	M 26	—
Μετρίως ζωηρὰ	M 7	—	MM 106	—	—
Ζωηρὰ	M 2	MI 793	MM 111	M 25	Bittenfelder
Πολὺ ζωηρὰ	M 16	—	MM 104 MM 109	—	Graham Jubileum Φυρίκι, ἀγριόμηλο

Γ) ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΩΝ

Ὅσο πρὸ νάνο εἶναι ἓνα ὑποκείμενο, τόση μεγαλύτερη φροντίδα καὶ περιποίηση ἀπαιτεῖ. Τὰ νάνα ὑποκείμενα γενικῶς, χρειάζονται γόνιμα καὶ ἀρδευόμενα ἑδάφη. Ἐπειδὴ δὲ, ἔχουν πτωχὸ καὶ ἐπιπόλαιο ρίζο σύστημα θέλουν ὑποχρεωτικὴ ὑποστήριξη (πάσσαλοι, σύρματα παλμέττα κ.λ.π.).

Οἱ ποικιλίες μηλιάς ἐμβολιαζόμενες στὰ διάφορα ὑποκείμενα παίρνουν διαφορετικὴ ἀνάπτυξη. Τὴν μεγαλύτερη ἀνάπτυξη τὴν παίρνουν ὅταν ἐμβολιασθοῦν σὲ σπορόφυτο (σπόροι φυρίκι ἀγριόμηλο Goldem Delicious κ.λ.π.) ἢ σὲ ζωηρὰ ὑποκείμενα (MM 104 MM 109 M 25 κ.λ.π.). Τὴ μικρότερη ἀνάπτυξη, τὴν παίρνουν ὅταν ἐμβολιασθοῦν ἐπάνω σὲ ὑποκείμενο M 27 (τὸ πρὸ νάνο ὑποκείμενο).

Ἡ ποικιλία Ντελίσσιους (Red Delicious) ὅταν ἐμβολιασθεῖ στὰ διάφορα ὑποκείμενα ἀναπτύσσεται ὡς ἑξῆς, σὲ σύγκριση μὲ τὴν ἀνάπτυξη ποὺ παίρνει ὅταν ἐμβολιασθεῖ ἐπὶ σποροφύτου.

- α) ἐπὶ M 27 15 — 20% περίπου
- β) ἐπὶ M 9 30% περίπου
- γ) ἐπὶ M 26 40% »
- δ) ἐπὶ M 7 50% περίπου
- ε) ἐπὶ MM 106 60% »

- στ) ἐπὶ M 2 65% »
- ζ) ἐπὶ MI 793 65% περίπου
- η) ἐπὶ MM 111 70 — 75% περ.
- θ) ἐπὶ MM 164 80% περίπου
- ι) ἐπὶ MM 109 90% »
- ια) ἐπὶ σποροφύτου 100% πλήρης ἀνάπτυξη

Κάθε ὑποκείμενο φρενάρει περισσότερο ἢ ὀλιγώτερο τῶν ἐμβολιαζόμενῃ ποικιλία. Κάθε ὑποκείμενο δὲν φρενάρει ἕξ ἴσου τὶς διαφορὰς ποικιλίες. Ὑπάρχουν διαφορὰς ὅλες οἱ ποικιλίες δὲν

ἔχουν τὴν ἴδια βοτανικὴ συγγένεια μὲ τὰ διάφορα ὑποκείμενα. Τὰ ὑποκείμενα ἐφόσον εἶναι ἄνοσα καὶ ἀπαλλαγμένα ἀπὸ ἰώσεις δίδουν τὴν πρὸ ὀρθὴ καὶ πρὸ κανονικὴ ἀνάπτυξη στὴν ἐμβολιαζόμενῃ ποικιλία.

Πρέπει νὰ μᾶς ἐνδιαφέρει ἕξ ἴσου ἡ ἐπιλογὴ τοῦ κατάλληλου ὑποκειμένου καὶ τῆς κατάλληλης ποικιλίας. Τὸ ὑποκείμενο ἀποτελεῖ τὴν βάση καὶ τὸ θεμέλιο τῆς ἐμβολιασμένης ποικιλίας.

ΠΡΟΣΕΞΑΤΕ

Οἱ στήλες τῆς «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ» εἶναι στὴν διάθεση ὅλων τῶν Ναουσαίων καὶ τῶν φίλων τοῦ περιοδικοῦ.

Οἱ ἀποστελλόμενες γιὰ δημοσίευση ἐργασίες καὶ ἄρθρα πρέπει νὰ εἶναι σύντομες μέχρι 6 τὸ πολὺ σελίδες γραφομηχανῆς, ὁριογραμμμένες καὶ νὰ μὴ ἔχουν δημοσιευθεῖ σὲ ἄλλο περιοδικὸ ἢ ἐφημερίδα.

Παράκληση οἱ ἐργασίες νὰ γράφονται στὴν δημοτικὴ.

Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» δὲν φέρει καμία εὐθύνη γιὰ τὶς ἐκφρασζόμενες γνώμες τῶν συνεργατῶν τῆς.

Ἐργασίας εἴτε δημοσιευθοῦν εἴτε ὄχι δὲν ἐπιστρέφονται.

Η «ΝΙΑΟΥΣΤΑ»

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βεροῖος

1. Παγκόσμια παραγωγή μήλων σε χιλ. τόννους

Χώρες	1975
Αυστρία	237
Βέλγιο	209,8
Γαλλία (3η)	1.820,4
(Golden Delirious)	1.250,4
Γερμανία (4η)	1.678,2
Δανία	80,5
Έλβετία	99
Έλλάς	263,7
Η.Π.Α. (2η)	3.309,9
Ίαπωνία	830
Ίσπανία (5η)	1.089,5
Ίταλία (2η)	2.030
Καναδάς	432,2
Μεγάλη Βρετανία	363
(Μήλα για ψήσιμο)	126
Όλλανδία	415
Πορτογαλλία	120
Τουρκία	640

Γεωργικές εΐδήσεις

2. Παγκόσμια παραγωγή άπιδιών σε χιλ. τόννους

Χώρες	1975
Αυστρία	38,0
Βέλγιο	46,5
Γαλλία	164,0
Γερμανία (3η)	315,0
Έλβετία	16,0
Έλλας	146,0
ΗΠΑ	203,9
Ίαπωνία (2η)	461,0
Ίταλία (1η)	901,0
(Passe Grassane)	405

Καναδάς	36,6
Μεγάλη Βρετανία	26,—
Όλλανδία	47,0
Πορτογαλλία	70
Τουρκία	188

3. Έκταση άμπελώνων

Χώρες	στρέμματα
α. Έλλάς	1.970.000
β. ΕΟΚ	28.170.000
γ. Ίσπανία και Πορτογαλλία	20.920.000

4. Παραγωγή σταφυλιών και κρασιού σε τόννους

Χώρες	Σταφύλια		Σταφίδες	Κρασιά
	οΐνοποιήσιμα	έπιτραπέζια		
α. Έλλάς	727.0000	238.000	141.300	563.600
β. ΕΟΚ	19.777.000	954.000	100	14.768.600
γ. Ίσπανία Πορτογαλ.	4.678.000	596.900	3.900	3.736.700

Έπιστολή

Άγαπητή «Νιάουστα»

Στο άρθρο του καθηγητή κ. Άν τώνη Τασιώνα για τις Τεχνικές Σχολές (τεϋχος 1ο σελ. 24), άς μου έπιτραπεί να παρατηρήσω ότι την θεμελίωσή τους έκανε ό τότε ύπουργός παιδείας Γρηγ. Κασιμάτης, ό όποιος στόν λόγο του μεταξύ άλλων τόνισε και τή έξής: «Τμής ένεκεν στόν πατέρα μας βουλευτή Ναούσης¹, άρχίζουμε άπό έδω τή κυβερνητική πρόγραμμα τής τεχνικής έκπαιδευσεως τών έλληνοπαίδων». Για τή λόγο αυτό ό Δήμος μας τότε άνακήρυξε τόν κ. Κασιμάτη επίτιμο δημότη Ναούσης και άποφάσισε νά τόν τιμήσει, νά δώσει τή όνομά του σ' ένα δρόμο τής πό-

λεως μας. Ποϋ όμως είναι ό δρόμος αυτός καμμιά πινακίδα δέν τή δείχνει.

Για τήν άποδοχή τής ύπουργικής προσφοράς άπό τή Δήμο μας καλό είναι νά μās δώσουν περισσότερες πληροφορίες οί κ.κ. Άγγελος Βαλαδωρος δημαρχεύων τις μέρες εκείνες, και ό Δημήτριος Τολούδης ύπάλληλος τού Δήμου.

Μετά τμής
ΛΑΖΟΣ ΚΟΥΛΗΣ

Σημειώσεις Ναόουσας

1) Πρόκειται για τόν βουλευτή Ναούσης Βουτυρά (περιοδ. 1928 — 1932), πεθερό τού ύπουργού Κασιμάτη.

**ΤΕΧΝΙΚΕΣ
ΣΧΟΛΕΣ
ΣΤΗ ΝΑΟΥΣΑ**

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Είκοστική κίνηση στην Θεσσαλονίκη και την 'Αθήνα

1) Τα τελευταία χρόνια ή είκοστική κίνηση και στην Ελλάδα όπως και στις προσδευμένες χώρες άρχισε να παίρνει διαστάσεις.

Έκτος από τις εκθέσεις συγχρόνων ζωγράφων και γλυπτών (άτομικες και ομαδικές) σε διάφορες πόλεις της Ελλάδος, γίνονται και σύγχρονα κτίρια που φιλοξενούν έργα μοντέρνας τέχνης.

Έτσι πρόσφατα εγκαινιάστηκε το Μουσείο σύγχρονης τέχνης Βασιλή και Έλίζας Γουλανδρή στην 'Ανδρο. Το μουσείο σύγχρονης τέχνης του κορυφαίου Έλληνα κριτικού της τέχνης Τεριάντ στην Μυτιλήνη, το Σκίρωνιο Μουσείο στην Έθνική οδό 'Αθηνών Κορίνθου με ιδιωτική πρωτοβουλία.

2) 'Ο Σύλλογος γλυπτών Ελλάδος παρουσίασε γλυπτά όλων των μελών του στον υπαίθριο χώρο του 'Ωδείου 'Αθηνών που θα διαρκέσει από 3) 9 έως 30) 9) 79. 'Ο χώρος θα μένει ελεύθερος μέρα και νύκτα και θα φωτίζονται τα γλυπτά κατάλληλα.

Τα έργα θα είναι όλων των τάσεων της τέχνης.

3) Στο ξενοδοχειακό συγκρότημα GERAKINA BEACH παρουσίασε ζωγραφική του ο γνωστός ζωγράφος της Θεσ) νίκης Βαγγέλης Μπάρας από 28) 7 έως 8) 8) 79 που ήταν θαυμάσια με την γνωστή του αναγλυφικότητα.

4) 'Υ δατογραφίες και σχέδια με σινική μελάνη από Έλληνικές φορεσιές παρουσίασε το Λαογραφικό και Έθνομολογικό μουσείο Μακεδονίας της λαογράφου 'Αθηνᾶς Ταρσούλη τιμώντας την μνήμη και το έργο της.

5) 52.000.000 δρχ. πουλήθηκε ένας πίνακας ζωγραφικής που απεικόνιζε έναν ναύτη. Το έργο ήταν του ζωγράφου του 20ου αιώνα «Maris» πουλήθηκε σε δημοπρασία στο Λονδίνο 1.450.000 δολ.

6) Έκθεση παιδικής ζωγραφικής

Του καθηγητού Καλών Τεχνών Θανάση Μηνόπουλου

με θέμα το «Παιδί» εγκαινιάσε ο ύπουργός κοινωνικών υπηρεσιών κ. Δοξιάδης στην Έθνική πινακοθήκη από 8 — 29 'Ιουλίου.

7) Έκθεση κεραμικής και αγγειοπλαστικής λειτουργεί στο Μαρούσι της «Πανελλήνιας Καλλιτεχνικής Κεραμικής». Αυτή είναι 21η Έκθεση.

8) 'Η Γκαλερί «Νέες μορφές» παρουσιάζει ζωγραφικούς πίνακες όλων των συνεργατών της ζωγράφων και γλυπτών. Θα διαρκέσει έως 30 Σεπτεμβρίου.

9) Ψηφιδωτά έργα παρουσιάζει

ο γνωστός ψηφιδογράφος Ιερέας Ν. Βασιλειάδης από 1 — 20 Σεπτεμβρίου στην οδό 'Αγίου Δημητρίου 75. Τα έργα του μοιάζουν με εικόνες του 9ου και 14ου αιώνα.

10) Βραβείο δεύτερο πήρε η Κεραμίστρια Μαρία Βογιατζόγλου στο Δ' Διεθνή Έκθεση Κεραμικής που έγινε στο Σόφοι της Πολωνίας.

11) Στο ξενοδοχειακό συγκρότημα PALLINI BEACH Χαλκιδικής παρουσίασαν την εργασία τους, ο γνωστός καλλιτέχνης Θανάσης Μηνόπουλος, Βαγγέλης Μπάρας, Μανώλης Καραγκούννης και Θαν. Μιλούδης με έργα τους γλυπτά — ζωγραφικά κεραμικά και ψηφιδωτά από 23) 8) 79. 'Η επιτυχία της ήταν πολύ μεγάλη.

12) Στην 'Ιθάκη εγκαινιάστηκε και δύο εκθέσεις ζωγραφικής — γλυπτικής με συνεργασία του Σκίρωνίου Μουσείου στα πλαίσια του Φεστιβάλ 'Ιθάκης. 'Η πρώτη είναι του αείμνηστου γλύπτη και ζωγράφου Κώστα Πολυχρονόπουλου και η άλλη είναι: ομαδική που παίρνουν μέρος καλλιτέχνες από την 'Ιταλία, Γαλλία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Γερμανία και 'Ισραήλ.

13) 'Η Δημοτική βιβλιοθήκη Πατρών παρουσιάζει ζωγραφική του διακεκριμένου ζωγράφου Βαγγέλη Μπάρα, του οποίου ή ζωγραφική με διάσταση έχει εκπληξήσει το φιλότεχνο κοινό.

14) Γλυπτά Μηνόπουλου στην Διεθνή Biennale Γλυπτικής 1977 του Σκυρωναίου Μουσείου. Στην αυτό έκθεση γλυπτά τους όλων των τάσεων της σύγχρονης τέχνης τα κράτη Έλλάς — Ρουμανία — Βραζιλία — 'Ιταλία — Ούγγαρι — Βουλγαρία — Βέλγιο — Κίνα — Βενεζουέλα — Γαλλία και Γιουγκοσλαβία. Είναι μια από τις καλύτερες της φετινής χρονιάς. Στην αυτήν επίσης έγινε και μια συνάντηση όλων των καλλιτεχνών που συμμετέχουν για ενημέρωση στις σύγχρονες τάσεις.

Έγκαίνια

χειροτεχνικής εκθέσεως Κέντρου

Έργαζομένου Κοριτσιού

Το Κέντρο Έργαζομένου Κοριτσιού ὁργάνωσε τὴν 8ῃ Ἑκθεσὴ Χειροτεχνίας στὴν αἴθουσα τῆς Δημοτικῆς Πινακοθήκης. Τὰ ἑγκαίνια ἔγιναν στίς 27 Ἰουνίου, ὥρα 8 τὸ βράδυ παρουσία τοῦ μητροπολίτη Βεροίας καὶ Ναούσης κ. Παύλου, τοῦ νομάρχου Ἡμαθίας κ. Γ. Γιαννόπουλου, τῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως, γονέων, μαθητῶν καὶ πλήθους κόσμου, ποὺ συνεχάρισαν τὴν Προϊσταμένη Εὐγενία Ζάλιου καὶ τίς διδάσκουσες, γιὰ τὸ ἔργο ποὺ ἐπιτελοῦν.

Ἡ ἑκθεσὴ αὐτὴ τῶν χειροτεχνιμάτων ποὺ οἱ μαθήτριες μὲ ἀπέραντη ὑπομονὴ καὶ ἀγάπη φιλοτέχνησαν, ἀποτελεῖ ἕνα σημαντικὸ γεγονός. Γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς δούλεψαν ὅλα τὰ μέλη τοῦ Κέντρου μὲ μεγάλο ἐνθουσιασμό. Οἱ μαθήτριες ἀπὸ πολὺ πιὸ νωρὶς ἀρχισαν νὰ φέρουν τὰ ἔργαχειρὰ τους καὶ νὰ βοηθοῦν στὴ διακόσμηση τῆς αἴθουσας. Ὅλα τὰ ἐκθέματα τοποθετήθηκαν ἀνάλογα μὲ τὸ εἶδος τους.

Τὰ τμήματα κεντήματος, χειρὸς καὶ μηχανῆς περιελάμβαναν τραπεζομάνδηλα, σεμὲν, κάδρα, τσεβρέδες, σεντόνια κ.λ.π.

Τὰ τμήματα κοπτικῆς — ραπτικῆς: ὁτιδήποτε ἀφορᾷ τὸ γυναικεῖο καὶ νεανικὸ γούστο: γιγέτες — φούστες — μπλουζές — πουκάμισα — νυκτικὰ — φορέματα κ.λ.π.

Τὸ τμήμα πλεκτομηχανῆς περιελάμβανε ὅλα τὰ εἶδη πλεκτῶν: ζακέτες, πουλόβερ, ἑσάρπες, παιδικὰ σύνολα κ.λ.π.

Τέλος μὲ δλόκληρη γωνιά ἦταν ἀφιερωμένη στὸ παιδί μὲ χίλια δυὸ διαφορετικὰ παιχνίδια πλεκτά, ρουχαλάκια κ.λ.π.

Ὅλα αὐτὰ σὲ πρωτότυπα σχέδια, δημιουργοὺς συνδιασμούς ἀφογὰ δουλεμένα.

Ἡ Ἑκθεσὴ τοῦ Κέντρου Έργαζομένου Κοριτσιού γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ σημείωσε μεγάλη ἐπιτυχία.

Τὸ προσωπικὸ τοῦ ΚΕΚ, ἡ προϊσταμένη δις Ζάλιου, ὁ Νομάρχης κ. Γιαννόπουλος καὶ ὁ σεβασμιώτατος κ. Παῦλος

Μικροὶ ἐπισκέπτες θαυμάζουν τὴν παιδικὴ γωνιά τῆς Ἑκθέσεως

ΤΟ ΛΑΪΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Το πολιτιστικό Κέντρο Ναούσης στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του για την πολιτιστική ανάπτυξη της πόλης μας, δημιούργησε το Λαϊκό Πανεπιστήμιο..

Σκοπός του Λαϊκού Πανεπιστημίου είναι η έμπρόρφωση όλων των συμπολιτών μας και της επαρχίας Ναούσης, όσων είχαν τη διάθεση να σπουδάσουν, αλλά οικονομικές ή άλλες δυσχέρειες δεν τους το επέτρεψαν.

Η μόρφωση την οποία θα προσπαθήσει να παράσχει το Λαϊκό Πανεπιστήμιο αναφέρεται σε όλους τους τομείς της σύγχρονης γνώσης και έπιστήμης.

Πρόθεση του Λαϊκού Πανεπιστημίου δεν είναι να δώσει σ' όσους το παρακολουθούν χαρτιά ή διπλώματα αλλά να βοηθήσει τους μαθητές του να μπορέσουν να βρουν το κλειδί της αληθινής γνώσης και να τους δώσει τα εφόδια μόνοι τους να επεκτείνουν τον όριζοντα της σκέψης τους.

Τα μαθήματα του Λαϊκού Πανεπιστημίου γίνονται κάθε Τετάρτη τις απογευματινές ώρες στην αίθουσα του Πνευματικού Κέντρου και είναι διαρκείας δύο ωρών. Την πρώτη ώρα γίνεται ανάλυση του θέματος από τον διμήλητη - διδάσκοντα και την δεύτερη ώρα συζήτηση πάνω στο θέμα, για την καλύτερη κατανόηση και διευκρίνηση του θέματος από όλους το παρακολουθούν.

Τα μαθήματα τα παρακολουθούν όσοι το επιθυμούν ανεξάρτητα από ηλικία ή φύλο.

Ομιλίες του Λαϊκού Πανεπιστημίου κατά την περίοδο 1978 - 1979

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 1ο

Θέμα: Εισαγωγή στη πολιτική οικονομία. Οικονομικές θεωρίες.
Ομιλητής: Δημήτρης Βλάχος
δικηγόρος οικονομολόγος.
6 Δεκεμβρίου 1978.

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 2ο

Θέμα: Συστήματα απονομής δι-

καισύνης. Διάκριση δικαστηρίων.
Ομιλητής: Γεώργιος Πολάκης.
δικηγόρος.

13 Δεκεμβρίου 1978

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 3ο

Θέμα: Ιστορία της ιατρικής.
Η ιατρική σήμερα.

Ομιλητής: Νικόλαος Κασάπης
ιατρός

20 Δεκεμβρίου 1978.

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 4ο

Θέμα: Η ιστορία της γεωργίας.
Ομιλητής: Όδυσσεύς Ντινόπουλος
γεωπόνος.

10 Ιανουαρίου 1979.

Επιμέλεια

Θωμά Άλδάκου

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 5ο

Θέμα: Η φυσική στην ύπηρεσία της ανθρωπότητας.

Ομιλητής: Σταύρος Σαμαράς
φυσικομαθηματικός.

17 Ιανουαρίου 1979

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 6ο

Θέμα: Πληθωρισμός: Αίτια συνέπειες, αντιμετώπιση.

Ομιλητής: Δημήτρης Βλάχος
δικηγόρος οικονομολόγος.

24 Ιανουαρίου 1979

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 7ο

Θέμα: Ανάγκες του παιδιού της προσχολικής ηλικίας.

Ομιλήτρια: Εύτυχία Νανάκου
ψυχολόγος και διευθύντρια του
ψυχολογικού κέντρου παιδών Β.
Έλλάδος.

31 Ιανουαρίου 1979.

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 8ο

Θέμα: Η βιομηχανία της φρουτοπαγωγής ή εξέλιξη και οι προοπτικές της

Ομιλητής: Δρ. Νίκος Ι. Σπάρτης
καθηγητής денδροκομίας του
ΚΑΤΕΕ Θεσσαλονίκης

7 Φεβρουαρίου 1979

του Πολιτιστικού Κέντρου Ναούσης

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 9ο

Θέμα: Ε.Ο.Κ. Ελλάδα

Ομιλητής: Αντώνιος Γουλαράς
οικονομολόγος

14 Μαρτίου 1979

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 10ο

Θέμα: Προβλήματα προσαρμογής των αγροτών στη βιομηχανική κοινωνία.

Ομιλητής: Βασίλειος Φίλιας
κοινωνιολόγος καθηγητής Παντείου σχολής.

18 Μαρτίου 1979

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 11ο

Θέμα: Πρακτικές συμβουλές που αφορούν την σωματική και ψυχική υγεία του παιδιού της σχολικής ηλικίας.

4 Απριλίου 1979

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 12ο

Θέμα: Η προστασία του περιβάλλοντος.

Ομιλητής: Κων)νος Μπλιάτσας
φοιτητής

11 Απριλίου 1979

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 13ο

Θέμα: Τα υπέρ και τα κατά της κοινής αγοράς

Ομιλητής: Γιάνναρος Γρηγόριος
οικονομολόγος δημοσιογράφος.

5 Μαΐου 1979

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 14ο

Θέμα: Το δίκαιο στις εύρωπαικές κοινότητες.

Ομιλητής: Δοῦδος Γεώργιος
δικηγόρος

23 Μαΐου 1979

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 15ο

Θέμα: Μοντέρνοι μέθοδοι οινολογίας στην Γαλλία.

Ομιλητής: Εὐάγγελος Σουφλέρος
διδάκτωρ μηχανικός οινολογίας Πανεπιστημίου Μπορντώ.
Επιμελητής γεωργικής τεχνολογίας Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

30 Μαΐου 1979

Ξεκινήσαμε μ' ένα σκίρτημα στην καρδιά, ίσως αυτό που λέμε χαρά ή λαχτάρα, κι ύστερα αυτό έγινε λάμψη στ' πρόσωπα, έγινε τραγούδι που πλημμύρισε τον τόπο. Και με τραγούδι φτάσαμε στη Φούρκα, στην τοπική οδηγική κατασκήνωση σ' ένα τόπο γεμάτο έλ:ά, θάλασσα και ήλιο. Τοπίο ξερό, άδρό, με θάμπα ξέθωρα χρώματα, αλλά γνήσιο κι άψεγάδιαστο, ένας τόπος κατάλληλος για να διδάξει τη ζωή στο θπαιθρο χωρίς την παραμικρή δόθβεια του μηχανικού πολιτισμού. Ένας τόπος κοινός, ίσως πολύ κοινός κι απάράλλαχτος με δεκάδες

Μέρες ξενοιασιās του Σ.Ε.Ο. Ναούσης στη Φούρκα

άλλους έλληνικούς τόπους, ώστόσο ήταν μοναδικός όταν τον συνόδευσαν οι σκέψεις εκείνων των στιγμών, κι ίσως αυτός νά'ναι ο διαθύτερος διαχωρισμός των τόπων και χωρών, το ότι υπάρχουν ξεχωριστές σκέψεις για κάθε τοπίο που ξεπηδούν από την ιδιαιτερότητά τους.
Η ζωή σε μία κατασκήνωση προυποθέτει χιούμορ, ζωντάνια, υπομονή, μπόεμικη ξενιασιά και... ψυχραιμία. Κανείς δεν ξέρει τι μπορεί νά του συμβεί ως τη στιγμή που θα του συμβεί κάτι απρόσμενο όπό-

ΓΚΙΤΣΟΞ Κατερίνας Τζάμου

Τής Κατερίνας Τζάμου

τε θα ξέρει... Θα ξέρει ότι τα πάντα είναι πιθανά, ότι τίποτε δεν είναι άπραγματοποίητο υπό τον ήλιο — και πρό πάντος υπό το βλέμμα της άρχηγού — ότι όλα είναι δυνατά και τίποτα αδύνατο και πολλά άλλα χρήσιμα πράγματα που μαζί με τους κόμπους και τις κατασκευές, αποτελούν τα βασικά μαθήματα της κατασκηνωτικής ζωής σε πέντε κανόνες:

1. Ποτέ μη λές «αδύνατο» πριν δεις το «δυνατό».
2. Ποτέ μην πεις πώς αγαπās τη φύση πριν μάθεις τι θα πει οδηγική φυσιολατρεία.
3. Προετοιμάσου για το ανέλπιστο για να είσαι πανέτοιμη για το πιθανό.
4. Μάθε να χειροκροτείς κάθε τρέλλα του άρχηγείου γιατί αλλιώς θα πλήξεις.
5. Μάθε να υπομένεις τα πάντα για να σου φανούν παιχνιδάκι τα ύπόλοιπα δεινά.

Αυτά και άλλα δευτερεύοντα μα-

θαίνονται σε μία κατασκήνωση και μεταφράζονται ως εξής: Μην απογοητεύσαι: μέτις βαριές άγγαρείες: πριν ακολουθήσουν οι διαρύτερες, μη δίνεις στις λέξεις την κανονική τους σημασία, γιατί δεν ξέρεις πώς τις εξηγούν στα μέτρα τους, οι άρχηγοί, γι' αυτό περίμενε πρώτα τα άποτελέσματα πριν σπαταλήσεις άδικα τον ένθουσιασμό σου, προετοιμάσου για ένα μεγάλο παιχνίδι με μόρς και κρυπτογραφικά, για να τα καταφέρεις σε περίπτωση παιχνιδιού με άνιχνευτικά, τρέχα υπάκουα για «ομαδικές εξορμήσεις στη φύση» και ξύπνα για νυχτερινό παιχνίδι χωρίς διαμαρτυρίες, γιατί δεν ξέρεις τι άλλο μπορεί να σε δάλουν να κάνεις. Γι' αυτό είναι απαραίτητη η ψυχραιμία. *Αν θυμώσεις έχασες όλο το γλέντι με το να βλέπεις τους άλλους να θυμώνουν. Χιούμορ πρέπει να διαθέτεις άφθονο και να παίρνεις τα πράγματα όπως έρχονται: προσπαθώντας να διασκεδάσεις με κάθε τι έστω κι αν αυτό δεν δίνει τέτοιες ευκαιρίες. *Έτσι αντι-

■ ΣΥΝΕΧΕΙΑ στην σελίδα 129

Ὁ Σύλλογος τῶν ἐν Ἀθήναις Ναουσαίων

«Ὁ Ζαφειράκης» καὶ οἱ κυριώτερες δραστηριότητές του

Ὁ Σύλλογος ἱδρύθηκε μὲ πρωτοβουλία τοῦ Κ. Χατζηγηγοριάδη καὶ ἄλλων Ναουσαίων. Ἦταν ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη οἱ Ναουσαῖοι τῇ «Ἀθῆνας νὰ συσπειρωθοῦν καὶ νὰ ἀποτελέσουν ἓνα Σύλλογο γιὰ τὴν υπεράσπιση τῶν συμφερόντων τους. Στις 10 Ἰανουαρίου 1966 πραγματοποιεῖται μὴ συγκέντρωση περίπου 40 Ναουσαίων στὴν αἴθουσα τῆς «Μακεδονικῆς Ἑστίας» ὁδὸς Νικητορᾶ 10 καὶ ἐκλέγεται τὸ πρῶτο διοικητικὸ συμβούλιο. Κωνστ. Χατζηγηγοριάδης πρόεδρος, Ι. Κύρτης ἀντιπρόεδρος, Δ. Τουσιάδης γεν. γραμματεὺς, Δημ. Βαϊνανίδης ταμίας, καὶ Θάλεια Σαμαρᾶ, Μιχαὴλ Κούλης καὶ Γρ. Ἀγγελάκης σύμβουλοι. Ὁ Σύλλογος φέρει τὴν ἐξῆς ἐπωνυμία «Σύλλογος τῶν ἐν Ἀθήναις Ναουσαίων Ὁ ΖΑΦΕΙΡΑΚΗΣ».

Ἡ σφραγίδα τοῦ Συλλόγου φέρει ὡς ἐμβλημα τὸν φοῖνικα ἀναγεννώμενο ἀπὸ τὴν τέφρα.

Οἱ σκοποὶ τοῦ Συλλόγου καθορίσθηκαν μὲ τὸ καταστατικὸ οἱ ἐξῆς:

1) Προβολὴ ἱστορικῶς καὶ τουριστικῶς τῆς πόλεως Ναούσης ὡς καὶ μελέτη καὶ ἐρευνα τῶν διαφορῶν προβλημάτων ποὺ ἔχουν σχέση μὲ τὸν παραπάνω σκοπὸν. (Ραδιόφωνο, τηλεόραση, διαλέξεις).

2) Γνωριμία καὶ ἀνάπτυξη σχέσεων μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου ἰδιαίτερα τῶν νέων καὶ γενικὰ τῆς ποροικίας τῶν Ναουσαίων Ἀθηνῶν.

Ἡ πιὸ μεγάλη καὶ ἐπιτυχὴς δωρεὰ τοῦ Συλλόγου εἶναι ἡ προσφορά πρὸς τὸν Δῆμο Ναούσης τῶν δύο μεγαλοπρεπῶν προτομῶν τοῦ Ζαφειράκη καὶ τοῦ γέρου—Καρατάσιου ποὺ τοποθετήθηκαν στὸ Κιόσκι, στὴν πλατεία Ἡρώων. Ἡ δαπάνη τῶν προτομῶν μαζὶ μὲ τὰ θάρρα καὶ τὰ λοιπὰ ἔξοδα ἀνῆλθε σὲ 150.000 δρχ. περίπου. Στὴν προτο-

μὴ τοῦ Ζαφειράκη γράφηκε τὸ ἐπίγραμμα «Μαρτυρὶ ἡρωικῇ ἡ γέτι περιφῆμου πόλεως Ναούσης ἄρχοντι Ζαφειράκη Θεοδοσίου Λογοθέτη, Σύλλογος Ναουσαίων Ἀθηνῶν, εὐγνωμόνως τιμῆς ἔνεκε». Ζαφειράκης ἀνέθηκε 25 Ἀπριλίου 1971. Στὴν δὲ προτομῇ τοῦ Καρατάσιου γράφηκε τὸ ἐπίγραμμα: «Τέκνον ἡρωικῇ προμάχῳ Ἡρωικῆς πόλεως Ναούσης ἀρχιστρατήγου Ἀναστασίου Καρατάσιου «Γέρο — Καρατάσιου» Σύλλογος Ναουσαίων Ἀθηνῶν Ζαφειράκης εὐγνωμοσύνης τιμῆς ἔνεκεν ἀνέθη-

κεν». 25 Ἀπριλίου 1971.

Ὁ Σύλλογος προσέφερε 50.000 δρχ. γιὰ τὴν φιλοτέχνηση ἀπὸ τὸ ν.Δῆμο Ναούσης τοῦ μνημείου τῶν ἡρωίδων τῶν Στουμπάνων.

Μὲ πρωτοβουλία τοῦ Συλλόγου τελεῖται κατ' ἔτος δοξολογία ἡ λειτουργία μετὰ ἀρτοκλασίας στὸν ναὸ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τοῦ Λαμπαδιάρη. Αὐτὴ τελεῖται τὴν Κυριακὴ τῆς ὁρθοδοξίας κάθε ἔτος σὲ ἀνάμνηση τῆς μέρας ποὺ κηρύχθηκε ἡ ἐπανάσταση τῆς Νάουσας τὸ 1822

Ἑκπαιδευτικὴ ἐκδρομὴ μαθητῶν στὰ Λευκάδια

Στις 10 Ἀπριλίου οἱ μαθητὲς τοῦ Λυκείου Ἀρρένων Νάουσας ἐπισκέφθηκαν μὲ τοὺς καθηγητὰς τους τοὺς τάφους τῶν Λευκαδίων.

Ὁ συμπολίτης μας, κ. Κων/νος Λιάμπας, εὐγενέστατος, μᾶς ξενάγησε στὸν ἱερὸ τοῦτο γῶρο καὶ μᾶς κατέπληξε μὲ τίς γνώσεις του καὶ τὴν περηφάνειά του γιὰ τὰ δημιουργήματα αὐτὰ ποὺ ἀντικατοπτρίζουν τὸ μεγαλεῖο τοῦ Μακεδονικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ὁ τάφος τῆς Κρίσεως, ὅπως μᾶς εἶπε, εἶναι ὁ μεγαλύτερος τάφος τῆς γῆς καὶ τοποθετεῖται μεταξύ 4ου—3ου αἰῶνα π.χ.

Μὲ τὴν μοναδικὴν πρόσοψη, τὸν ὑψηλὸ προθάλαμο, τὴν κατ' ἄξονα κίνηση ἀποκατὰ ἰδιαίτερη θέσιν στὴν ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Ἡ πρόσοψη τοῦ τάφου μὲ τίς τέσσαρες γραπτὲς μορφές καὶ τίς ἐν-

δεκα γραπτὲς μετόπες στὴ θέσιν τοῦ δωδεκάορθου τῶν Χριστιανικῶν χρόνων συνδέει πολὺ πληροῦς χρόνους μὲ νεώτερους. Σὲ πολλὰ σημεῖα μᾶς θύμιζε ἔντονα τὰ διώροφα «Ντόπι» σπίτια ποὺ κοσμοῦν μέχρι σήμερα γραφικὲς γειτονιές τῆς Πόλης μας ἐνῷ ἡ παράσταση τῶν χριτῶν Αἰακοῦ καὶ Ραδάμανθυ — καταπληκτικὴ σὲ χρῶμα καὶ σύλληψη — μᾶς ὁδήγησε στὸν Πλάτωνα καὶ τὸ ἱδρυτικὸ του «Περὶ Ἀρετῆς» ποὺ καταξιώνει τὴν Ὑπερβῆ.

Φύγαμε ἐντυπωσιασμένοι, ἀλλὰ καὶ περήφανοι γιὰ τὴν καταγωγή μας, γιὰ τὴ γῆ μας καὶ τοὺς προγόνους μας ποὺ μεγαλοῦργησαν μὲ τὸ πνεῦμα τους καὶ τὴν ἀγάπην τους σὲ κάθε ὥρα καὶ ὀνῆλδ.

Μαρία Βασ. Γιαννακοῦ
Καθηγήτρια Λυκείου Ἀρρένων
Νάουσας

Κυνηγετικός Σύλλογος Ναούσης

Ένας από τους πιο δραστήριους συλλόγους της πόλης μας είναι και ο Κυνηγετικός Σύλλογος. Τεκμήριο της δραστηριότητας του Συλλόγου Κυνηγών είναι οι δύο φωτογραφίες που δημοσιεύουμε στο σημερινό τεύχος.

Ο Σύλλογος ιδρύθηκε το έτος 1920 (23 Σεπτεμβρίου 1920). Είναι από τους πιο παλαιούς συλλόγους της πόλης μας. Οι πρώτοι κυνηγοί που ψήφισαν το καταστατικό (ιδρυτικά μέλη) είναι οι έξης: 1) Γεώργιος Κ. Λόγγος, 2) Δημ. Πλιατσούκας, 3) Πέτρ. Πετρίδης, 4) Χριστ. Πετρίδης, 5) Φιλ. Κύρκας, 6) Έμμ. Δημ. Τουρπάλης, 7) Δημ. Πασαλάρης, 8) Θεοδ. Τσιόφκας, 9) Βασ. Κατσούρας, 10) Γεωργ. Τουρπάλης, 11) Δημ. Μάραντης, 12) Θεοδ. Λαναράς, 13) Γ. Σμέρνος, 14) Γρηγ. Σμέρνος και 15) Σταύρος Βώλος.

Το καταστατικό περιλαμβάνει συνολικά 24 άρθρα. Το πρώτο άρθρο αναφέρει την ίδρυση του συλλόγου. Άρθρον 1ον 'Ιδρύεται έν Ναούση Σύλλογος τών Κυνηγών υπό τήν επωνυμίαν «Κυνηγετικός Σύλλογος Ναούσης». Το δεύτερον άρθρον περιλαμβάνει τούς σκοπούς του Συλλόγου οι όποιοι είναι οι έξης:

Α) 'Η διοργάνωσις κατά τήν εποράν τών δημητριακών κυνηγετικών έκδρομών προς έξόντωσιν τών εις τήν γεωργίαν επιζημιών πτηνών.

Β) 'Η διοργάνωσις έκδρομών προς έξόντωσιν τών εις τήν γεωργίαν και κτηνοτροφίαν επιζημιών ζώων.

Γ) 'Η προστασία του κυνηγίου διά τής συστηματικής καταδιώξεως και έξοντώσεως τών εις τουτο επιζημιών ζώων ήτοι: Λύκων, Άλώπεκων, Άγριογάτων,

Στή φωτογραφία διακρίνονται οι Στέργιος Τσουκαλός, Δημήτριος Σταμάτης, Μητούσης Τσουκαλός, Κώστας Μάντος και Τσιώλης Γερούσης - Τσουκαλός

Μία ομάδα κυνηγών με τό θύραμά μας. Διακρίνονται οι: Τσαρνούχας Βασίλης, Σεράτης Τάκης, Γιαννούλης Στέργιος, Σεράτης Λάμπης, Τσουκαλός - Γερούσης Τσιώλης, Τόσιος - Μπρίλος Χρήστος και Σιούλας Λευτέρης

Έρακων, Κοράκων κ.τ.λ. δι' εκμίσθωσης ειδικών κυνηγών εφωδιασμένων με ειδικές άδειας κατά τούς μήνας καθ' ους απαγορεύεται ή θήρα διά τόν ως άνω σκοπόν.

Δ) 'Η καταπολέμησις του συστήματος τής θήρας διά δυκτίων και συρμάτων ως προσβαλόντων

επί τό πλείστον ήμερα ζώα.

Ε) Τήν προμήθεια όπλων, πυρίτιδος και λοιπών χρειωδών διά τήν θήραν και ειδικών κυνηγετικών κυνών.

Λεπτομέρειες για τήν δράση του συλλόγου τών Κυνηγών θα δημοσιεύσουμε σε προσεχές τεύχος τής «Νιόουσας».

Γεννήθηκε στην Νάουσα στις 18 Νοεμβρίου του 1954. Άρχισε να ασχολείται με τον άθλητισμό το 1968. Μέχρι το 1970 γυμνάζονταν μόνος του. Στις αρχές του 1971 έγινε μέλος του ΦΑΣ Νάουσα. Γυμναστής του ήταν ο κ. Θεόφιλος Διάφας, ο οποίος τον βοήθησε να πετύχει κάτι καλό. Εκείνη τη χρονιά πήρε μέρος στον ανώμαλο δρόμο των 4.000Μ έφηβων που διοργάνωσε ο ΣΕΓΑΣ στη Γεωργική Σχολή Θεσ/νίκης και ήλθε πρώτος με 12'42". Την επόμενη χρονιά πήρε μέρος στους Πανελλήνιους Μαθητικούς που έγιναν στην Όλυμπια και τερμάτισε 8ος και στους Πανελλήνιους έφηβικούς όπου στα 2000Μ στήπλ ήλθε 8ος με 6'16".

Το 1973 στο Πανελλήνιο πρωτάθλημα ανωμάλου δρόμου ήλθε 7ος. Για ένα χρόνο έμεινε στάσιμος στις επιδόσεις. Την επόμενη χρονιά κατεβαίνει στην Αθήνα για σπουδές και συνεχίζει την προπόνηση μέχρι το καλοκαίρι του 1975. Την ίδια χρονιά φεύγει στην Αγγλία για να σπουδάσει Κλωστοϋφαντουργός. Το καλοκαίρι του 1976 αρχίζει να κάνει σταθερή προπόνηση και τον ίδιο χειμώνα αποφασίζει να ασχοληθεί με το Μαραθώνιο δρόμο. Έτσι στις 6 Απριλίου του 1977 έρχεται στην Αθήνα για να τρέξει τον πρώτο του μαραθώνιο σε ηλικία 22 ετών.

Τερματίζει 2ος με 2 ώρες 48' 40". Τον Ιούνιο συμπεριλαμβάνεται στην Εθνική μας Ομάδα και τέλη Ιουνίου τρέχει στην Πολωνία τον 2ο του μαραθώνιο όπου και κάνει νέο ατομικό ρεκόρ 2 ώρες 31' 6". Τον Δεκέμβριο της ίδιας χρονιάς κάνει πανελλήνιο ρεκόρ στο Μαραθώνιο του Μπάρνολεϋ της Αγγλίας με 2 ώρες 20' 25".

Την επόμενη χρονιά τρέχει στις Βερμούδες και τερματίζει 2ος με 2 ώρες 26' 37" μόλις 100 Μ πίσω από τον φημισμένο Άγγλο μαραθωνοδρόμο Ρόν Χίλλ, ο οποίος είναι και προπονητής του. Το Μάιο του 1978 στο Παμβροτάνικο Πρωτάθλημα Μαραθωνίου δρόμου κάνει ατομικό ρεκόρ 2 ώρες 19' 44". Το καλοκαίρι έρχεται στην Ελλάδα για να προε-

Ο αθλητής του Φ.Α.Σ. «Νάουσα» Κυριάκος Λαζαρίδης

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

Ένας μαραθωνοδρόμος με μεγάλη θέληση

τοίμασθαι για τους Βαλκανικούς της Θεσ/νίκης, όμως είχε την ατυχία να χάσει τον πατέρα του, τον άνθρωπο που τον έφερε στη θέση που είναι τώρα. Φυσικά έτρεξε, χωρίς κανένα ενδιαφέρον απλώς και μόνο για να δώσει βαθμούς στην Εθνική ομάδα. Έτσι τερμάτισε 8ος με πολύ κόπο σε 2 ώρες 33' 40". Σε λίγες μέρες παίρνει μέρος στους Πανερωπαϊκούς της Πράγας, όπου κουρασμένος από τους Βαλκανικούς καταλαμβάνει την 37η θέση με 2 ώρες 32' 10".

Φέτος ήλθε 2ος στο Πανελλήνιο πρωτάθλημα ανωμάλου δρόμου στη Θήβα και μετά από 15 ημέρες 8ος στους Βαλκανικούς αγώνες ανωμάλου δρόμου. Δύο εβδομάδες πρωτού να τρέξει στη Βοστώνη κάνει πανελλήνιο ρεκόρ στα 15 ΚΜ στη Αγγλία, όπου ήλθε 2ος με 46' 28". Έρχεται ο μαραθώνιος της Βοστώνης όπου άναμεσα σε 11.800 αθλητές από όλο τον κόσμο έρχεται 41ος με νέο ατομικό ρεκόρ και 2ο καλύτερο χρόνο στα Έλληνικά χρονικά 2 ώρες 18' 28".

Άξιοσημείωτο είναι ότι την κούρσα την παρακολούθησε 2.000.000 κόσμος. Λίγο άπίστευτο αλλά αληθινό!

Ενώ στην Ελλάδα αν δούνε κάποιον να τρέχει τον κοροϊδεύουν.

«Τρέχω γιατί μ' αρέσει και επι πλέον κερδίζω όρισμένα αγαθά που δεν μπορούν να κερδίσουν οι άλλοι. Είμαι 24 χρονών και έχω άλλες τρεις Ολυμπιάδες μπροστά μου. Σκοπός είναι να έλθω στους πρώτους 10 στους Ολυμπιακούς αγώνες της Μόσχας του 1980 και ένα μετάλλιο στους Ολυμπιακούς αγώνες του Λόσ Άντζελες του 1984».

Τα σημερινά ρεκόρ του Κυριάκου σε αποστάσεις πάνω των 5 ΚΜ είναι:

5.000Μ	14' 13"
10.000Μ	29' 20"
15.000Μ	46' 28"
20.000Μ	1 ώρα 2' 50"
25.000Μ	1 ώρα 18'
Μαραθώνιος	2 ώρες 18' 28"

ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΟΥΣΗΛΑΖΟΣ
Γυμναστής

Τὸ Νόμπελ Λογοτεχνίας στὸν Ὁδ. Ἐλύτη

Βρισκόταν ἡ Νιάουστα στὸ τυπογραφεῖο ὅταν μάθαμε τὴν ἐξέση ὅτι τὸ φετινὸ Νόμπελ λογοτεχνίας δόθηκε στὸν Ὁδυσσεά Ἐλύτη.

Γιὰ τὸ μεγάλο ἑλληνα ποιητὴ ἡ Νιάουστα θὰ ἀφιερῶσει ξεχωριστὲς σελίδες στὸ προσεχὲς τεύχος. Πρὸς τὸ παρὸν ἀρκουμάστε σὲ ἐλάχιστα βιογραφικά καὶ σ' ἓνα ἀντιπροσωπευτικὸ δείγμα γραφῆς του.

Ὁ Ὁδυσσεύς Ἐλύτης (ψευδώνυμο τοῦ Ὁδ. Ἀλεπουδέλλη) γεννιήθηκε στὸ Ἡράκλειο τῆς Κρήτης τὸ 1911. Ἀπὸ μικρὸς ἐγκαταστάθηκε στὴν Ἀθήνα ὅπου καὶ σπούδασε. Στὰ τέλη τῆς δεκαετίας 1920 - 30 ἐρχεται σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν γαλλικὸ ὕπερρεαλισμὸ, γεγονὸς ποὺ σημαδεύει ἀποφασιστικὰ τὴν ποιητικὴ του ἐξέλιξη. Τὸ 1940 δημοσιεύει τὴν πρώτην ποιητικὴν συλλογὴν του «Προσανατολισμοί», ὅπου κυριαρχεῖ τὸ Αἰγαῖο ὁ ἥλιος, ἡ χαρὰ τῆς ζωῆς καὶ τῆς φύσης. Ἀκολουθοῦν τὸ «Ἄσμα ἡρωϊκὸ καὶ πένθιμο γιὰ τὸ χαμένο ἀνθυπολοχαγὸ τῆς Ἀλβανίας» (1945) καὶ με-

τὰ ἀπὸ μιὰ δεκαπεντάχρονη σιωπὴ τὸ «Ἐξί καὶ μία τύφει γιὰ τὸν οὐρανὸ» καὶ τὸ μεγάλο συνθετικὸ ποίημα «Ἄξιον ἔστι» (1960) κορυφαία στιγμή τῆς ποιητικῆς του παραγωγῆς.

Ὁ Ἐλύτης ἀπὸ τὸ 1971 ὡς σήμε-
ρα δημοσίεψε κι ἄλλες ποιητικὲς
συλλογές (Τὸ φωτόδενδρον, τὰ ἑτερο-
θαλῆ κ.ά.), μεταφράσεις ξένων ποιη-
τῶν καθὼς καὶ διάφορα δοκίμια (Ἀ-
νοιχτὰ χαρτιά).

ΤΟ ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ (ἀπόσπασμα)

Μόνος κυβέρνησα	☆	τὴ θλίψη μου
Μόνος ἀποίκησα	☆	τὸν ἐγκαταλειμμένο Μάιο
Μόνος ἐκόλπωσα	☆	τὶς εἰωδιές
Ἐπάνω στὸν ἀγρὸ	☆	μὲ τὶς ἀλκυονίδες
Τάισα τὰ λουλούδια κίτρινο	☆	βουκόλισα τοὺς λόφους
Ἐπυροδόλησα τὴν ἐρρημιὰ	☆	μὲ κόκκινο!
Εἶπα: δὲ θά'ναι ἡ μάχαιριά	☆	καθύτερη ἀπὸ τὴν κραυγὴ
Καὶ εἶπα: δὲ θά'ναι τὸ Ἄδικο	☆	τιμιότερο ἀπ' τὸ αἷμα!
Τὸ χέρι τῶν πειρῶν	☆	τὸ χέρι τῶν λιμῶν
Τὸ χέρι τῶν ἐχτρῶν	☆	τὸ χέρι τῶν δικῶν
Μου, ἐφρένιασαν ἐχάλασαν	☆	ἐρήμαξαν ἀφάνισαν
Μιὰ καὶ δυὸ	☆	καὶ τρεῖς φορές
Προδόθηκα κι ἀπόμενα	☆	στὸν κάμπο μόνος
Πάρθηκα καὶ πατήθηκα	☆	τὸν κάστρο μόνος
Τὸ μήνυμα ποὺ σύκωνε	☆	τ' ἀντέξα μόνος!

Μὲ ιδιαίτερη χαρὰ δημοσιεύουμε ἀ-
πὸ τὶς στήλες μας τὰ ὀνόματα τῶν
Νασουαίων ποὺ εἰσάγονται φέτος στὶς
ἀνώτατες σχολές. Σ' ὅλους ὅσους πέ-
τυχαν τοὺς εὐχόμεστε καλὴ πρόοδο
καὶ καλὴ σταδιοδρομία.

Κατ'ἑς Γιώργος Μηχ. γων (μηχ.
Θεο) νίκης, Μπάμπας Νίκας Γεωπο-
νικὴ Ἀθηνῶν, Ζιώτας Γρηγόρης Φυ-
σικὸ Πατρῶν, Παραστατίδης Γιώρ-
γος Πολιτικῶν Μηχανικῶν Πατρῶν,
Ἀμπατζῆς Θεόδωρος Δασολογικὴ
Θεο) νίκης, Τσιτλακίδης Ἀναστάσης
Δασολογικὴ Θεο) νίκης, Νάτσιος Δη-
μήτρης Μαθηματικῶ Πατρῶν, Δουλ-
γερίδης Χρήστος Γεωλογικῶ Πα-
τρῶν, Μπέκας Γιάννης Α.Σ.Ο.Ε.,
Σαγρῆς Ταξιάρχης Οἰκονομικὸ Θεο)

Πίνακας ἐπιτυχόντων στὸ Α.Ε.Ι. ἀποφοίτων τῶν Λυκείων Νασούσης

νίκης, Τέσσα Ἀσπρίνα Οἰκονομικὸ
Θεο) νίκης, Φύκατα Τασούλα Βιο-
μηχανικὴ Θεο) νίκης, Μαρκοβίτης
Γρηγόρης Νομικὴ Θράκης, Μαγγα-
νάρη Ρένα Νομικὴ Θράκης, Ἀκριτί-
δης Κ. Νομικὴ Θεο) νίκης, Γιάννης
Κατερίνα Νομικὴ Θεο) νίκης, Εὐαγ-
γέλου Ἀλίκη Νομικὴ Θεο) νίκης,
Πανατζῆ Κυράτσου Ἀγγλικὴ Φιλ.
Θεο) νίκης, Παναγιωτίδου Δέσποινα

Ἀγγλικὴ Φιλ. Θεο) νίκης, Καρακώ-
στη Δέσποινα Ἀγγλικὴ Φιλ. Θεο)
νίκης, Βαταντζῆ Ὀλυμπία Πάντει-
ος Ἀθηνῶν, Κουτσουγιάννης Πέτρος
Ἀκαδημία Θεο) νίκης, Δελιχρήστος
Στάθης Ἀκαδημία Θεο) νίκης, Κα-
ψαλιάρης Ἀναστάσης Ἀκαδημία
Θεο) νίκης, Χατζηϊωάννου Βασίλης
Ἀκαδημία Θεο) νίκης, Κολοδὸς Γιώρ-
γος Ἀκαδημία Φλωρίνης, Καρασα-
ρίδης Παῦλος Ἀκαδημία Φλωρίνης,
Παπαθεοδώρου Θανάσης Ἀκαδημία
Φλωρίνης, Ἀραμπατζῆς Θεόδωρος
Δασολογικὴ Θεο) νίκης, Ζελιγλίδης
Ἀδράμι Δασολογικὴ Πατρῶν, Μπα-
μνιὸς Γεώργιος Ἡλεκτρ. Μηχαν.
Θράκης, Μαλλιάρη Ἀνθούλα Νομι-
κὴ Θεο) νίκης.

■ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴ σελίδα 125

μετωπίζεις, ἑκατὸ τοῖς ἑκατὸ μὲ ἐ-
πιτυχία, ἓνα καφὸν σπάζοντας τὰ
νεῦρα τῶν ἀρχηγῶν.

Ὅπωςδήποτε βέβαια ὅλα αὐτὰ
εἶναι ἡ θεωρία. Ἡ πράξη ἔχει τὴ
δική της γλῶσσα, τρομερὴ σὲ ἐμπει-
ρίες (εὐχάριστες ἢ δυσάρεστες δὲν
ἔχει σημασία ὅλα γιὰ τὶς δθηγούς
εἶναι). Ἐμεῖς θὰ τὰ θυμίσουμε ὅλα.

Μέρες ξενοιασιῶς τοῦ Σ.Ε.Ο. Νασούσης στὴ Φούρκα

Τὶς περιπετειώδεις ἐκδρομὲς στοὺς
γύρω λόφους, τὰ μεγάλα καὶ τὰ
νυχτερινὰ παιχνίδια, τὴν ἀξέχαστη
ἡμέρα ἐνομοτίας καὶ τὴν ἡμέρα τοῦ

καινούργιου ἀρχηγείου, τὴ βραδυὴν
πυρὰ, τὴ ζωὴ μας στὶς σκληρὲς ὁλες
τὶς 12 μέρες, κάθε στιγμὴ ἐκείνων
τῶν ἡμερῶν καὶ κάθε ὥρα ποὺ μοι-
ραστήκαμε, συντροφιά μ' αὐτὸ ποὺ
λέμε φύση, τὴ φύση, τὴν ἀμμο καὶ
τὴ θάλασσα, ὅλο τὸ πράσινο ἀπ' τὶς
ἐλιές κι ἀπὸ τοὺς γύρω λόφους, τοὺς
δράχους καὶ τὰ κύματα τῆς Φούρ-
κας ποὺ μᾶς χάρισε ἀξέχαστες ἀ-
ναμνήσεις.

Λύση στα προηγούμενα

1) χωρίζουμε τα 12 κέρματα σε 3 ομάδες ΑΒΓΔ ΕΖΗΘ ΙΚΛΜΝ

Πρώτο ζεύγος	Δεύτερο ζεύγος	Τρίτο ζεύγος	Συμπέρασμα
ΑΒΓΔ > ΕΖΗΘ	ΑΒΕ > ΓΔΖ	Α > Β Α < Β Α = Β	Α > Β Β > Α Ζ < Α
	ΑΒΕ < ΓΔΖ	Γ > Δ Γ < Δ Γ = Δ	Γ > Δ Δ > Γ Ε < Α
	ΑΒΕ = ΓΔΖ	Η > Θ Η < Θ	Η < Θ Θ < Η
ΑΒΓΔ < ΕΖΗΘ	ΑΒΕ > ΓΔΖ	Γ > Δ Γ < Δ Γ = Δ	Δ < Α Γ < Α Ε > Δ
	ΑΒΕ < ΓΔΖ	Α > Β Α < Β Α = Β	Β < Α Α < Β Ζ > Β
	ΑΒΕ = ΓΔΖ	Η > Θ Η < Θ	Η > Θ Θ > Η

ΑΒΓΔ = ΕΖΗΘ Γδ κάλικο βρίσκει στη τρίτη ομάδα και απομονώνεται εύκολα με δύο μόνο ζεύγηματα.

Επεξήγηση στον πίνακα Με Α ≤ Θ έννοουμε πως το κάλικο είναι το Α και είναι βαρύτερο από τα άλλα, ενώ με Ζ ≤ Θ πως το Ζ είναι το κάλικο και είναι το ελαφρότερο από τα άλλα. Οά οά

1=1. Η έννοια της τετραγωνικής ρίζας υπάρχει μόνο στους πραγματικούς οι σωστές πράξεις είναι:

$$\sqrt{-1} \cdot \sqrt{-1} = \sqrt{(-1)(-1)} = \sqrt{1} = \pm 1 \quad \sqrt{-1} \cdot \sqrt{-1} = (\pm i)(\pm i) = \pm i^2 = \pm(-1) = \pm 1$$

Προτεινόμενα

1) Ένας που μαζεύει γόπες μπορεί να κάνει ένα τσιγάρο με τρεις γόπες. Αν λοιπόν έχει μαζέψει 10 γόπες πόσα τσιγάρα θα καπνίσει;

2) Σε μία οικογένεια υπάρχει ένας παππούς, μία γιαγιά, ένας πεθερός, μία πεθερά, ένας γαμπρός, τρεις κόρες, τέσσερες γιοί, δυο πατέρες, δυο μητέρες, τρεις έγγονοί, δυο έγγονές, τέσσερα αδέρφια, τρεις αδελφές, δύο κουνιάδοι, δυο σύζυγοι άντρες, δυο σύζυγοι γυναίκες, ένας θείος, τρεις ανεψιοί και δυο ανεψιές. Συνολικά 40 πρόσωπα; Προς Θεού όχι! Μόνο 10 πρόσωπα. Ποιά είναι ή σύνθεση της οικογένειας;

3) Δυο αδέρφια κληρονόμησαν από τον πατέρα τους ένα τριγωνικό χωράφι στη μία πλευρά του οποίου βρίσκεται ένα πηγάδι και αποφάσισαν να το μοιράσουν σε δυο ίσα μέρη, αλλά με τέτοιο τρόπο ώστε ή διαχωριστική γραμμή να περνά από το κέντρο του πηγαδιού που θα ανήκει από κοινού και στους δυο.

4) Ένα κρατητήριο αποτελεί-

3	3	3
3		3
3	3	3

Σ × 1

4	1	4
1		1
4	1	4

Σ × 2

2	5	2
5		5
2	5	2

Σ × 3

1	7	1
7		7
1	7	1

Σ × 4

0	9	0
9		9
0	9	0

Σ × 5

5	0	4
0		0
4	0	5

Σ × 6

ται από 9 κελιά από τα οποία το μεσαίο το έχει ο φύλακας που επιτηρεί τους φυλακισμένους, στα υπόλοιπα 8 κελιά. Ο φύλακας λοιπόν προτού κοιμηθεί κάνει την πρώτη επιθεώρηση (σχ. 1) και βρίσκει 3 φυλακισμένους σε κάθε κελί, δηλαδή 9 σε κάθε πλευρά.

Στη δεύτερη επιθεώρηση (σχ. 2) βρίσκει πάλι 9 φυλακισμένους σε κάθε πλευρά και έτσι ήσυχος πηγαίνει να κοιμηθεί. Στη τρίτη επιθεώρηση (σχ. 3) βρίσκει πάλι 9 σε κάθε πλευρά και όμως οι 4 φυλακισμένοι γύρισαν και έφεραν μαζί τους και άλλους 4 φίλους τους. Στη τέταρτη επιθεώρηση (σχ. 4X4), ο φύλακας μένει ήσυχος για άλλη μία φορά παρ' όλο που έχουν προστεθεί 4 νέοι φίλοι τους. Και το ίδιο πράγμα επαναλαμβάνεται άλλες δυο φορές στο (6X5) έχουν προστεθεί άλλοι 4 νέοι φίλοι και στο (6X6) όλοι οι παρείσακτες ανεχώρησαν παίρνοντας μαζί τους έξι από τους φυλακισμένους.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΕΙΨΕΙ
ΑΠΟ ΚΑΝΕΝΑ ΝΑΟΥΣΑΙ-ΚΟ ΣΠΙΤΙ

ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΤΟ ΠΡΟΜΗΘΕΤΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ
ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΣΤΑΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Καραμπατάκη 1 (γραφεΐα Τ.Ο.Ν., Τηλ. 28.150)
κάθε βράδυ 7—8 μ.μ. πλην Σαββάτου και Κυριακής

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ

ΣΤΑΛΟΓΗ ΤΟΥ ΤΑΚΗ ΜΠΑΤΣΗ

Έκδοση συλλόγου «Μπούλες — Γενίτσαροι»

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Εκατό περίπου χρόνια και μερικά εκατομμύρια μπουκάλια

πρίν

μέ τις πρώτες σταγόνες κρασιού από
κλήματα της Νάουσας, γεννιόταν η ποιότητα ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

Μαζί της γεννιόταν και η παράδοση ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

Η αυστηρή προσήλωση στην παραγωγή, παλαίωση και εμφιάλωση καλού κρασιού.
ΜΠΟΥΤΑΡΗ πρίν εκατό χρόνια. Σήμερα. Ύστερα από εκατό χρόνια.

Πάντα καλό. Κρασί ή ούζο ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

μπουτάρη

ΟΥΖΟ - ΚΡΑΣΙ ΑΠΟ ΤΟ 1879

Διανομή Κεντρική Βιομηχανική Βέροιας